

Π. ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΥ

Ε. 15

ΗΛΕΙΡΩΤΙΚΟΝ ΓΛΩΣΣΑΡΙΟΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Π. Α. ΠΕΤΡΑΚΟΥ

1909

Π. ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΥ

ΗΛΕΙΡΩΤΙΚΟΝ
ΓΛΩΣΣΑΡΙΟΝ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΓΙΑΝΝΗ & ΜΕΛΠΟΜΕΝΗΣ
ΦΙΛΙΠΠΑΚΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Π. Α. ΠΕΤΡΑΚΟΥ
1909

104-
121

264486

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τὸ ἀνὰ χειρας «Ἑπειρωτικὸν γλωσσάριον» εἶχε φιλοπονηθῇ παρὰ τοῦ μακαρίτου πατρὸς ἡμῶν Παναγ. Ἀρσβαντινοῦ, γνωστοῦ διὰ τὰς τόσας αὐτοῦ περὶ Ἑπείρου συγγραφάς, ἀπὸ τοῦ 1861, ἐν ἐποχῇ καθ' ἣν ἐλάχιστοι τῶν Ἑλλήνων λογίων ἐθεώρουν ἄξιον περισυλλογῆς τὸν λεκτικὸν πλοῦτον τῆς ἡμετέρας γλώσσης. Ἔτη τινὰ βραδύτερον, ὁπότε προεκηρύχθη ὑπὸ τοῦ ἐν Κων πόλει Ἑλλην. φιλολογικοῦ Συλλόγου ὁ Ζωγράφειος διαγωνισμὸς, ἀπετέλεσε καὶ ἡ γλωσσικὴ αὕτη συλλογὴ μέρος τῆς ὑπὸ ἐθνολογικὴν, ιστορικὴν καὶ γεωγραφικὴν ἔποψιν πλήρους περὶ Ἑπείρου συγγραφῆς αὐτοῦ, ἣτις ὑπὸ τὸν τίτλον «Περιγραφή τῆς Ἑπείρου» ὑποβληθεῖσα εἰς τὸν διαγωνισμὸν ἐκεῖνον ἐκρίθη ἀξία μνείας εὐφημοτάτης, τιχοῦσα καὶ μέρους τοῦ βραβεῖου.

Δημοσιεύσαντες ἤδη ἐκ τῆς ἀνεκδότου ταύτης «Περιγραφῆς τῆς Ἑπείρου» μέρη τινά, ἵτοι τὴν «Συλλογὴν τῶν δημωδῶν ᾠσμάτων τῆς Ἑπείρου» καὶ τὴν «Ἱστορίαν Ἀληπάσῃ τοῦ Τεπελενλῆ» ἐπιχειροῦμεν νῦν καὶ τοῦ «Ἑπειρωτικοῦ γλωσσαρίου» τὴν ἐκδοσιν, οὐχὶ ὁμως ὥς εἶχε καταρτισθῇ τοῦτο παρὰ τοῦ συλλογέως, ἀλλὰ μέ τινας οὐσιώδεις ἀλλοιωσεις, κριθείσας ἀναγκαίας διὰ τοὺς ἐξῆς λόγους.

Ὡς ἐν τῷ προοιμίῳ τοῦ συλλογέως βλέπει ὁ ἀναγνώστης, τὸ γλωσσάριον τοῦτο περιεῖχεν ἀρχικῶς περὶ τὰς τρισχιλίας Ἑπειρωτικὰς λέξεις. Καὶ πράγματι μὲν ἐκ τοῦ στόματος τοῦ Ἑπειρωτικοῦ λαοῦ συνελέχθησαν πᾶσαι αἱ λέξεις αὗται, ἀλλ' ὁ συλλογεὺς, μὴ ἔχων ὑπ' ὄψει αὐτοῦ, εἰμὴ τὸ μόνον τότε ὑπάρχον, λίαν ἀτελὲς «Λεξικὸν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλληνι-

κῆς διαλέκτου» τοῦ Σκαρλ. Βυζαντίου, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξελέγξῃ καὶ διακρίνῃ τὰς ἐξ αὐτῶν κοινὰς καὶ παρὰ τοῖς λοιποῖς Ἑλλήσι λέξεις, καὶ οὕτω περιέλαβεν ἐν αὐτῷ καὶ οὐκ ὀλίγας πανελληνίου χρήσεως. Ἐπ'ἀνάγκης ὅθεν ἀπέβαινε, καθὰ ὀρθῶς συνεβούλευσε καὶ ἡ ἀγωνόδικος Ἐπιτροπὴ τοῦ Ζωγραφεῖου διαγωνισμοῦ, ν' ἀνακαθαρθῇ ἡ συλλογὴ αὕτη ἐκ τῶν τοιούτων κοινῶν λέξεων, ὥστε νὰ ὑπολειφθῶσιν αἱ γνησίως Ἑπειρώτιδες. Τὴν ἀνακάθαρσιν λοιπὸν ταύτην ἐπιχειρήσαντες καὶ συμβουλευθέντες πρὸς τοῦτο ἅφ' ἐνὸς μὲν ἀρμοδίου γνώστας τῶν διαφόρων τοπικῶν διαλέκτων, ἅφ' ἐτέρου δὲ τὰς εἶτε διὰ τοῦ περιοδικοῦ τύπου, εἶτε εἰς ἴδια τεύχη δημοσιευθείσας ἔκτοτε γλωσσικὰς συλλογὰς, πρὸ παντὸς δὲ τὸ ὄντως πλουσιώτατον «Ἑλληνογαλλικὸν Λεξικὸν» τοῦ κ. Ἀγγ. Βλάχου, περιέχον πάσας σχεδὸν τὰς λέξεις τῆς κοινῶς καθωμιλημένης, ὠβελίσσαμεν πλείστας ἐκ τῶν ἀρχικῶς θησαυρισθεισῶν παρὰ τοῦ συλλογέως λέξεων. Ἀλλὰ δὲν διεγράψαμεν λέξεις τινὰς — ὀλιγίστας ἄλλως — αἵτινες, καίπερ οὔσαι καὶ ἀλλαχοῦ ἐν χρήσει, ἔλαβον ὅμως ἐν τῇ συλλογῇ ταύτῃ τὴν ὀρθήν, ὥς νομίζομεν, ἐτυμολογίαν αὐτῶν. Οὕτω δὲν ἀπέμειναν ἐν τῷ Γλωσσαρίῳ τούτῳ ἐκ τῶν καὶ ἀλλαχοῦ ὁμιλουμένων καὶ τῶν παρὰ τῷ Βυζαντίῳ καὶ τῷ κ. Α. Βλάχῳ ἀπαντωσῶν λέξεων, εἰμὶ ὅσαι ἐν Ἑπειρῷ φέρονται ὑπὸ σημασίαν διάφορον ἢ μὲ μικράν τινα παραλλαγὴν. Αὗται, ὥς καὶ αἱ ἀνωτέρω, ἐξετυπώθησαν δι' ἐτέρων στοιχείων (ὥς ἀβάνης κλπ.). Ἴσως ὅμως καὶ παρ' ὅλας ἡμῶν τὰς προσπαθείας ἀπέμειναν διαλαθοῦσαι ἡμᾶς ἀπαράτηρητοι καὶ τινες ἔτι λέξεις, ὧν χρήσις γίνεται καὶ ἐν ἄλλαις Ἑλληνικαῖς χώραις, πρὸς δὲ καὶ τινες πανελληνίου χρήσεως ἀλλ' ὁ καθορισμὸς τῆς ἀληθοῦς πατρίδος ἐκάστης λέξεως, ἥτοι τῆς ἐπαρχίας, ἐν ἣ γίνεται ἀποκλειστικὴ αὐτῆς χρήσις, δὲν εἶναι εὐκόλος, τοῦτο δ' ἔσται πρὸς τοῖς ἄλλοις τὸ ἔργον τοῦ μέλλοντος νὰ καταρτίσῃ πληρὲς τὸ λεξικὸν τῆς καθωμιλημένης.

Ἐφροντίσαμεν ἐπίσης ν' ἀποβάλωμεν καὶ πάσας τὰς

ξενικὰς λέξεις. Ἀλλ' ἐκείνας περὶ ὧν δὲν εἶχομεν τὴν βεβαιότητα, ὅτι εἶναι πράγματι ξενικαί, δὲν τὰς διεγράψαμεν, διότι, ὡς ἐφρόνει περὶ τούτου ὁ σοφὸς Κοραῆς, ἐνίοτε λέξεις, αἵ δὲν εἰμπορεῖ ὁ συλλογεὺς νὰ ἐξηγήσῃ, δυνατὸν εἶναι ν' ἀναγνωρισθῶσι παρ' ἄλλου ὡς ἔχουσαι Ἑλληνικὴν τὴν ρίζαν.

Ἵνα καταστήσωμεν τὸ ἔργον πληρέστερον, περιελάβομεν καὶ τὰς διαφυγούσας τὸν συλλογέα γνησίας Ἑπειρωτικάς λέξεις, αἵς εἴρομεν εἷς τινὰς νεωτέρας γλωσσικὰς Ἑπειρωτικάς συλλογὰς, ἥ εἰς δημοτικὰ ἄσματα τῆς Ἑπέρου (¹). Οὕτω δὲ τὸ παρ' ἡμῶν δημοσιευόμενον γλωσσάριον εἶναι, φρονοῦμεν, πιστὸν ἀπεικόνισμα τῆς Ἑπειρωτικῆς λεγομένης διαλέκτου, ἥς ὁ λεκτικὸς καὶ φραστικὸς πλοῦτος εἶναι ὁμολογουμένως ἄφθονος. Λεκτέον ὅμως, ὅτι Ἑπειρωτικὴ διάλεκτος δὲν εἶναι μόνον ἡ ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς σημερινῆς Ἑπέρου λαλουμένη, ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν ὁμόρων χωρῶν Ἀκαρνανίας καὶ Λευκάδος, αἵτινες ἀπὸ τῶν τελευταίων Βυζαντινῶν χρόνων μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ κοινὰς πολυλάκις μετὰ τῆς Παλαιᾶς Ἑπέρου σχοῦσαι τὰς τύχας, κοινὸν ἔσχον μετ' αὐτῆς καὶ τὸ γλωσσικὸν ἰδίωμα, καὶ διὰ τοῦτο ἱκαναὶ τῶν ἐν τῷ γλωσσαρίῳ τούτῳ λέξεων ἀπαντῶσι καὶ εἰς Λευκαδίαν διάλεκτον.

Καὶ ἡ μὲν ἀρχικὴ ἡμῶν πρόθεσις, ἀναλαβόντων τὴν δημοσίευσιν τῆς συλλογῆς ταύτης, ἦτο νὰ μὴ ἀφήσωμεν ν' ἀπολεσθῇ τοσοῦτο γλωσσικὸν ὑλικὸν διὰ κόπου πολλοῦ ὑπὸ τοῦ φιλοπόνου συλλογέως ἀποθησαυρισθέν. Ἀλλ' ὡς κατηρτίσθη νῦν τὸ ἔργον διὰ τῆς γενομένης ἐπεξεργασίας καὶ συμπληρώσεως, φρονοῦμεν, ὅτι ἀπετελέσθη πλήρης σχεδὸν Ἑπειρωτικὸν γλωσσάριον, ὅπερ ἀποθησαυρίζον πάσας

(¹) Ἐκ τοῦ ὁλονὲν ἐκδιδομένου πλουσίου καὶ χρησιμωτάτου «Ἑλληνογαλλικοῦ Λεξικοῦ» τοῦ κ. Ἀντ. Ἡπίτου, πορισθέντος ἐξ ἀνεκδότου Ἑπειρωτικῆς συλλογῆς, παρελάβομεν δεκάδας τινὰς Ἑπειρωτικῶν λέξεων διαφυγουσῶν τὸν συλλογέα τοῦ παρόντος Γλωσσαρίου.

σχεδὸν τὰς ἐν Ἡπείρῳ ἀποκλειστικῶς ὁμιλουμένας λέξεις, δίδει τελείαν περίπου τὴν εἰκόνα τῆς τοπικῆς ταύτης διαλέκτου.

Πρὶν ἢ προβῶμεν εἰς δημοσίευσιν τοῦ ἔργου, ἐθεωρήσαμεν καλὸν νὰ ὑποβάλωμεν αὐτὸ εἰς τοὺς κριτὰς τοῦ διαγωνισμοῦ τῆς Γλωσσικῆς Ἑταιρείας, οὐχὶ χάριν χρηματικοῦ βραβείου — καθὰ ρητῶς ἐδηλώσαμεν — ἀλλ' ὅπως ἴδωμεν ἂν, ὥς διεσκευάσθη παρ' ἡμῶν, κρίνεται ἄξιον δημοσιεύσεως. Τὴν γνώμην, ἣν ἀπεφάνθη ἡ ἀγωνόδικος Ἐπιτροπεία διὰ τοῦ ὑπὲρ πάντας ἀρμοδιωτέρου κριτοῦ κ. Γ. Ν. Χατζιδάκι, παρατιθέμεθα κατωτέρω.

Κ. ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ ΤΟΥ ΔΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Ἀναγνωσθείσης τῇ 23 Φεβρουαρίου 1909.

II. Ἀραβαντινοῦ Ἑπειρωτικὸν γλωσσάριον. — Ἐν τῇ εἰσαγωγῇ ἐκτίθουσιν ὁ συγγραφεὺς ἔτι σκοπὸς αὐτοῦ ἦτο νὰ περιλάβῃ ἐν αὐτῇ συμφώνως πρὸς τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ γλωσσarioύ μόνας τὰς Ἑπειρωτικὰς λέξεις, ἑτι δὲ πρὸς τοῦτο ἀπέβαλε κατὰ τὸ ἐνὸν πάσας τὰς καὶ ἀλλαχοῦ γνωστάς, ἐκτὸς ἐὰν λέγωνται ἐν Ἑπείρῃ μετὰ ἰδιαιτέρας σημασίας ὁμοίως ἀπέβαλε καὶ πάσας τὰς ξένας λέξεις. Ὁ συλλογεὺς καὶ φιλοτίμως καὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον εἰργάσθη καὶ περὶ τοῦ ἔργου αὐτοῦ ὀρθότατα ἐφρόνει λέγων: «Εἶναι, νομίζω, καιρὸς νὰ ἀναγνωρισθῇ ἡ χρησιμότης τῶν τοιούτων γλωσσικῶν συλλογῶν καὶ νὰ σπεύσωσιν οἱ λόγιοι ἐκάστης Ἑλληνικῆς ἐπαρχίας, ἵνα μετὰ ζήλου ἀσχοληθῶσιν εἰς τὴν τοιαύτην περισυλλογὴν ὅλων τῶν ἐν χρήσει παρὰ τῷ λαῷ ἀθησανόιστων λέξεων, ὥστε νὰ συγκεντρωθῇ οὕτω καὶ ἀποταμιευθῇ τὸ ὕλικόν, δι' οὗ, ὅταν εὗρεθῇ ὁ μέλλων νὰ συντάξῃ τὸ πλήρες Λεξικὸν τῆς Νεοελληνικῆς, θὰ δυνηθῇ νὰ ἀνεγείρῃ τὸ πανελληνιον τοῦτο οἰκοδόμημα τέλειον». Ταῦτα ἔγραψεν ὁ φιλόπατρις καὶ λόγιος ἐκεῖνος ἀνὴρ πρὸ 58 ὄλων ἐτῶν, τῷ 1851. Ἐὰν δὲ αἰσθησὶς τοῖς ἀποικοιμένοις τῶν ἐπὶ τῆς ἡμετέρας γῆς τελουμένων ὑπάρχει, ἡ ψυχὴ αὐτοῦ θέλει ἀγάλλεσθαι σήμερον, ἑτε ἡ συμβουλὴ καὶ τὸ παράδειγμα αὐτοῦ περὶ τῆς χρησιμότητος τῶν τοιούτων συλλογῶν εἰσηκούσθησαν, διὸ καὶ πολλοὶ πολλαχόθεν συνεργάζονται ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ, καὶ αὐτὴ ἡ Ἑλληνικὴ πολιτεία ἔγνω νὰ ἀναλάβῃ ν' ἀνεγείρῃ τὸ μέγα ἐθνικὸν οἰκοδόμημα, ὅπερ προφητικῶς προεῖδεν ἡ εὐγενὴς ψυχὴ αὐτοῦ.

Νοεῖται οἰκοθῆναι ἑτι τὸ ἔργον συνταχθῆναι πρὸ τοσούτου χρόνου δὲν ἐπιτρέπεται νὰ κριθῇ κατὰ τὰς ἀξιώσεις τῆς

σημερινῆς ἐπιστήμης, διότι ἐπὶ πολλὰ φαινόμενα προσέχο-
μεν ἡμεῖς σφόδρα σήμερον, ἃ ἐκεῖνοι μικρὰς μόνον ἡξίου-
προσοχῆς. Ἀλλὰ παρὰ ταῦτα τὸ ἔργον εἶναι πολλοῦ λόγου
ἄξιον, διὰ τε ἄλλα καὶ διότι πλείστα ἐκ τῆς φυσικῆς ἱστορίας
εἰς τὰ ζῶα καὶ εἰς τὰ φυτὰ ἀναφερόμενα κάλλιστα ἐρμη-
νεύονται ἐν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ πολυμαθοῦς ἐκείνου ἀνδρός, οἷον
ἀγριόπιπτος ὁ τέτραξ, ἀγριοχελίδονον ἢ δρεπανίς, κύψελος,
ἀλεπουρά=σταφυλή, ἢ ἄλωπεκίς διὰ τὴν ὁμοιότητα πρὸς
οὐρὰν ἁλώπεκος, ἀρμενίδι ὁ ναυτίλος (μαλάκιον), βουτι-
στάρι ἢ κολυμβίς (πτηνὸν) κλπ. Πρόσθετε ὅτι πολλὰ ἄρχαιο-
πηγεῖς λέξεις σφύζονται ἐν καθημερινῇ χρήσει ἐν Ἡπειρῷ
καὶ εὐρίσκονται συνειλεγμέναι καὶ ἡρμηνευμέναι ἐν τῷ γλωσ-
σαρίῳ τούτῳ, οἷον λευρὸν=λεῖον, ὄρκυνας=ὄρκυνος, ὁσμή,
πρώνια=πρῶνες, μάστακας, μανός, τορός, σκύφος, ὁγός,
τριέτικο, τροφάλι κλπ. Συντόμως εἰπεῖν, ἐπειδὴ καὶ ὀλίγαι
γῶραι διέσωσαν οὕτω πιστῶς τὸν ἀρχαῖον γλωσσικὸν θησαυ-
ρὸν ὅσον ἢ εὐάνδρος Ἡπειρος καὶ ἐπειδὴ ἐπιμελέστατα
συνελέχθη ὁ θησαυρὸς οὗτος ὑπὸ τοῦ φιλοπόνου συγγρα-
φέως, δὲν διστάζομεν νὰ εἴπωμεν ὅτι τὸ ἔργον αὐτοῦ ἀπαλ-
λασσόμενον τῶν μικρῶν αὐτοῦ κηρῶν, ὀφειλομένων, ὡς εἴπο-
μεν, ἀπλῶς εἰς τοὺς χρόνους καθ' οὓς συνετάχθη, θὰ εἶναι
τὸ πλουσιώτατον τῶν ὅσα μέχρι τοῦδε ἐγράφησαν περὶ τῆς
Ἡπειρωτικῆς διαλέκτου, καὶ ὅτι εὐσεβὲς καὶ ἅμα χρήσιμον
εἰς τὴν ἐπιστήμην ἔργον θέλουσι πράξει τὰ ἄξια αὐτοῦ
τέκνα, ἂν προβῶσιν εἰς δημοσίευσιν αὐτοῦ, ὡς ἐν ἐπιστολῇ
συνοδοουούσῃ τὸ γλωσσάριον δηλοῦσιν.

Τὴν γνώμην ταύτην, ἥς ἔνεκα, καὶ οὐχὶ χάριν χρηματι-
κοῦ βραβεῖου, ὑπέβαλον οἱ φιλόστοργοι υἱοὶ τοῦ εὐγενοῦς
Ἡπειρώτου τὸ ἔργον αὐτοῦ εἰς τὴν κρίσιν ἡμῶν, τὴν γνώ-
μην, λέγομεν, ταύτην μετὰ πολλῆς χαρᾶς ἀποφαίνεται περὶ
αὐτοῦ ἡ ἀγωνόδικος ἐπιτροπεία.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

Ἡ λαλουμένη Ἑλληνική, κοῤῥμα οὖσα τῶν τεσσάρων ἀρχαίων Ἑλληνικῶν διαλέκτων, παρουσιάζει ἐν ἐκάστη ἐπαρχίᾳ τύπον ἴδιον καὶ περιέχει γλωσσικὸν θησαυρὸν δλόκληρον, οὐτινος ἢ περισυλλογὴ καὶ διάσωσις ἐπιβάλλεται ἡμῖν διὰ πολλοὺς λόγους ὡς ἐθνικὸν καθήκον.

Ἡ Ἑπειρωτικὴ ἰδίως διάλεκτος στενῶς πρὸς τὴν Αἰολοδωρικὴν συγγενεύουσα, διατηρηθεῖσα παραδόξως ἀμικεστέρα τῆς ὑπὸ πολλῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν ἐπαρχιῶν λαλουμένης — διότι μικρὸς σχετικῶς ἀριθμὸς λέξεων παρεισέφρηνσαν εἰς αὐτὴν ἐκ τῶν παντοίων ξενικῶν κατακτίσεων, — ἐγκλείει ἀληθῆ γλωσσικὸν πλοῦτον. Τοῦτον τὴν ἀποθησαύρισιν πρῶτος ἐπεχείρησεν ὁ μακαριτῆς Γεώργιος Κρομμύδας, εὐπατρίδης Ἰωαννίτης ἐμπορενόμενος ἐν Ρωσίᾳ, δημοσιεύσας ἐν ταῖς διατριβαῖς αὐτοῦ «Περὶ τῆς καταστάσεως τῆς ἐνεστώσης κοινῆς ἡμῶν γλώσσης» ⁽¹⁾ ἀρκετὰς Ἑπειρωτικὰς λέξεις, μετ' αὐτὸν δὲ καὶ ὁ κ. Γ. Κονεμένος ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ «Ν. Πανδώρα» (1858—1859) σύντομόν τι Ἑπειρωτικὸν γλωσσάριον.

Ἀρυσθεὶς ἐκ τῆς πρώτης καὶ γνησίας πηγῆς, ἐκ τοῦ Ἑπειρωτικοῦ δηλαδὴ λαοῦ, ὅσον ἡδυνήθην νὰ συλλέξω τοιοῦτο γλωσσικὸν ὕλικόν, κατήρτισα τὸ παρὸν Γλωσσάριον, περιέχον περὶ τὰς τριοχιλίᾳς λέξεις, ἐν αῖς καὶ τρεῖς περίπου ἑκατοντάδες ἐκ τῶν ἤδη περιληφθεισῶν εἰς τὰς μνησθείσας δύο συλλογὰς, καὶ εἰς τὰ «Ἄτακτα» τοῦ ἀειμνήστου Κοραῆ. Περιέλαβον δὲ ἐπίσης καὶ τινὰς λέξεις ἀποθησαυρισθείσας μὲν καὶ εἰς τὸ «Λεξικὸν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικῆς διαλέκτου» τοῦ κ.

---

(1) Ἐν Μόσχᾳ τῷ 1808 καὶ ἐν Βιέννῃ τῷ 1811.

Σκαρλάτου Δ. τοῦ Βυζαντίου, φερομένης ὁμως ἐν Ῥηείρῳ εἰς σημασίαν διάφορον. Ταύτας πρὸς διάκρισιν ἐσημείωσα διὰ τοῦ (Βυζ.).

Ἐθεώρησα καλόν, ὥς θὰ ἴδῃ ὁ ἀναγνώστης, νὰ ἐτυμολογήσω τινὰς τῶν λέξεων τούτων. Καὶ δὲν ἔχω μὲν τὴν ἀξίωσιν, ὅτι ὀρθῶς πάντοτε καὶ εὐστόχως ἔπραξα τοῦτο, διότι καὶ αὐτὸς ὁ σοφὸς Κοραῖς ἡμαρτημένης ἔδωκεν ἐνίστε ἐτυμολογίας. Ἀλλὰ φρονῶ, ὅτι λελογισμένη τις ἔρευνα περὶ τῆς ρίζης τῶν ἀλλοιωθεισῶν λέξεων ἐπιβάλλεται εἰς πάντα συλλογέα, δὲν εἶναι δὲ ἡ ἐτυμολογία ἀποκλειστικὸν προνόμιον μόνον τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος φιλολόγων.

Εἶναι, νομίζω, καιρὸς ν' ἀναγνωρισθῇ ἡ χρησιμότης τῶν τοιούτων γλωσσικῶν συλλογῶν καὶ νὰ σπεύσωσιν οἱ λόγιοι ἐκάστης Ἑλληνικῆς ἐπαρχίας, ἵνα μετὰ ζήλου ἀσχοληθῶσιν εἰς τὴν περισυλλογὴν ὅλων τῶν ἐν χρήσει παρὰ τῷ λαῷ ἀθῆ-σαιρίστων λέξεων, ὥστε νὰ συγκεντρωθῇ οὕτω καὶ ἀποταμεινθῇ τὸ ὕλικόν, δι' οὗ, ὅταν εὐρεθῇ ὁ μέλλων νὰ συντάξῃ τὸ πληρεῖς λεξικὸν τῆς Νεοελληνικῆς, θὰ δυνηθῇ οὗτος ν' ἀνεγείρῃ τὸ πανελλήνιον τοῦτο ἐθνικὸν οἰκοδόμημα τέλειον.

Τὸ καθῆκον τοῦτο ἐκπληρώσας τὸ ἐπ' ἐμοί, εὐχομαι, ἵνα ἄλλοι ὁρμωδιώτεροι ἐργάται συνεχίσωσι τὸ ἔργον.

Ἐργαφον ἐν Ἰωαννίνοις, τῷ 1861.

Π. ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ

ΤΑ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑ ΦΘΟΓΓΙΚΑ ΠΑΘΗ

ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥ
ΕΝ ΣΥΓΚΡΙΣΕΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΤΤΙΚΗΝ

Α'. φωνήεντα τρεπόμενα εἰς φωνήεντα :

α εἰς ε καὶ ο : *ράφανον, ράξ, βάλανος, μαλάχη—ρεπάνι, ρόγα, βελανίδι, μολόχα (Δωρ.).*

ε » α, η, ο : ἑλαφρός, ἔγκαιρος, ἐλπίδα, ἐγράψαμεν—
ἀλαφρός, ἥγκαιρος, ὀλπίδα, ἐγράψα-
μαν (Δωρ.)

η » α, ε: μαλάχη, ξηρόν—μολόχα, ξερό

» α, ε: ὠσάριχον, πίπτω—αὐγοτάραχο, πέφτω.

ο » α, ε : ὄργανον, ἄροτρον—ἄργανο, ἀλείρι.

υ » α, ε, ο: τρυπάνη, ἄχυρον, ὑγρόν — τράπανο, ἄ-
χερο, ὀγρό.

ω » η: πώγων — πηγούνη.

Β'. φωνήεντα τρεπόμενα εἰς διφθόγγους :

α εἰς αἰ: προφθάνω — προφταίνω.

η » ου : σήσαμος — σουσάμι.

» ου : κινῶ — κουνῶ.

υ » ου, αι : κύπη, μακρύνω — κοῦπα, μακραίνω.

ω » ου : ἄωρον, ἐπάνω — ἄγουρο, ἀπάνου.

Γ'. δίφθογγοι τρεπόμενοι εἰς φωνήεντα :

ευ εἰς ω : ἑυμορφος — ὠμορφος.

ει » ε: χεῖρα — χέρα.

αι » η: ἑλαία, γραῖα — ἐλῆά, γρηά. Καὶ αἱ γυναικες — ἡ γυναικες.

ου » ο : οὐχί — ὄχι.

Δ'. σύμφωνα τρεπόμενα εἰς σύμφωνα :

- β εἰς γ, δ, π : βλέπω, βῆμα, βιάζομαι, ἐμδαίνω—γλέπω,
 δῆμα, διάζομαι, μπαίνω.
- γ » β : γογγύζω — βογκάω.
- δ » γ, ζ : διατί, δορκάς — γιατί, ζαρκάδι.
- δ » ρ, τ : κλάδος, σκάνδαλον — κλαρί, σκάνταλο.
- θ » φ, τ : θηκάριον, φθάνω — φηκάρι, φτάνω.
- κ » χ, γ καὶ τσ : κτύπος, κυρτός, κύκνος—χτύπος, γυρτός,
 τσικιηᾶς.
- λ » ρ : κόλπος, βάλαμον—κόρπος, βάρσαμο.
- μ » β : μυζῶ,—βυζάνω.
- ν » δ, λ, γ : ἀκτῖνα, πνεύμων, ἔννοια — ἀχτίδα, πλε-
 μόνι, ἔγνωα.
- π » κ, φ : πάγουρος, κόλπος — κάβουρας, κόρπος.
- ρ » λ : ἄροτρον — ἀλέτρι.
- σσ » ζ : τaráσσω — ταράζω.
- τ » δ, θ : ἄτρακτος, βάτραχος—ἀδράχτι, βάθρακος.
- φ » θ, π, τ : φύκη, ραφανίς, βλάσφημος — θύκια, ρε-
 πάνι, βλάστημος.
- χ » κ, σ, φ : ἄσχημος, χοινίκιον, λείχω — ἄσκημος,
 σοινίκι, γλείφω.
- ψ » ξ, τσ : ρίψω, ψευδίζω—ρίξω, τσευδίζω.

Ε'. τροπολογίαι ἢ σύμφωνα γραμματικά :

- 1). Ἀναδιπλασιασμός συλλαβῆς : κνίδα—τσουκνίδα.
- 2). Ἀφαίρεσις ἐνδὲς ἢ πλειόνων γραμμάτων : φέρετε, σιώπα,
 ἐκεῖνος — φέριτε, σώπα, ἐκειός.
- 3). Ἀφαίρεσις τῆς πρώτης συλλαβῆς : ἐσοδεῖα, ὑψηλός,
 ὁδοὺς — σοδεῖα, ψηλός, δόντι.
- 4). Ἐκβλιψίς φωνήεντος ἢ συμφώνου : περιπατῶ, νύμφη—
 περπατῶ, νύφη.
- 5). Παρειαγωγή φωνήεντος ἢ συμφώνου : κινουμαι, ἀκίς
 — κινιούμαι, ἀγκίδα.

- 6). Ἀναγραμματισμός: στέργω, σῦφαρ, γνωρίζω — στρέγω, σούφρα, γρωνίζω.
- 7). Ἀποκοπή τοῦ ἐφελκυστικοῦ ν καὶ σ: ξύλον, πόλις — ξύλο—πόλι.
- 8). Παράλειψις τῆς αὐξήσεως τοῦ παρακειμένου: δεδεγμένος — δεγμένος (ὡς καὶ παρ' Ὀμήρῳ).
- 9). Παρένθεσις τοῦ ν καὶ ζ: ὑψόω, τανύω—*ὕψωνω, τανύζω*.
- 10). Αὐξησις ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς λέξεως: χθές, στάχυς—*ἐχτές, ἀστάχυν*.
- 11). Ὅμοιως ἐν τῷ τέλει: οὐ, πρόσωπα, ἄλογα — *ὄχι, προσώπατα, ἀλόγατα*.
- 12). Προσθήκη τοῦ γ καὶ β ἐν ἀρχῇ τῆς λέξεως: νέφη, ὕδρα, ῥάκος—*γνέφια, βύδρα, βράκος*.
- 13). Προσθήκη τοῦ ι ἐν τέλει τῆς λέξεως: ἐκείνος, κρέας—*ἐκείνοσι, κρέασι*.
- 14). Χρῆσις τοῦ Αἰολικοῦ δίγαμμου· αἶμα, κλαίω — *γαῖμα, κλαίγω*.
- 15). Μετάθεσις γένους: τὸ δένδρον, οἱ κόποι, τὸ στόμα — *ὁ δέντρος, τὰ κόπια, ὁ στόμας*.
- 16). Παροξυτονισμός: ἄγιοι, ἄγγελοι, θυμίαμα, πονηρός — *ἀγίοι, ἀγγέλοι, θυμιάμα, πόνηρος*.
- 17). Χρῆσις τοῦ ἀπαρεμφάτου: «ἐκεῖ τον εἶναι, ἀντὶ «ἐκεῖ εἶνέ το».
- 18). Ἀπαρέμφατον μεταπεσὸν εἰς οὐσιαστικόν: «Τὸ ἔχει του» τὸ ἔχειν αὐτοῦ. «Τὸ εἶνέ του» ἢ περιουσία του. «Τὸ ἔρθει του» ἢ ἔλευσίς του.
- 19). Τροπὴ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας μου εἰς ἡμὴν χάριν εὐφωνίας: ὁ πατέρας μου, ὁ πόνος μου, ποτές μου, μόνος μου — ὁ πατέρας ἡμ, ὁ πόνος ἡμ, ποτές ἡμ, μόνος ἡμ. Τὴν τροπὴν ταύτην πάσχει τὸ μου, ὅταν ἐπηται λέξει ληγουσῇ εἰς σ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΤΩΝ ΚΑΤ' ΑΠΟΚΟΠΗΝ ΓΕΓΡΑΜΜΕΝΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

(Βυζ.) = λεξικὸν Σκαρλ. Βυζαντίου.

ἐπίρ. = ἐπίρρημα.

μεταφ. = μεταφορικῶς.

ὑποκορ. = ὑποκοριστικόν.

ἀρχ. = παρ' ἀρχαίοις.

δ. ᾧ. = δημοτικὸν ᾧσμα.

παρ. = παροιμία.

ρίζ. = ρίζα.

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΝ ΓΛΩΣΣΑΡΙΟΝ

A

Ἀβαθνα (τά), ἀπύθμενα, ἄπατα. «Μέσ' τ' ἄβαθνα τῆς θάλασσης».
ἀβάνης, ὁ συκοφαντής.

ἀβαραγκιὰ (τή), θανατοῦλλον προσομοιάζον τῇ ἀγριελίᾳ, τῇ κοτίνῃ.
ἀβασκοῖνω, τὸ ἀλλαχοῦ βασκαίνω.

ἀβάσταγας (ὁ), ὄχθη κύλακος ἢ ἀγροῦ χρησιμεύουσα ὡς πρόχωμα.

Τὸ α ἄθροιστικόν.

ἀβδελλιάζουν (τά πρόβατα), προσβάλλονται ὑπὸ ἐπιδημίας νόσου τοῦ ἡπατος.

ἀβδελλίτσα (τή), εἶδος παιδιᾶς γινομένης διὰ τηδμήματος ὑπὲρ τινα ἰστάμενον ὄρθιον.

ἀβδελλώνω, συνδέω διὰ σιδηρῶν λωρίδων ξύλινον σκεῦος διεσπρωγός.

ἀβλεμόνι (τό), καίρὸς σκοτεινός, θυελλώδης.

ἀβόλετο, ἀναπόφευκτον· «ἀβόλετα σὲ καρτερῶ», ἀφεύκτως.

ἄβυσσο (τή), εἰς τὴν φράσιν «ἔπειε τὴν ἄβυσσον», κατὰ κόρον.

ἀγαλλιᾶζω, εὐφραίνομαι, ἀναπνύομαι, ἀγάλλομαι.

ἀγανάδα (τή), ὁ εἰς μέρος τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης φαινόμενος διάφορος χρωματισμός, ὃν προκαλεῖ ἐλαφρά πνοὴ ἀνέμου, ἐνθ' ἡμέρῃ εἶναι γαλήνη. Ἐκ τοῦ γανόω=χρωματίζω, στιλβώνω, καὶ τοῦ ἐπιτατικοῦ α.

ἀγαναχτῶ, (Βυζ.) καὶ εἰς τὴν σημασίαν τοῦ ἀποκάμνω «ἀγαναχτῶσα ὡς που νὰ ῥθω».

ἀγγελοκρούεται, ψυχόρραγεί· «τόν ἀγγελοκρούει ὁ χάρος», εἶναι ἐτοιμοθάνατος.

ἀγερικόν, παράλυσις μέλους τοῦ σώματος ἐπελθοῦσα ἐξ ἐπηρείας δῆθεν τῶν πνευμάτων. «Ἐχτυπήθηκε ἀπὸ ἀγερικόν». (Ἰδε καὶ ἰσκιωμα')

ἀγερίνα, ἡ λεπτοτάτη ἄμμος τοῦ αἰγιαλοῦ.

ἄγινη (κουλλοῦρα), ἡ ἄνευ ζύμης πλασθεῖσα. Ἐκ τοῦ α στερητικοῦ καὶ τοῦ γίνομαι.

ἀγιόσμος, ἡ ἡδύσμος.

**ἀγκαλιά, (Βυζ.) καὶ ἡ δοκὸς ἡ συσφίγγουσα τὰς μεταξὺ τῆς μεσό-
δμης καὶ ζώνης τῆς στέγης **ψαλίδας.****

ἀγκαλνάω, καταμηνύω, ἐγκαλῶ.

ἀγκιὰ (ῆ), κορυφή δένδρου.

ἀγκουρόπιστος, μεταφορ. ὁ ἀσυνεῖδητος, ὁ ἀθεόφοβος.

ἀγκωνιάζω, ἀπωθῶ τινα πρὸς τὴν γωνίαν τοῦ τοίχου, στενοχωρῶ.

ἀγλίστρα, εἶδος ἀγρίας λιμναίας νήσσης. Ἐκ τοῦ γλίστρῳ.

**ἀγλύκαντος, ἀτυχής, πάντοτε πικραμμένος· «ἀγλύκαντο κ' ἄδρᾶσι-
στο»** φράσις ἐν χρήσει ὡς κατάρα.

**ἀγνά, τὰ μαλάχικα καὶ ἰδίως τὰ καλαμάκια, ὡς ἄνκιμα καὶ συνεπῶς
νηστήσιμος τροφή, ὡς ἀγνή.**

**ἀγουροφάγης, ὁ τὰ ἄωρα τρώγων. «Κάλλικ ἀγουροφάγης, παρὰ
ὥριμοφάγης» παρ.**

**ἀγουροφίλημα, τὸ φίλημα τῆς κόρης ἀπὸ ἀγουρον, δηλ. νέον.
«Μὴν' ἀγουροφίλημα ἐδέχθηκες;»** β. ῥ.

ἀγρηλος (ῥ), ἡ ἀγρηλι (τὸ), ἡ ἀγρία ἐλαία, ὁ κέτινος.

**ἀγριομανᾶ, ἐπὶ φυτῶν ἢ δένδρων παρυσιαζόντων ὀργῶσαν βλά-
στησιν.**

ἀγριοπέτος (ῥ), πετηγὸν ἀγριον, ὁμοῖον τῷ ἀλέκτορι, τέτραξ.

ἀγριοχελίδονο (τὸ), ἡ δρεπκνίς, κύψελος.

ἀγροικό, τραχύ, ἀκατέργαστον.

ἀγρουπνία, ἡ παννύχιος ἐν ναφί θέσις ὑπὲρ ἀσθενοῦς.

**ἀγυριστιὰ (ῆ), λέγεται οὕτως ὁ θάνατος. «Ἐπῆγε ἔς τὴν ἀγυριστιὰ,
ἔπῆγε ἔς τὸν κάτω κόσμον», β. ῥ. ἐκεῖ δηλ. ἐπρόθεν θὰν γυρίζουν.**

ἀγωνοῦμαι, ἀγωνίζομαι, παλίζω.

ἀδεροφομοῖρι (τὸ), ἡ εἰς ἀδελφικῆς κληρονομίας μερίς.

ἀδερφώνω, συναρμύζω τι.

ἀδιάητος, ὁ βλαβῶς κοιμώμενος, ἀνίσθητος.

ἀδικοβγάνω, διαβάλλω, συκοφαντῶ.

**ἀδικοθανατίζω, ἀδίκως φονεύομαι. Καὶ ἀδικοθάνατος, ὁ ἀδίκως
φονευθεῖς. «Μὲ τὴν καρδίᾳ ἂν θὰν σ' ἀγαπῶ ν' ἀδικοθανατίσω» β. ῥ.**

**ἀδούλης, ὁ ὀκνηρὸς· τὸ ἀντίθετον τοῦ δουλευτῆς. Κεχτὰ τὸ ἀκα-
μάτης.**

**ἀδραγμα (τὸ), νόσος ἐπερχομένη εἰς τὸν σίτον ἐκ τοῦ μετὰ βροχὴν
καύσωνος καὶ ξηραίνουσα αὐτόν. Τὸ κάψιμο.**

ἀδραχτά, ἐπίρ. ἐν σπουδῇ.

ἀζάτη, ἐν χρήσει εἰς τὴν φράσιν «ἀπόλυκον τὰ βώδια ἀζάτη» δηλ. ἐλεύθερα εἰς τὴν βοσκὴν.

ἄζούπητος, ὁ μὴ συμπεσθεὶς· «ἄζούπητα σταφύλια».

ἄθανάσιμος, ἄσπονδος· «ὁ χτρὸς ἄθανάσιμος». Τὸ α ἄθροιστικόν.

ἄθελαι, ἐπὶρ. ἀκουσίως, ἀθελήτως.

ἄθράκι, τὸ ἀνημιμένον κάρβουνον. Ἴδε καὶ **θράκτα**. Ἐκ τοῦ ἀνθραξ.

αἰρεσιάρης, προληπτικός, ἰδιότροπος· ρίζ. αἶρεσις.

αἰσκιωτος, ἄχαρις· ρίζ. σκιά.

αἰταῖρι τό, ὁ σύντροφος, ἐταῖρος. «Καλὸ, χρυσὸ μ' αἰταίρι» β. ἄ.

Τὸ ἀλλαχρὺ ταῖρι.

ἄ-κα, ὅχι, δηλωτικὸν ἀπολύτου ἀρνήσεως. «Ἐχεις νὰ φῶς :—ἄκα» οὐκ ἔχω. Τὸ ἀρχ. οὐκ.

ἄκαιριά (ῥι), ἀποσφαιρική κατάρσις ἐπιβλαβὴς εἰς τὰ φυτὰ ἢ ζῷα.

ἄκλέρια (ῥι), ἐπὶ γονέων ἀποθνησκόντων ἐν πένει. «Τ' ἄφησε τῆς ἐρημιᾶς καὶ τῆς ἀκλέριας» ἀκληρία.

ἄκνᾶτο, ἐπὶ οἶνου «κρυσὶ ἀκνᾶτο», ἀνόθευτον· ρίζ. ἀγνόν.

ἀκονεῖζω, ἀπωθῶ τὸ πλοῦσιον, ἔτιον πλέει εἰς ρηχὰ νερά, μὲ τὸ **ἀκόντι**, τὸν κοντόν, τὸ καὶ σταλίκι.

ἄκοπα, ἐπὶρ. ἀδικόπως.

ἀκόσσιτος, ὁ μὴ κοπεῖς διὰ τῆς κόσσης (δρεπάνου)· «ἀκόσσιστο χορτάρι».

ἀκουρμαίνομαι, ἀκροῶμαι. Ἴδε καὶ **ἀφογκράζομαι**.

ἄκουτα, ἐπὶρ. ἀφρογῆτι, χωρὶς ν' ἀκουσθῇ.

ἀκρίζω, πλέω παρὰ τὴν παρὰλίαν. Τὸ ἀντίθετον τοῦ **ξεπελαγίζω**. Καὶ πείρω τινὰ κατὰ μέρος, ἵνα τῷ ἐμιλήσω.

ἄκρινη καὶ **βάκρινη**, ῥι ἀμνάς, ὅστις ἐπὶ τοῦ δέρματος τῆς κεφαλῆς φέρει μελανὰ ἢ λευκὰ στίγματα.

ἀλαγιάζει, ταραττεται. Ἐπὶ προβάτων.

ἀλαζονεύομαι, ἀθυμῶ. Καὶ **ἀλαζονιά**, ῥι θλιψίς.

ἀλαλώνω, ἀποστομώνω, καθιστῶ τινα ἄλαλον.

ἀλάρωτος, ἀπαρηγόρητος. Ἐκ τοῦ ἱλαρώνω.

ἀλατολόγος, τὸ εἰς τὸν τοῖχον προσηρμοσμένον ξύλινον δοχεῖον τοῦ ἄλατος.

ἀλέημονος, ἀνηλεῆς. «Τῆρα, χάρος ἀλέημονος, χάρος δὲ λεημονεύεται» β. ἄ.

ἀλετρεῖς, ὁ κατασκευαστὴς ἄρδρων.

ἀλετριά (ῥι), ῥι ἐκ τῆς ἀροτριώσεως αὐλάς. Καὶ ὀργωσιά.

ἀλετροπόδα (ῥι), τὸ στήριγμα τοῦ ἄρδρου, ἐφ' οὗ ἐπιτίθεται τὸν

πόδα ὁ ἀροτριῶν. Ἀλλὰ κυρίως καλεῖται οὕτως ὁ ἀσπερισμός τοῦ Σειρίου, ὡς ἔχων ἑμοιότητα τινα πρὸς τὸ ἄροτρον.

ἀληπουρά, εἶδος ἑσταφυλῆς ἑμοιαζούσης πρὸς τὸ σχῆμα οὐράς ἀλώπεκος. Ἡ παρ' ἀρχαίοις ἀλωπεκίς.

ἀλιδοριά, εἶδος δρυός, ἥς ἡ ξυλεία εἶναι εὐτελής.

ἀλλάδερφος, ὁ ἑτεροθαλής ἀδελφός.

ἀλλαλαπάλλαλα, ἀλλεπάλληλα. Σημκίνει δὲ τὸ παραλογίζεσθαι· «κρένει ἀλλαλαπάλλαλα».

ἀλλαλόγησε, ἐσαλεύθη τὰς φρένας.

ἀλλαξοφοριδῶ, ἀλλάσσω ἔνδυμα.

ἀλληκοτάω, παρεμποδίζω.

ἀλλόξενος, ξένος ἐν ξένη, ἄγνωστος. Καὶ **παντάξενος**.

ἀλλοιτεινός. ἄνθρωπος ἀρχαῖκος, ἀπονήρευτος.

ἀλλότριο, παρεπίδημον, ξένον· «ἀλλότριό μου γερὰκι» δ. ῥ.

ἀλόγαστο, ἀναριθμητον. «Ἀλόγιαστα εἶν' τὰ πλούτη του».

ἀλογολάτης, κατὰ τὸ ζευγολάτης.

ἀλογοσέγων, σύρω τινὰ κατὰ γῆς, ὡς ὁ ἵππος τὸν πεσόντα ἀναβάτην.

ἀλογοσύρτης (ὁ), ὁ κλέπτων ἵππους.

ἀλοή (ἡ), ὑγρὸν δηλητηριώδες ἀποστάζον ἐκ δενδρυλλίου· «φαρμάκι κ' ἀλοή» φράσις λεγομένη ὡς ἀρά. Ἡ ἀλόη τῶν ἀρχαίων. Λέγεται καὶ **ἀλόχη**, ἐν χρήσει ἐν τῇ ἀρᾷ «κακὴ ἀλόχη» διὰ τοῦ λαϊμάργους.

ἀλοῦπι (τό), θέρμα ἀλώπεκος.

ἀλοχεύω, φαρμακεύω. Καὶ πικραίνω τινά. Ἐκ τοῦ **ἀλόχη**.

ἀλπός, αἱ δύο ὀπαὶ τοῦ **ἀλετροποδιοῦ**.

ἀλύχτημα (τό), ἡ ὕλακῃ.

ἀμαλαγιά (ἡ), ἔδαφος ἐφ' οὗ φύεται πόα, ἔδαφος δηλ. μὴ πατηθέν, ἄθικτον, **ἀμάλαγο**.

ἀμάλαγο, τὸ ἄθικτον, τὸ ἄγνόν «...τὸν κόρφο τὸν ἀμάλαγο, τ' ἀμάλαγο κορμί σου» δ. ῥ.

ἀμαρκάλιστος, ἀνόχευτος· «ἀρνάδα ἀμαρκάλιστη».

ἀμαχεύω, γίνομαι ἐχθρὸς πρὸς τινα. «Μοῦ ἀμάχεψε».

ἀμελικό, ὁ ξενών, ὃν οἰκοδομοῦσιν εἰς τὰ χωρία πρὸς φιλοξενίαν τῶν διαβατῶν.

ἄμεστος, ἄωρος, ἰδίως ἐπὶ σιτηρῶν.

ἀμίλη (ἡ), ἡ ὑπὲρ τὴν στέγην πυραμῖς τῆς καπνοδόχου.

ἀμόλευτο, ἴδε **ἀμάλαγο**.

ἀμπαστᾶς (ὁ), σκάφη ἐν ᾗ τὰ κατεργαζόμενα δέρματα τίθενται ἐπὶ τινὰς ἡμέρας διὰ νὰ **βαλανοκοπισθοῦν**.

ἄμπλανο, χονδροειδές. Ἐκ τοῦ ἄπλانون (ξύλον).

ἄμποτε (Βυζ.) καὶ εἰς τὴν σημασίαν α') τοῦ ἄν: «ἄμποτε τώρα δεῖχνεσαι: τέτοιος, ὕστερα τί θὰ γείνης;» β') τοῦ εἶθε: «ἄμποτε νὰ εἴστε καλὰ» καὶ γ') τοῦ ἄρα: «ἄμποτε τί νὰ γένηκε;»

ἀμπουριάξει, ἀναδίδει ἀτμούς, ἀναθυμιάζει. Ἴδε **ἄμπρος**.

ἄμπρος (ῥ), ὁ ἀτμός, ἀναθυμίασις, **ἀχνός**.

ἀνάβαλο, ἐπὶ πράξεως αἰσχροῦς, ἣν ὁ λαλῶν δὲν θέλει νὰ ὀνομάσῃ· **ἀνάβαλτος** λέγεται καὶ ὁ θαίμων.

ἀναβάνω, ἀναφέρω τι ἢ τινὰ εἰς τὴν ἐμιλίαν· «ἀνάβαλες τὸ σκύλο, τοίμασε καὶ τὸ ξύλο» παρ.

ἀνάβρα, ἡ πηγὴ.

ἀναβράσματα, αἱ ἐκ τοῦ κινηθέντος πυθμένος ἀνερχόμενα εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος φυσαλλίδες.

ἀναγκάζω, μεταφορικῶς προτρέπω. Καὶ «ἀνάγκασε λιγάνι», τάχυνε τὸ βῆμα· «ἀνάγκασε τὴ φωτιά», ὑποδαύλισε· καὶ ἐνοχλῶ, «ἐψέες μ' ἀνάγκασε ὁ πόνος».

ἀναγκεύομαι, ἀζημονῶ, στενοχωροῦμαι, ἀσχάλλω.

ἀναγκλανίζομαι, ἀνατείνω τὰς χεῖρας ἐν ὧρα καθ' ἣν ἐπέρχεται ὁ περατός. Τανύομαι. Ἐκ τοῦ ἀν-οκλᾶζω.

ἀναγλείφομαι, ἐκ τοῦ λείχομαι.

ἀναγλοιτσιάζει, καθίσταται τι γλοιῶδες.

ἀναγνώθω, ἀναγινώσκω.

ἀναγορεύω, διαβάλλω, συκοφαντῶ.

ἀναγοριά, κηκολογία.

ἀναγραίνω, κοῦφον ποιῶ· κυρίως ἐπὶ μαλλίων. Ἐκ τοῦ γράω, ξέω.

ἀναγουρίζω, περιτρέχω ἐρευνῶν πρὸς ἀνεύρεσιν ἀπολεσθέντος πράγματος.

ἀναδεμμή (ῥ), τὸ ἀναμιχθὲν ἄλευρον.

ἀναδεύει ἢ **ἀναδεύεται**, μεταφ. ἐπεμβαίνει. «Τί ἀναδεύεσαι ἔς τὰς θουλιὰς μας;» Ἐμβάλλει εἰς ἔριδας, «τί μᾶς ἀναδεύει;» Καὶ **ἀναδευτής**, ὁ ραδιοῦργος.

ἀναδίνει, ἐπὶ πληγῆς ἐρεθισθείσης ἢ ἐπὶ δένδρου ἀναδλαστώνοντος.

ἀνάδραμε, τριτοπροσώπως μόνον, εἰς τὴν φράσιν «μοῦ ἀνάδραμε», μοῦ ἐπληθῆεν εἰς τὸν λάρυγγα τὸ καταποθὲν ὑγρόν.

ἀνάζερβα, ἐπαρίστερα.

ἀνακαληοῦμαι, καταγορεύω. Καὶ καταρῶμαι. «Γυρνᾷ ἔς τοὺς δρόμους καὶ τὸν ἀνακαληέται».

ἀνάκαρα (ῥ), δύναμις, ἰσχύς, πνοή. «Ἀνάκαρα νὰ μὴν ἔχῃ ὁ διάτανος».

ἀνακαράδες, τὰ μουσικὰ ὄργανα (τὰ διὰ τοῦ φυσίματος λειτουργοῦντα). «Μὲ τ' ὄργανα βραχνά, βραχνά, μὲ τοὺς ἀνακαράδες» δ. ζ.

ἀνάκρατος, ἐπίθετον τοῦ διαδόλου.

ἀνακυλάω, ἀναιρέπω τι. Κεὶ ὑποτροπιᾶζω.

ἀνακύλισμα (τό), ἡ ὑποτροπίαις ἀσθενείας.

ἀνάλαιμα, ἐπίρ. ἐπὶ ἐμέτῳ ἐκ πολυποσίχης. «Τοῦ ῥθε ἀνάλαιμα» ρίζ. λαιμός.

ἀνάλαφρα, ἐπίρ. εἰς τὴν φράσιν «ἀνάλαφρα πλάσ' το», ἐλαφρῶς. μετὰ προσοχής.

ἀναλήφομαι, γίνομαι ἄφικτος· ρίζ. ἀνάληψις.

ἀναλικώνω, ἀναιρέζω τὸ τέκνον μέχρις ἐνηλικιωσέως αὐτοῦ.

ἀνάμα (τό), ὃ διὰ τὴν ἱερὰν μυστηγωγίαν χρησιμοποιοῦμενος οἶνος.

ἴσως ἐκ τοῦ νάμα, τοῦ α τιθεμένου ἐπιτατικῶς, ἢ ἐκ τοῦ αἷμα.

ἀναματερό, τὸ ἀγγεῖον εἰς ὃ τίθεται τὸ ἀνάμα.

ἀνάμερα, ἐπίρ. κατὰ μέρος.

ἀναμερῶω, ἀποσύρομαι.

ἀναμπαίζω, ἐμπιᾶζω.

ἀνάμπλα, ἀνάμπυσις, σχολή· ἀνάμπυλα.

ἀνάντελο, τὸ παρὰ διαταγὴν γινόμενον καὶ συνεπῶς ἐτυμολογητέον ἐκ τοῦ «ἀνεῖ ἐντολής». Ἐπίσης ἀντὶ τοῦ **ἀνάποδα**· «ὅλα μας ἀνάντελα κι' ὁ γάμος μας Τετραῖδη» παρ.

ἀναπαίρνει, τριτοπροσώπως, «στάσου ν' ἀναπάρη», νὰ ξεθυμάνῃ ὁ καιρός, νὰ κοπᾷσῃ ὁ ἄνεμος.

ἀναπαψίματα (τά), τὰ κόλλυθα καὶ οἱ ἄρτοι οἱ διανεμόμενοι διὰ τὴν ἀνάπυσιν τῆς ψυχῆς τοῦ νεκροῦ κατὰ τὰ μνημόσυνα. «Τοῦ ἐκάμαμε σήμερα τ' ἀναπαψίματα».

ἀναπεντής, ὁ ἑγγεῖος φόρος, τὰ δύο δέκατα τῶν καρπῶν, τὸ ἐν ἀνὰ πέντε.

ἀναπιάνω, προετοιμάζω τὸ ἄλευρον πρὸς ζύμωσιν, πιάνω προζύμι. Καὶ διαβάλλω, «μὴ μ' ἀναπιάνης ἔς τὸ στόμα σου».

ἀνάπιασμα (τό), ἑναρξίς, πρώτη ζύμωσις, σύλληψις· «ἡ ἀγάπη ἔς τ' ἀναπιάσματα...» δ. ζ. Καὶ ὀνειδισμός, διαβολή.

ἀναποτάνω, ἐν χρήσει μόνον εἰς τὴν φράσιν «ἀναποτάνω τὸ προζύμι», προετοιμάζω τὴν ζύμην.

ἀναργα, ἐπίρ. βραδέως, ἄργα.

ἀνάργαστος, ἀκατέρχαστος. Ἰδίως περὶ δέρματος.

ἀναργος, βραδύς, ὀκνός. «...κι' ἂν ἐχῃς γρίβαν ἄναργον...» δ. ζ.

ἀνασβολιά, ἡ ἕνεκα προσκόμματος ὀπισθοδρόμησις. ἴσως ἐκ τοῦ ἀναβολή.

ἀνασκαίνομαι, ἀγριόζω, σιγχρίνομαι.

ἀνασκελνῶ ἢ **σκελνῶ**, ἐρεθίζω, περιζώω. Ἐκ τοῦ σκέλλω, σκληρύνω.

ἀνασκυράω, διαυθετῶ τὰ σκληρά σκεύη, τοποθετῶ ἑκαστον εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν.

ἀνασουφίζω, ἀναγεύω, ὑποκεντῶ. «Μὴ μοῦ ἀνασουφίζῃς τὸν πόνο». Καὶ συνέρχομαι, ἀναλαμβάνω.

ἀναστολάζει, ἐπὶ διακροῦς βρογχίτις. «Δὲν θέλει ν' ἀνασταλάξῃ», νὰ διακοπῇ ἡ βρογχίτις.

ἀνατηράω, βλέπω περιέργως, προσεκτικῶς.

ἀνατιμάζω, -άω, διακροῦ, ὑδρίζω. «Μ' ἀνατίμησε». Ἴδε καὶ **διατιμάζει**.

ἀνατραντάζομαι, συγχλονοῦμαι.

ἀνατσιργιάζω, ἀνατριγιάζω, τριγιάω.

ἀνατσουρώνομαι, ἀνατιμετωπίζω ἀγρίως τὸν ἀντίπαλον.

ἀναχοσμοῦμαι, χαρμουρίζομαι, χαρμῶμαι.

ἀνβατίζω, ἐν χεῖρσι μόνον περὶ ζυμώσεως, σημαίνει δὲ κάμνω τὸ ζυμᾶν νὰ φουσκώσῃ, ν' ἀναόξῃ.

ἀνεγνομιᾶ, ἡ μορφή, ἀνοησία.

ἀνέγνωμος, ὁ ἀπερίσκεπτος.

ἀνεμίδι τό, ἡ μικρὰ ἀνέμη. «Τ' ἀνεμίδι σου ἀσημένιο καὶ ἡ κλωνὰ σου εἶνε χρυσή» β. ζ.

ἀνεμιζῶ, (βού) καὶ στρέφω τὴν ἀνέμη.

ἀνεμοπόδης, ταχύπους.

ἀνεμορριπή, πνοή ὀρμητικῆς ἀνέμου.

ἀνεμοσοῦρι (τό), ὁ μετὰ χιόνος ἐπαρχόμενος ἄνεμος.

ἀνεμοστάτης, ὁ στῆλος ἐφ' οὗ τιθεμένη στρέφεται ἡ ἀνέμη.

ἀνεμόχωλο (τό), ἴδε **δρυμόχωλο**.

ἀνέσωστο, ἐπὶ βρέφους θνητογενούς.

ἀνηφορῶ, τὸ ἀλλὰχρὸς ἀνηφορίζω.

ἀνθὶ (τό), ἄνθος.

ἀνθογομαράκι (τό), παιδικὰ ἐκτελουμένη διὰ πηδήματος.

ἀνθός (ὁ), ἄνθος καὶ μεταφορικῶς εἰς τὴν σημασίαν τῆς παρθενίας.

«Ἐχασ' ἡ κόρη τὸν ἀνθόν» β. ζ.

ἀνίατα, ἀθεράπευτα. «Ἐπαθε τ' ἀνίατα», τὰ ἀνεπανόρθωτα δυστυχήματα.

ἀνόλπιστα, ἐπὶρ. ἀπροσδοκήτως, πρὶν ἐλπίδα.

ἄντα καὶ **ὄντας**, ἐπὶρ. ὅταν. «Ἄντα διψᾷ ἡ ψυχὴ σου, ὅξω νερό μὴ χύνῃς» παρ. «Ἀντὰ ῥίχνῃς τὸ δόσιμο καὶ τὸ βαρὺ δεψτέρη» β. ζ.

ἀνταριάζεται, θερμαίνεται. Ἐκ τοῦ ἀντάρω, θέρμερος (καὶ ὁμίχλη).

ἀντεριοῦμαι, συστέλλομαι.

ἀντήμερα, τὴν ἐπαύριον.

ἀντίδικος, ἀντίθετος, ἀντίμαχος. «Νά 'χω τὸ Θεὸ γι' ἀντίδικο», ἐναντίον μου.

ἀντιξερβα, ἐπίρ. ἀντίξοα· καὶ **ἀνάξερβα**.

ἀντίθεος, προστάτης. «Ἔχει Θεὸ καὶ ἀντίθεο», δηλ. προστάτην ἰσχύοντα παρ' ἀνθρώποις.

ἀντικόρακο, τὸ κυρτὸν μέρος τῆς πρῆρας τοῦ πλοίου.

ἀντικοττοῦν (τὰ βουγά), ἀντηχοῦν.

ἀντιλογιέται, ἀπκντῆ, ἐπκμείβεται· «ἀντιλογήθη καὶ εἰπέ του» δ. ῥ.

ἀντιμάμαλο (τό), λέξις ἐν χρήσει παρὰ τοῖς νκυτικοῖς, σημαίνουσα τὸ κῦμα, ὅπερ θλώμενον εἰς τὴν ἀκτὴν ἀπωθεῖται ὑπὸ τοῦ σκληρόντος ἢ παραπλέοντος πλοίου.

ἀντιρρίματα (τά), οἱ μικροὶ παρὰ τὴν ρίζαν δένδρου βλαστοί. Καὶ παραβλάσταρα.

ἀντίπνυχο, χιμαρικὸν βότανον, ἀποσοβοῦν τὸν θάνατον. «Ἐφαγε τ' ἀντίπνυχο», παλαίει νικηφόρως πρὸς τὸν θάνατον.

ἀντράλα (ῥ), ζάλη, σκοτοδινία.

ἀντραλιάζομαι καὶ ἀντραλίζομαι, σκοτοδινιῶ· ἐκ τοῦ **ἀντράλα**.

Ἀντριᾶς, ὁ Δεκέμβριος, διότι κατ' αὐτὸν συμπίπτει ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου.

ἀντριώνομαι, ἀνθίσταμαι μετ' ἀνδρείας.

ἀξέβγαλτος, ἀδαής καὶ «ἀξέβγαλτο φόρεμα», ὅταν ἀκόμη δὲν ἐπερατώθῃ ἡ πλύσις του.

ἀξετίμωτο, ἀνεκτίμητον.

ἄξιος, (Βυζ.) καὶ ὁ ἐπιδέξιος, καὶ **ἄξιάδα**, ἡ δεξιότης.

ἄξιφος (ῥ), βοτάνη δηλητηριώδης χρησιμοποιοιμένη ἐπὶ προβάτων, ὧν οἱ ὄνυχες σκοληκιῶσι.

ἀπαγόρρα (τά), νωχέλεια, χυώνωσις. «Τὸν πιάνουν τ' ἀπαγόρρα του», χαυνοῦται, καθίσταται νωθρός.

ἀπαλλαγή, ἡ λέξις ἐν χρήσει ὡς κατάρρα, «τὴν κακὴν του τὴν ἀπαλλαγή», ἀντὶ ἀπαλλαγῆς.

ἀπαλομοννίδα, ἡ εὐάλωτος γυνή.

ἀπανουθιό, ἐπίρ. καθ' ὃν χρόνον· «ἀπανουθιό 'εἰς τὴν χαρά, νά σου καὶ ὁ χαρασιάρης» (ὁ εἰσπράκτωρ τοῦ κεφαλικοῦ φόρου) παρ.

ἀπάντεχο, ἀπρόοπτον.

ἀπαντῶ, (Βυζ.) καὶ εἰς τὴν σημασίαν τοῦ βοηθῶ, ὑπερασπίζω, «βγήκε καὶ μ' ἀπάντησε», προσήλθεν εἰς βοηθειάν μου.

ἀπανωβάνω, δολιεύομαι· γράφων εἰς τὸν λογασμόν πλέον τοῦ διδομένου ἐπὶ πιστώσει.

ἀπανωπροῖμι (τό), ἐξώπροικον.

ἀπανωτάρι, τὸ ἐπ' ἄλλου τιθέμενον, ἰδίως ἐπὶ φορτηγῶν.

ἀπανωτιάξω, ἐπὶ πλκιοῦ νέον τι προστίθηναι.

ἀπαράβατος, ἀσύγκριτος, ἀπκράδλητος.

ἀπάρθενη, ἄνγῃ, ἀδιάρθορος. «Σκλάδα με θωρεῖς κί' ἀπάρθενη με θέλεις:» πκρ. Τὸ α ἐπιτατικόν.

ἀπαριάζω, παραιτῶ, ἐγκαταλείπω τι ἢ τινι.

ἀπασπροῦ, εἰς τὴν φράσιν «τόν ἔκκαμεν ἀπασπροῦ», τόν ἐξηγυτέλισε' ρίζ. τὸ μικρόν, εὐτελεές νόμισμα «ἄσπρον».

ἀπέ, ἔπειτα, μετὰ ταῦτα. Προηγείται κῦτοῦ πάντοτε τὸ καί. «Πές μου σημάδια τοῦ κορμιού κί' ἀπέ νά σέ πιστέψω» δ. ζ.

ἀπέδω, τοῦντεῦθεν «ἀπέδω—'καῖθε», τοῦ λοιποῦ.

ἀπεικάξω, εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ μαντεύω, ἐπιλύω πρόβλημά τι. Ἐπίσης ἀντιλαμβάνομαι.

ἀπεικαστᾶνος, ὁ προμκντεύων. Λέγεται συνήθως κατ' εἰρωνείαν.

ἀπεικος, ἀνᾶρμστος, ἄτοπος. Προφέρεται κατὰ συγκοπήν «ἄπκος». Ἦσως ἐκ τοῦ ἀπεικῶς.

ἀπεράτης, μοχλός τῆς θύρας.

ἀπειτοῦ, ἐπίρ. πάντοτε με τὸ ἄρθρον τοῦ' «τ' ἀπειτοῦ τὸ βάρεσε», κατὰ τὸ πέταγμα, 'ς τὰ πεταχτά' «τ' ἀπειτοῦ ἔφυγε ἡ κόττα», διὰ τοῦ πετάγματος.

ἀπίδρομος, ἡ φορά, «παίρνει ἀπίδρομο», ὑποχωρεῖ ὅπως ἐφορμίσῃ ἢ πηδίσῃ. Λέγεται καὶ **φόρα**.

ἀπιδρομῶ, ἐπιπίπτω, «ἀπιδρόμησαν οἱ κλέφταις τὸ χωριό», ἐπέδραμον.

ἀπιθώνομαι, ἀφιεροῦμαι εἰς τινι, ἐμπιστεύομαι. Λέγεται καὶ πιθύνω.

ἀπιθώνω, ἀποθέτω.

ἀπλερο (τό), ἐπὶ νεογνοῦ, ἰδίως ἐπὶ μικροῦ πτηνοῦ, δηλ. μηκέτι πλήρες, μὴ μεστόν.

ἀπλοχερίζω καὶ ἀπλοχεράω, κινῶ τὴν χεῖρα, ἔνα κτυπήσω τινά. «Μὴν ἀπλοχερῆς ἀπάνω μου».

ἀπογόνη, τὸ ὑστερογέννητον τέκνον. Οὐχὶ ὁ ἀπόγονος.

ἀπογόρια (ῃ), νωθρότης, ραθυμία. Λέγεται καὶ **ἀπομώρια**. Ἦδε καὶ **ἀπαγόρια**.

ἀπογυρίζω, τελειώνω τὸ ὄργωμα ἄγροῦ.

ἀπόγωνο (τό), γωνία προφυλάττουσα ἀπὸ τὸν πνέοντα ἄνεμον.

ἀπόδαυλο, λείψανον δαυλοῦ.

ἀπόδιαβα, ἐπίρ. μετὰ τὴν παρέλευσιν' «ἀπόδιαβα τὴ Λαμπρή», μετὰ τὸ Πάσχα.

ἀποδιαλέγουρα, τὰ ἀπομεινάρια, τὰ μετὰ διακλογὴν εὐτελεῖ ὑπόλοιπα. Ἐπὶ κερπῶν ἰδίως. Καὶ **ἀποδιαλεγοῦρια**.

ἀπόειπε, κατέπαυσε τὸν λόγον. Καὶ εἰς τὴν φράσιν «Εἶπε καὶ ἀπόειπε», ἔπαυσε τοῦ ζῆν.

ἀποκαρωμένος, ἀπηυδηκώς, ἐξηγνημένος.

ἀποκαταριά (ῆ), τὸ κἄτω μέρος τοῦ ἄρτου. Καὶ **ἀπαναργία**, τὸ ἄνω.

ἀποκλάδια (τά), κλάδοι τῶν ἀμπέλων χρησιμοποιούμενοι ὡς **προς-ἀναμμα**.

ἀποκοπή, (Βυζ.), καὶ ἡ ἐκτίμησις τῆς ὑπὸ ζῶων γενομένης ζήτησις εἰς ξένον ἄγρον.

ἀποκόπτω καὶ **ἀποκόβω**, ἀπογαλκκίζω τὸ βρέφος, ἀλλὰ καὶ ἀποτρέπω τινὰ ἐκ κακῆς πράξεως, καὶ ἐκτιμῶ. (Ἴδε **ἀποκοπή**).

ἀποκρισιάτορας, ἀπεσταλμένος, ὁ κομιστής ἀπαντήσεως.

ἀποκοῦμμι (τό), ὑποστήριγμα, καταφύγιον· ρίζ. **ἀκκουμβῶ**.

ἀποκουπίζω, ἀναστρέφω σκεῦός τι. Ὡς ἀναστρέφει τις τὴν **κοῦπαν** (κύπην), ἀφ’ οὗ κενώσῃ τὸ περιεχόμενον.

ἀπομώρια (ῆ), ἡ ἀπομώρανσις. Ἴδε καὶ **ἀπαγόρια**.

ἀποσκεπάζω, προφυλάττω. Καὶ συγκαλύπτω τινὰ ἔνοχον.

ἀπόσκη, μέρος ὁροσερόν, ὑπόσκιον.

ἀπόσπερνο (τό), περὶ τὸ δειλινόν.

ἀποστολάτορας, ἀπεσταλμένος, πρεσβευτής.

ἀποστροφή, ἐν χρήσει μόνον εἰς τὴν κατάραν «κακὴ τ’ ἀποστροφή», κακὸς τοῦ ἐλεθρος.

ἀποσώνω, «ἐπῆγε καὶ τ’ ἀπόσωσε», κατεμήνυσεν, ἐπρόδωκε.

ἀποταχνά, ἐπὶρ. ἀπὸ πρωΐας. Ἐκ τοῦ **ταχύ**, πρωΐα.

ἀποτώρας, ἐπὶρ. πρὸ ὀλίγου.

ἀποτωρινὸς καὶ **ἀποτωρεσινός**, ὁ πρὸ ὀλίγου γεγόμενος. Κατὰ τὸ **ἀλλοτινὸς** καὶ **ἀλλοτεσινός**.

ἀπόφωνα (τά), «γ’ ἀκούσω τ’ ἀπόφονά του», γὰ μοὶ ἀναγγελοῦν ὁ φόνος του. Αἱ ἐπὶ ἀναγγελεῖα φόνου οἰμωγαὶ τῶν οἰκείων.

ἀποχερίζω, τελειῶν ἐργασίαν τινὰ. Δίδω τὸ τελευταῖον χέρι.

ἄρα, ἄρὰ, «ἄρα καὶ κατάρα σ’ ἄφινω».

ἄρα-μάρα, ἐπιφωνητικὴ φράσις σημεινοῦσα τὸ μάταιον τοῦ σκέπτεσθαι ἢ ἐμμελεῖν περὶ τινος ζητήματος.

ἀραγός (ὁ), ἀσκός γάλακτος. Ἵσως ἐκ τοῦ ἀρραγής.

ἀραδάρης, ὁ ὑδρονομεύς.

ἀραδαριά, ἐπὶρ. ἀλλεπαλλήλως, τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο.

ἄράτα, ράξ σταφυλῆς. Ἴδε καὶ **ρόγα**.

ἀρατίζω, καταρῶμαι. Ἐκ τοῦ ἀρά.

ἀραχνό, τὸ σκολιγυδρόφωνον πτώμα. Καὶ «ἡ ἀραχνασμένη πέτρα». ἡ, πληρὴ τοῦ τήφους.

ἀρβάλι (τό), ἡ κυρτὴ σιδηρὰ ράβδος, ἀφ' ἧς ἤρπηται ὑπὲρ τὴν ἐστίν τὸ λέβητος.

ἄργαυο, μέγα τύμπανον, ὄργανον, ὡς τὸ κατ' ἐξοχὴν μουσικόν ὄργανον. Καὶ ἡ μουσικὴ ἐν γένει εἰς τὸν πληθυντικόν «τὴν πᾶν τὴ νόψη τ' ἄργαυα...». τὴν προπέμπουν μετὰ μουσικῆς.

ἀργατερεῦω, λέξις παρὰ τοῖς νηυτικοῖς σημαίνουσα πλεῖν παρὰ τὴν ἀκτὴν ἐπὶ λέμβου χάριν διασκευάζσεως.

ἀργατιά (ἡ), ὁ ἐργατικὸς πληθυσμός.

ἀργατοδοῦλης, ὁ ὑπηρέτης γεωργός ἡ ποιμήν. Τὸ καὶ **κοπέλι**.

ἀργατολογῶ, κάμνω μετ' ὁκνηρίας τὴν ἐργασίαν μου. Ἐργάζομαι ἀργά, βραδέως.

ἀργόντολα (ἡ), ὁ ἐύλητος ἥλος τοῦ πεδάλιου.

ἀρείκη (τή), δένδρον, ἡ ἀρείκη λέγεται καὶ **ἀριά**.

ἀρέντα (ἡ), τὸ τρέχειν βρομέως.

ἀρεσκεῖα (ἡ), τὸ προικισμῶνον. Διότι κατ' ἀρέσκαιαν τῶν γονέων παρὰχωροῦνται τὰ προικῶα.

ἀρήλας (ὁ), τὸ μέρος τοῦ ἐλαίωνος ἐνθα ἀρκιὰ ἀπαντῶσι τὰ ἐλαϊό-θενδρα. Ἀρκιὰ ἐλαίαι.

ἀρήλογος, ἀρκίον κόσκιον.

ἀρηώνω, ἀρκιώνω. «Τ' ἀρκιώνουν τὰ σκόρδα γὰρ νὰ χοντρύνουν» παρ.

ἀριδίξω, τρυπῶ τι δι' ἀρίδους.

ἀριφνητοι, ἀπειράριθμοι, ἀναρίθμητοι.

ἀρκᾶς, ὑποστηρικτής, προστάτης. Ἀλλὰ **ἀρκάτησσαι** λέγεται ἡ ἀπὸ πλῆθους ἀπὸ φροντίδος τέκνων γυνή.

ἄρκλα (ἡ), πινάκιον τροφῶν κεκλεισμένον διὰ πώματος.

ἀρκλώματα, αἱ περὶ τοὺς τήφους τιθέμεναι πέτραι. Παρὰ τὸ ἀρκη, ἀρκλν, λάρκν.

ἀρμακᾶς, σωρὸς πετρῶν. Ἐκ τοῦ ἔρμαξ.

ἀρμάτα (ἡ), τὰ ἀργυρὰ κρεμαστὰ γυναικεῖα κοσμήματα.

ἀρματώνω, στολίζω. «Νύψῃ ἀρμάτωναν, γαμπρὸ στολίζαν» δ. ἡ.

ἀρμεγώνας (ὁ), τὸ διαχώρισμα ἐνθα ἀμέλγουν τὰς ἀμνάδας.

ἀρμεγὸς (ὁ), τὸ εὐλίονον δοχεῖον ἐν ᾧ γίνεται ἡ ἀμέλξις, τὸ καὶ ἄλλως **καρδάρα**.

ἀρμενίδι (τό), μικρὸν μαλάκιον, ὁ νηυτίλος. Διότι ἀρμενίζει ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

ἀρμοδί (τό), ἐργαλεῖον γλυφῆς ἐν χρήσει παρὰ τοῖς ξυλουργοῖς. Ἐκ τοῦ ἀρμόζειν.

ἀρμοί, κτ' ἀρθρώσεις. «Λύθηκην οἱ ἀρμοί του».

ἀρμούτι, ὄπλον (τουφέκι) βαρύ· εἶδος **τρομπόνη**. «Ἄρμούτι, ἔδγα ἔς τόν πόλεμον, νταλίαν ἔς τὸ σημάδι.» δ. ῥ.

ἀρμπᾶς, ἡ ἀρπαξ.

ἀρνοπόκι, βραχὺ μαλλίον ἀρνός· πόκος.

ἀρροούπωτος, ἄπληστος. Κυρίως ἐπὶ κίδου, ὃ ἐποῖτος διαρρέει ἐκ τῶν σχισμίδων. Ρίξ. ρωπώνω.

ἀρτιρίζει, περισσεύει, πλεονάζει· ὑπὲρ τὸ ἄρτιον.

ἀρτυσιὰ καὶ **ἀρτυμή**, οὕτω καλοῦσιν οἱ ποιμένες τὸν τυρόν καὶ τὸ βούτυρον «...τὴν ἀρτυσιὰ νὰ φτιάσῃ...» δ. ῥ.

ἀρυνάκι, ρυάκιον.

· **ἀσβολιά**, εἰς τὴν φράσιν «ἀσβολιά του», ζυστυχία του. Ἐκ τοῦ ἀσβόλη.

ἀσβολώνει, κκίει, ξηραίνει.

ἀσέλλινο (πουλάρι), ἡ μήπω σελλωθεὶς πώλος.

ἀσημόγενμα, λεπτόν ἀργυροῦν σύρμα.

ἀσίγητος, ἡ ἀδιακόπως λαλῶν.

ἀσκάλι, τμήμα τοῦ ἀρότρου.

ἀσπρογάλιασμα, τὸ χροῖμα τοῦ οὐρανοῦ κατὰ τὸ λυκαυγές.

ἀσπρογαλίζει, ἐπὶ θαλάσσης παρκατομένης ἀπὸ κύματα ἀφρισμένα.

ἀσπρόμιδον, εἶδος ὀστρεδίου.

ἀσπροχινός, εἶδος μεγάλου ἐχίνου.

ἀστάλωτο, ἰδίως ἐπὶ φυτοῦ, τὸ μὴ σταλωμένον, τὸ τρυφερόν.

ἀστέρας (ῥ), ἰσχυρὸς πόκος τῆς κοιλίας, ἡ κωλικόπονος· «μάννα μου, ἀστέρας μ' ἔπιασε καὶ θένει σκάσω ὡς βράδυ» δ. ῥ. Ἐκ τοῦ γαστήρ.

ἀστέρι, εἰς τὸν ἐνικόν, ἡ ἀγερινός (Ἑωσφόρος), ὡς τὸ κατ' ἔξοχὴν ἄστρον.

· **ἀστραπόβολο** (τό), ἡ κεραυνός.

ἀστροποκαμός, λέξις ἀπευθυνομένη ὡς ἀρά.

ἀστρέχα (ῥ), ἴδε **δοστρέχα**.

ἀσύβαστος, ἀμνήστευτος. «Κόρη ἀσύβαστη». Ἐκ τοῦ ἀσυμβέβαστος.

ἀσύστατος, ἀτακτος, ἀνήσυχος. Ἰδίως ἐπὶ παιδίων.

ἀσφάκα, βοτάνη ἀρωματικὴ ὃ ἐλελίσφακος.

ἄσφαλτα, ἐπίρ. βεβχίως, ἀφεύκτως, ἀσφαλῶς.

ἀτάλικος, φιλάσθενος, μαλθακός. Ἐκ τοῦ ἀτάλος, τρυφηλός.

ἄτριφτος (δρόμος), ἰδὸς ἀφοίτητος, μὴ τετριμμένη.

αὐγατιστή (ή) καὶ **αὐγατιστής** (έ), εἶδος παιδιᾶς, ἐκτελουμένης διὰ πηδημάτων βαθμηδὸν μακρυτέρων.

αὐγή, στενοπορία, δίοδος στενὴ μέσῳ βουνῶν. «Κασίμη, πιάσε τές αὐγές, πιάσε καὶ τὰ ντερένια» δ. ᾱ.

αὐλέμονας, ἐν χρήσει παρὰ τοῖς ναυτικοῖς. Ὁρμος κατάλληλος πρὸς ἀγκυροβολίαν. Εὐλίμενος.

αὐλόσκαλα, ἡ μεγάλη λιθίνη κλῖμαξ τῆς οἰκίας.

αὐτιάζομαι, τείνω τὸ οὖς, ἀκροῶμαι.

ἀφάλι (τὸ) καὶ **ἀφαλὸς** (έ), ὀμφαλός.

ἀφέντρα, οἰκοδόσποινα.

ἄφος (έ), τὸ πῖσον, τὸ μπιζέλι.

ἀφογκράζομαι καὶ **ἀφουκράζομαι**, ἀκροῶμαι.

ἀφόντας, ἐπείρ. ἄφ' ὅτου.

ἀφρεῖνα (ή), μικρὸς ἰχθύς, ἡ ἀλλαχοῦ ἀθερεῖνα. Ἐπίσης ἡ ἀφρός τοῦ ἄλατος.

ἀφρόπλακες, τὰ λευκὰ μάρμαρα τῶν οἰκοδομῶν.

ἀφύσικα (ἐργα), ἡ παρὰ φύσιν ἀσέλγεια.

ἄχαμνὰ (τά), τὸ περὶ τὰ αἰδοῖα εὐαίσθητον μέρος τοῦ σώματος. «τὸν ἐθάρεσε ἔς τ' ἄχαμνὰ».

ἄχλώρατο, ἐν χρήσει ὡς κατάρα, «ἄχλύκνυτο κι' ἄχλώρατο».

ἄχνόπετσα, μεταφορ. ἡ καχεκτικός, ὡς ἔχων τὸ δέρμα ἄχνόν.

ἄχολοή, ἴδε **χολοή**. Καὶ ἀπήχησις.

ἄχρειάνης, ἡ ἀχρεῖος.

ἄψάδα, ἡ δριμύτης ποτοῦ.

ἄψεγάδιαστος, ἀνεπίληπτος. Ἐκ τοῦ **ψεγάδι**, φόρος.

ἄψοφα, τὴν λέξιν μεταχειρίζονται οἱ ποιμένες διὰ τὰ πρόβατα, ἅτινα λαμβάνουσιν ὑπ' εὐθύνην των ἀπέναντι τοῦ πραδίδοντος. Λέγονται καὶ **σιδεροκέφαλα**· ρίξ. φόρος.

ἀψύθυμος καὶ **ἀψύς**, ὀξύθυμος.

ἀψυχῶ, φειδωλεύομαι. «Μὴν τ' ἀψυχῆς τὸ ψωμί ἔς τὸ φτωχό».

ἀψυνῶνα, θυμῶνα, ἀνάπτω.

B

Βαβουλίδα, χρυσοπράσινος βόμβυξ, ἡ χρυσομυλολόγνθη. Ἡ λέξις παρήχθη ἐκ τοῦ ἡχου, ὃν παράγει διὰ τῆς πτήσεως αὐτῆς.

βαΐζει, ἀποκλίνει, λυγίζει.

βαΐσμα (τό), ἡ κλίσις.

βαλαντωμένος, κυρίως ὁ ἐρωτοχτυπημένος. «ἦ ἀγάπη μ' ἐβαλάντωσε, μ' ἔχει βαλαντωμένο» δ. ῥ.

βαλκός, δίκτυον, δι' οὗ ἀγρεύονται αἱ ἐγχέλεις.

βαλμᾶς, ὁ βουκόλος.

βάξα, ἡ ἀγριόκοττα. Ἐκ τῆς φωνῆς «οὐάξ», ἣν ἐκφέρει πετώσα.

βαργωμάει, ὑδρίζει, βλασφημεῖ κυρίως. Ἴσως ἐκ τοῦ βαρῆος ὁμνύει.

βαργώμι (τό), βάρη ὑδριστικόν ἐπώνυμον διδόμενον ὑπ' ἐχθροῦ.

βαρκό, ἔδαφος χθιμαλόν καὶ ἐλῶδες, με βαρεῖται περὶ αὐτὸ ἀτμόσφαιραν.

βάρσαμο, βάλσαμον. Καὶ φυτὸν ἐμώνυμον.

βαρυκαρδίω, θλίβομαι καὶ κατηρῶμαι ἀπὸ καρδίας τὸν αἷτιον τῆς θλίψεώς μου.

βαρυόμοιρος, ἄμειρος, δυστυχής.

βάρυπνα (μάτι), νυσταλέα.

βαρώμι (τό), φορτίον, βάρος τοῦ ὤμου. «Ἐσὺ βαρώμι δὲν βαστᾶς, βουνὸ δὲν ἀνεβάνεις» δ. ῥ.

βασιλάκος, παρυδάτιον, ἰχθυοφάγον πτηνόν, ὅπερ εἰς Ἰωάννινά καλεῖται **χαρακακλίδα**. Ἴσως ἐκ τοῦ βασιλίσκος.

βασκαντήρα (ἡ), ὄστρακον θαλάσσιον, ὅπερ κρεμοῦν αἱ μητέρες εἰς τὸν λαμινὸν τῶν τέκνων πρὸς ἀποφυγὴν βασκανίας.

βατοκόπια (τά), εἶδος καλῶν ἐκ ἐάτου πλεκομένων. Καὶ δρέπανον πρὸς ἀποκοπὴν βάτων, τὸ ἀλλαχοῦ κασσόρι.

βαυαλίζω καὶ **μπαμπαλίζω**, ἀποκοιμίζω τὸ βρέφος δι' ἄσματος, βαυκαλίζω.

βαφτιστικί, τὸ βρεφικὸν φόρεμα, ὅπερ δωρεῖται ὁ ἀνάδοχος.

βεδρᾶ (ἡ), γόφος ἢ ἰσχίον. Ἐκ τοῦ ἔδρα καὶ τοῦ **F** (δίγαμμα), (ὡς καὶ ἡ **βύδρα**, ἐκ τοῦ ὕδρις—ένυδρις).

βελανίδα, ἰχθύς, ἡ παρ' ἀρχαίοις βελόνη. Καὶ ἡ βάλανος, ὁ ἀδὴν.

βεργολογᾶω, καθαρίζω τοὺς κλάδους δένδρου μεστοῦ καρπῶν.

βεργολυγᾶει, ἐπὶ γυναικὸς εὐλυγίστου, ἥτις λυγίζεται ὡς ἡ βέργα.

θερέμικα, ἐπὶρ. λοξῶς, ὑπόδρα. «Τί με κυττᾶς βερέμικα;»

βέτο καὶ **βίτι**, ἐπιφωνήσεις τοῦ κίπολου πρὸς τὸ ποιμένιον τῶν κίφων.
Ἐκ τοῦ «βῆθι» :

βετοῦλι, τὸ μέσης ἡλικίας ἐρίφιον. Ἐκ τοῦ λατινικοῦ vitulus.

βήσσαλη (ῆ), κεράμων καὶ πλίνθων συντρίμματι. Παρὰ τῷ Τζέτζῃ «βήσσαλος» ἡ ὀπτὴ πλίνθος· «χώνει βήσσαλα, βγάνει καρδέλια» παρ.

βιό (τό), (Βυζ.), καὶ εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ ἄφθονον, «ἔχει βιό κρασί». ἔκ τοῦ βίος.

βιβριρίζω, τρομάζω, φοβοῦμαι.

βιβριρίσα (ῆ), ἡ σκίουρος. Ἔνεκα τῆς θειλίας του.

βλασερό (ψωμί), εὔζυμον.

βλᾶζει, θρηνεῖ, κλαίει· «ἔβλιξε τὸ παιδί».

βλῆασμός, κλυθυμυρισμός. Ἐκ τοῦ βελάζειν.

βλῆότρο, τὸ ἀλλαχρὸς βλίτον.

βλυσίδι (τό), θησαυρὸς ἀνευρεθεὶς ὑπὸ τὴν γῆν. Ἐκ τοῦ ἀναβλύζω, ἀναβλύσας, βλύσας.

βλύχα καὶ γλύφα, ὕδωρ ὑφάλμυρον.

βοῖδομάντρα, ὕε **ὄβορός**.

βολιτιά, ἡ κόπρος τῶν βοῶν, ἡ βόλιτος· ἀλλαχοῦ βουνιά· λέγεται καὶ **βοῦλτο** (τό).

βόπα καὶ ὁρθότερον **βῶπα**, εἶδος ἰχθύος· ὁ βῶψ.

βόσκει (Βυζ.), καὶ μεταφορικῶς διαδουλοῦται. Καὶ ἐξαπλοῦται, ἐπὶ πληγῆς.

βοτάνι (Βυζ.), καὶ μεταπτωτ. τὸ φάρμακον. «Τ'ε ἀγάπηε τὸ βοτάνι» κλπ.

βότσουκλο (τό), σκυλοκρόμμυδον· σκέλλη.

βούζια (τά), φυτὸν ἀχρεῖον, κάκοσμον, παράγον καρπὸν ἐν εἵβαι βότρως. Ἦως ἔκ τοῦ ἐπιτακτικοῦ «**βοῦ**» καὶ «ἔζειν».

βουζίλα (ῆ), μοχλός.

βουητό (τό), ἡ βοή, ἡ θόρυβος· «ἔβλεε τὰ βουητά», ἤρχισε νὰ κραυγάζῃ. «Τὰ βουητά τοῦ κοπαδιοῦ», ἡ ἡχος τῶν κωδῶνων τῶν προβάτων.

βούθουνas, βόθρος, βόθυνος.

βουκέντρα, καὶ δικέντρα, τὸ βούκεντρον.

βούκινας (ῆ), εἶδος λαχάνου.

βούκλειδα (ῆ), τὸ σιδηροῦν κερφίον, ὅπερ τίθεται εἰς τὴν ὀπὴν τοῦ ρυμοῦ τοῦ ἀρότρου.

βουλίδια, ἐρείπια φαινόμενα εἰς τὸν πυθμένα τῶν ὕδατων. Ἐκ τοῦ βουλιάζω, βουλίασμένα.

βουλιό (τό), τὸ ἐκ ραγδαίας βροχῆς βρέξιμον.

βούλομαι, θέλω, αποφασίζω. «Βούλομαι μιά, βούλομαι δυό, βούλομαι τρεις και πέντε» δ. ζ.

βουλιτιά (ή), **χοῦφτα** λάσπης.

βουλτώνω, βυθίζομαι, τὸ παρὰ Βυζ. «βουλῶ».

βουρδάλα, περιστροφή. «Τὸν ἔφερε βουρδάλα», τὸν περιστρέψε βιαίως και τὸν ἐξάλισε.

βουρδουλίζω, διαπομπεύω, στηλιτεύω. Ἴσως κατ' ἀνalogίαν τῶν υποβαλλομένων εἰς μαστίγωσιν διὰ τοῦ **βούρδουλα**, βουνεύρου.

βουργιαίνει, πνέει ἰσχυρὸς βορρᾶς. «Ἐνα κπαράδι ἀρμένιζε... και κεί βουργιαίνει ἡ θάλασσα και θέλει νά τὸ πνίξῃ» δ. ζ.

βουρλα (ή), νόσος τῶν προβάτων, ἐκδηλουμένη ὡς μανία τις. Ἀλ-λαχοῦ **στρέκλας**.

βουσοῦλα (ή), ξυλῶδης βολβός τῆς δρυός.

βουτιστάρι (τό), λιμναῖον πτηνόν, διαφεύγον τὴν καταδίωξιν διὰ πυκνῶν καταδύσεων, βουτηγμάτων. Ἀλλαχοῦ καλεῖται βουταναργιά. Παρ' ἀρχ. κολυμβίς.

βουτσέλι (ή), ἐκ τοῦ βούτη, βυτίον. Λέγεται και βουτσέλι (τό).

βραζίνα (ή), ἀσκός ἐκ δέρματος τράγου.

βρακανίδα (ή), λάχανον εὐτελές και ἀγούσιον. Βράκανα παρὰ τῷ Βαρίνῳ.

βραχαλίδα (ή), εἶδος σκύρας.

βράχλο (τό), ἡ πτέρις, κοινῶς φτέρη. Και **βλήχρο**.

βρετικά (τά), ἡ διὰ τὴν εὑρεσιν ἀπολεσθέντος πράγματος ἀμοιβή· εὐρετικά. Και βρετίκια.

βερχάμενο (νερό), ὕδωρ βρόχιον.

βερχάρια, τὰ μουσκευμένα κουκκιά, τὰ και **βερχτοκούκκια**.

βεριζαλιό, τὸ πληθος· ρίζ. βρίθω.

βρουχισμός, βρυχηθμός.

βροχίδες, βόστρυχοι, **πλεξοῦδες**.

βρεάζω, οδυρόμαι, ὀλολύζω.

βρευζώνω, ἐξιχνιάζω, διακρίνω τι. Λέγεται και **βυζιώνω**.

βευκάω, βρυχώμαι. Ἐπὶ προβάτων λεγόμενον ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ ἀνκμασᾶν, ἐκ τοῦ βρύκειν, βρυκανᾶν, ρυκανᾶν. Και ἐπὶ βρυχηθμοῦ βοός. Ἐχει ἐπίσης τὴν σημασίαν τοῦ ὀλολύζω. Λέγεται και **βευχάζω**.

βυρό, παρόχθιος εἰς ποταμὸν βαθεῖα ὀπή, ἐξ ἧς ἀναδρύει ὕδωρ ψυχρόν. Ἐξ ἀνυχραμματισμοῦ τῆς λέξεως «βρύον».

βύσαλο, τὸ φωμί τὸ ὅποιον ἐκάη εἰς τὸν κλίβανον (φοῦρνον).

Γάβαλα, ἡ ἀλλαχοῦ καβαλλῖνα, κόπρος τοῦ ἵππου.

γαῖγα, ἡ αἶξ· ἡ καὶ γίδα.

γαῖτα, πλοῦσιον μονίστιον, χρήσιμον εἰς ἀλείψαν ἢ ἀκτοπλοῖαν.
Ἵσως ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ «gaetta».

γαλάδεσφος, ὁ υἱὸς τῆς τροφῆς. διὰ τὸ παρ' αὐτῆς γαλουχούμενον ξένον βρέφος.

γαλάρι (τό), ἡ ἀμελγομένη ἀμνάς, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ στειρόν. στέρφο. **στερφαδί**.

γαλέσσω, ἡ γλαυκῶπις ἀμνάς· καὶ **καλέσιω**.

γαλιότα (ῆ), πλοῖον πολεμικόν κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους, ὁ παρ' ἀρχ. «γαυλός».

γάμπαρα, θαλασσία καραβίς· ἡ παρ' ἀρχ. «καμπαρίς»· ἡ ἀλλὰ χοῦ γαρίδα.

γανάχτιο (τό), ἀγανόκτησις.

γάργαρο (νερό), καθάρων, διευγές «... κί' ἂν εὖρη γάργαρο νερό. θολώνει καὶ τὸ πίνει» δ. ἥ. **Γάργαρο** λέγεται καὶ τὸ χρώμα τοῦ οὐρανοῦ. Ἐκ τοῦ γαργαρίζω.

γαρδελώνω, σκαλίζω σπινθὴν ἢ ἔϋλον.

γάστρα, κυρτὸς σιδηροῦς δίσκος, ὅς' ὃν ὑποκειόμενον ψήνουνσι τὴν πίτταν ἢ καὶ ἄρτους· ἐκ τοῦ γαστήρ, ὡς ἐκ τοῦ κυρτοῦ σχήματος αὐτῆς.

γατόπαρο, σελάχιος ἰχθύς· γαλέος

γαῦρος, ἰχθύδιον ἐκ τοῦ γένους τῶν σαρδελλῶν, ὁ ἀθερίνος. Ἐπίσης **γαῦρος** λέγεται καὶ δένδρον ὁμοιάζον τῇ ὀξύ. Ἵσως ἐκ τοῦ γαῦρον, θρασύ, φουντωτόν. «Ν' ἀνοίξ' ὁ γαῦρος κ' ἡ ὀξύ» δ. ἥ.

γάρτης, ὁ ἐνεργῶν τὴν ἐκδορὰν ζῶων. Καὶ ἐπίθετον τοῦ Μαρτίου διὰ τὸ δριμύ αὐτοῦ ψῆχος. «Μάρτης γάρτης, παλουκοκαύτης».

γδώνει, ἐπὶ πολυφάνου καὶ ἐπὶ πράγματος ἐλαστικοῦ. Ὑπεντείνειται ἡ κοιλία του μέχρι διερρήξεως.

γεβεντίζεται, ἐξευτελίζεται. Εὐρηται παρὰ Δουκαγκίω ἡ λέξις «κίθεντίζει» εἰς τὴν αὐτὴν σημασίαν.

γεβεντισμένος, ὁ ἐξηυτελισμένος, οὐτιδανός.

γελάρι ἢ **γιλάρι**, ὑποπράσινον, μικρόν πετρόψαρον ὀφειδοῦς σχήματος, ἡ ἰουλίς. Ἀλλαχοῦ γῖλος.

Γελαντζής, ὁ ἀστὴρ Ζεὺς, διότι τὸν ἐκλαμβάνουσιν ἐνίοτε ὡς τὸν

Αὐγερινόν (Ἑωσφόρον), ὅταν ἀνὰτέλλῃ πρὸ τούτου ἡ λέξις εἰς τὴν τουρκικὴν σημεῖται ψευδής, πλαστός.

γέμψυο, τὸ ἐμπυον.

γενειάξει, ἐπὶ ἀναρριχωμένου φυτοῦ. ὅταν ἀρχίζῃ νὰ προσκολλᾷται.

γενί (τό), ἡ σιδηρὰ αἰχμή τοῦ ἀρότρου.

γέννα, (Βυζ.) γόνος. «Σὺρε νὰ πῆς τῆς μάνας σου νὰ κάμῃ κι' ἄλλη γέννα. . .» δ. ζ.

γεννοσπέρνει, τεκνογονεῖ.

γεροκομύτης, ὁ ἔχων τὴν ρίνα γρυπὴν, ὡς ἱέρακος.

γεροβολιὰ (ή), φραγμός ἐκ καλῶν, δι' ὧν περικλείουσι τοὺς ἰχθύς.

γεροντοφέρνω, πλησιάζω τὸ γῆρας. ἑμοιάζω γέροντα.

γεροπλιάκος, ὁ γεγηρακός, ὁ πολυέθριξ ἐκ τοῦ πολιάς.

γιά, ἡ πρόθεσις διὰ μετὰπρὸς εἰς σημασίας διαφόρους· «γιά πές μου», ἔλα εἰπέ μοι· «γιά τος», ἰδοὺ αὐτός· «τοῦτο γιά», τοῦτο γέ· «ἐγὼ γιά», ἐγώγε. «Ποῦ τὸν εἶδες : — Ἐδῶ γιά», ἐδῶ ἀκριβῶς.

γλασίδι ἢ διασίδι, ἴδε **διάστρα**.

γιδοβίξι, νυκτόβιον πτηνόν. περὶ οὗ πιστεύεται, ὅτι λάθρα θηλάζει τοὺς μαστοὺς τῆς αἰγός.

γιδοκακαράντσες, τῆς αἰγός ἡ κόπρος.

γέσιος (ή), εἶδος νήσσης· λέγεται καὶ **πρασίνοι** (τό), διὰ τὸ πράσινον αὐτοῦ πτελόμενα. Τὸ θῆλυ αὐτοῦ καλεῖται **καναβῆ**.

γζώνει, ἰὼν χέει. ἰώνει· ὁξειδούται, ἐπὶ χαλκίνων ἀγγείων.

γζορόπιασμα, λέξις ὑβριστικῇ. Προπηλακίζεται δι' αὐτῆς ὁ καθ' οὗ λέγεται, ὅτι εἶνε γέννημα ἀμικτωλόν, συλληφθεὶς ἐν γαστρὶ κατὰ τὴν παρὰμονὴν ἐσώτη.

γζός, ἰός, φαρμάκι. «Τὸ στόμα μου εἶνε γζός».

γισκιώματα, ἴδε ἴσκιωμα. Τὰ καὶ **ξωτικά**.

γζωμένος, μεταφορ. ὁ μοχθηρὸς ἄνθρωπος, ὁ καὶ **φαρμακοντέρης** πρὸ ἄλλων λεγόμενος.

γκάγκανος, εἶδος δικτύου, γαγκάνη, σκῆλην.

γκάζακας, πτηνὸν παρυδάτιον καὶ στεγνόνπον, κληθὲν οὕτως ἐκ τῆς φωνῆς του.

γκαῖδός, ὁ ἀλλοίθωρος. Καὶ ῥῆμα **γκαῖδίζω**.

γκαῖλα, ἡ ἀλλαχοῦ καλλιακοῦδα καὶ καρακάξα. Ἐκ τοῦ φθόγγου τοῦ πτηνοῦ. Κορακίας, κολοῖός.

γκάρος, τὸ τεθλωμένον ὑγρόν, ἰδίως οἶνος θολός.

γκαστρολογιέται, ἐγγαστρολογεῖται, ἐγκυμονεῖ.

γκλαβανή (ή), ὁ καταρράκτης τῆς θύρας τοῦ ὑπογείου.

γκλινι (τό), ἀκνυθωτός, ποτάμιος ἰχθύς, ἑμοιάζων τὸν **τελλιανόν**.

γκλοιβό, τὸ ἄψητον, λιφό, ψωμί, τὸ γλοιώδες.

γκόλζος, ἄπτερος· ἐν χρήσει κυρίως περὶ πτηνῶν· λέγεται δὲ καὶ ἐφ' ἄλλοις.

γκόλφι, ἐγκόλπιον.

γκότσι, ἐπὶ, ἐπὶ ὧμου φέρειν τινά.

γκοῦβα καὶ γοῦβα (ή), λακκίσκος, κύβη.

γκοῦβρος (ς), ἐντομον διατρυπῶν τὸ δέρμα τῶν τράγων· ἡ κοῦβα-ρίς. Ἴδε καὶ **κοῦβρη**.

γκουμπλίτσα, ποιμενικός καθίσκος ἐύλινος, ἐν ᾧ τίθεται τὸ «γιάουρι»· ἢ ἀλλαχού «βέδοῦρα»· ἢ ῥίξαι πιθανῶς σλαβική.

γκουντουλῶ, γαργαλίζω, ὑποκνίζω.

γκουρασνίτσα (ή), εἶδος χόρτου, τρωγομένου ὡς σιλάττα.

γκοῦτσι, ἔθον παχύμαλλον ἄγριον, ὁμοιάζον πρὸς τὸ τσακάλι ἥθως, οὗτινος ἔχει καὶ τὸ ἀνάστημα.

γκρέπι (τό), βράχος ἀπότομος, δύσβατος. Ἴδε καὶ **γρέμπανο**.

γκριλζγκος, ὁ λάρυγξ. Ἰδίως περὶ πτηνῶν.

γκριλλώνω (τὰ μάτι), καὶ **γκριλλομματιάζω**, προσδύλωμα τινά ὀργίλως, ἀπειλητικῶς. Παρά Βυζ. γουρλώνω.

γκριμπός, ὁ κεκυφός.

γκριμποῦρι (τό), ἡ κυψέλη. Ἴδε **κυβέρετι**.

γκρινίτσα, εἶδος ἀγριονήσεως.

γκύλος (ς), κεκλιμένον ἔδαφος. Ἐκ τοῦ κυλίω.

γκώνω, ὁγκώνω, φουσκώνω.

γλέφαρο, τὸ βλέφαρον.

γλοιάστρα (ή), γλόκισμα ὑπὸ τῶν ποιμένων παρὰσκευαζόμενον διὰ γάλακτος.

γλοῖτσα (ή), γλοιώδης θηλάσιος σκόληξ, χρησιμεύων ὡς δόλωμα τοῦ ἀγκίστρου. Ρίξ. γλοιός.

γλουγκιά, ἡ ἀκανθα τῆς βάρου καὶ παντός θάμνου.

γλοῦπος (ς), τὸ στόμα τῆς κύννης τοῦ ὄπλου. Καὶ μεταφορ. «Μ' ἐδάκε ἡ τὸ γλοῦπο τοῦ ντουφεκιοῦ», με καταδιώκει ἀπηνῶς. Ἰσως ἐκ τοῦ ὀπή.

γλυκειά (ή), δερματικόν ἐξάνθημα τῶν παιδῶν ἐν τῇ κεφαλῇ. Κατ' ἐφ' ἡμισμόν.

γλυκογαλατιάξει, ἐπὶ βρέφους προσκαλωμένου ἀπλῆστος εἰς τὸν μητρικὸν μαστόν.

γλυκοσαλιάζω, μεταφ. εἰς τὴν φράσιν «Δὲν ἐγλυκοσάλλισε ὁ καλ-μένος», δὲν ἐπαυσε τοῦ νὰ ἔχῃ θλίψεις καὶ ἀτυχήματα.

γλυκοφεγγιάζω, ἴδε **νηατιάζω**.

γλυτρώνω, σφίζομαι, λυτρώμαι· τὸ ἀλλὰ χρὴ γλυτῶναι (Βυζ.).

γλωσσοδέρνω, περιυβρίζω ἀκαταπύστως.

γλωσσιιάζεται, εἰς τὴν φράσιν «δὲν γλωσσιιάζεται», προκειμένου περὶ ἀγδουῶς φαγητοῦ.

γλωσσίτης, ἐπὶ ἀκριτομύθου. «Ἐχει τὸν γλωσσίτην», δὲν ἔμπορεῖ νὰ κρατήσῃ μυστικόν.

γνέφι (τό), νέφος, σύννεφον.

γνοιάζομαι, μεριμνῶ, προνοῶ.

γνωρίζω, (Βυζ.), καὶ εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀπολύω, κατακτῶ γυναικί τινα. «Δὲν τὴν ἐγνώρισεν», δὲν συνεκοιμήθη μετ' αὐτῆς.

γόγκρος, ἰχθύς ὀφιοειδής, ἀλλαχοῦ **δρόγκος**.

γοῖκος, τὸ μέρος ἐνθα τοποθετοῦνται ἐπ' ἀλλήλα τὰ στρώματα καὶ κλινωσκαπάσματα. Ἴσως ἐκ τοῦ οἴκος, ἀλλὰ πιθανώτερον ἐκ τοῦ τουρκικοῦ «γίουκ», σημαίνοντος φορτίον, δέμα.

γονός (τοῦ μελισσιού), κί νεογέννητοι μέλισσαι.

γοργοποδιάζομαι, σπεύδω.

γουλὶ (τό), (Βυζ.), χάλις τῆς ὄχτης τοῦ ποταμοῦ ἢ θαλάσσης, «αἰγιάλιος (λίθος) γούλος δὲ ὁ μείζων». «Κ' ἔχουν γουλιά 'ς τὸν κόρφο τους, χαλίκια 'ς τὴν ποδιά τους» δ. ῥ.

γουμπρὶ (τό), ἰχθύς, ἴδε **λοῦτσα**.

γουρλιάζει, ἐπὶ κυνός, ὠρύεται· καὶ οὐρλιάζει.

γουρλιάζωνος, εἰδὸς νήσσης· λέξις πεποιημένη ἐκ τῆς φωνῆς τοῦ πτηνοῦ.

γουρλιατό, ἡ οἰμωγὴ τοῦ κυνός.

γοῦρμιο καὶ οὔρμιο, ὠριμον.

γουστερέλι, λιμνῶν πτηνόν, κληθέν οὔτω διότι ἡ καφαλή του ὁμοιάζει τῇ τοῦ «γούστερα» (σαύρας).

γράβος, δένδρον ὑψηλόν, ἄγριον, τῆς οἰκογενείας τῆς δρυός, χρησιμποιούμενον εἰς οἰκοδομήσιμον ξυλείαν. Διακρίνεται εἰς λευκόν καὶ μέλαν. Ἴσως ἐκ τοῦ γαύρος, μεγαλοπρεπής, ὑψηλός. Λέγεται καὶ **μεράτσα**.

γραῖνω, διαλύω τὰ περιπεπλεγμένα ἔρια· ἐκ τοῦ ραίνω.

γραμμένο καὶ γραπτό (Βυζ.), τὸ παρωμένον, «μοῦ ἦταν γραμμένο». Καὶ περιχαλλές, «πουλάκι μου γραμμένο».

γρατίζω, κατατρώχομαι ὑπὸ μεριμνῶν.

γρέκι (τό), ἡ κοίτη τοῦ λαγωοῦ, «γέννηκε γυαλί τὸ γρέκι», παρ.

γρέκλια (τά), τὰ κρησφύγετα τῶν ἀγρίων ζῴων· ἀλλὰ καὶ τῶν ἡμέρων, **μεσημβριασμός**.

γρέμπανο, μέρος κρημνῶδες ἀπότομον. Ἴδε **γκρέπι**.

γρεντιά, ἡ δοκίς, δοκός, δοκάρι.

γρηπίδα, ἡ ἐκ πλακῶς ἐπίστρωσις τῆς στέγης εἰς τὸ ἄκρον· **ρίζα** κρηπίς.

γρίβος, ὁ ὑπόλευκος, ὁ λευκόθριξ. **Γρίβας**, ὁ λευκόφαιος ἵππος.

γροῦδα (ῆ), βῶλος, ἰδίως βῶλος τυροῦ.

γροῦδια (τά), ἐθερεγμένα εἰς ὕδωρ χλιαρὸν κουρκιά.

γροῦμπος, γρόνθος καὶ **γρουμποῦλι** σφαίριδιον ἐξ ὕλης εὐμαλάκτου. «Ἀνάλωσ' ἡ ἀγάπη σου ὡσάν γρουμποῦλι χιόνι» δ. ζ.

γροῦσπα (ῆ), κοίλωμα πλήρες ἰλῦος.

γρουμπός ἢ **σγρουμπός**, ὁ κυφός, γρουπός. ἴδε καὶ **γκριμπός**.

γρύτζαλος, τὸ ἀλλαχού γρουνιάσης, μεμφίμοιρος.

γρυτζανέλι (τό), λιμνικίον ἰχθυοφάγον πτηνόν.

γρωνίζω, γνωρίζω, κατ' ἀναγραμματοισμόν.

γυαλί (Βυζ.), καὶ τὸ κάτοπτρον. Ἐπίσης ποτήριον «... ἔνα γυαλί φαρμάκι...» δ. ζ.

γυναικοκάρδης, ὁ δειλός. «Ἐ, μωρὲ Γιαννῆ, μωρὲ γυναικοκάρδη» δ. ζ.

γύρισμα (Βυζ.), καὶ ὁ ἀρνησίθερησκος. Ἐπίσης καὶ τὸ καταφύγιον, κρησφύγετον τοῦ κλέφτη «... νὰ τῶχω ὁ μαῦρος γύρισμα, ἔστο πάει καὶ ἔστο ἔρθει...» δ. ζ.

γύρμα (τό), ἡ δύσις τοῦ ἡλίου. «Ἐκεῖ ἔς τὸ γύρμα τοῦ ἡλιοῦ...»

Καὶ γέγραμμα.

γυφαίνω, ὑψαίνω.

γωνίστρα, ἡ ἀλλαχού γωνιά, ἐστία.

Δαγκανάρια (τά), τοῦ **κάβουρα** οἱ πόδες, δι' ὧν οὗτος θαγκάνει.

δανάδια, τὰ διετῆ βῆδια.

δάρτης, α') ὁ καρδιακὸς παλμός, «τὸν ἐπίασε δάρτης»· β') ἡ ράδος, δι' ἧς ἀποτρέπονται τὰ σιτηρὰ ἐν τῷ ἄλῳν· γ') τὸ ἐργαλεῖον. δι' οὗ **δέρεται** τὸ γάλα, ἵνα πρραχθῇ τὸ βούτυρον.

δάσος (ὁ), ὁ μέγας κριός. ἴσως ὡς **δασύμαλλος**.

δανλίδα (ῆ), σῆτος σεσηπώς.

δανλός, σίτου ζιζάνιον, ὁ καὶ **δανλίτης**.

δαχτύλια και **δαχτύλοι**, δίθυρα σωληνοειδή ὄστρακα, τὰ ἀλλαχοῦ **σουλῆνες**, **σουληνάρια**, **φωλίδες**.

δεθάκι (τό), τὸ παυγίδιον. ὅπερ ἀλλαχοῦ καλεῖται τυφλομύγα. Ἐκ τοῦ δένειν τοὺς ὀφθαλμούς. Ἡ παρ' ἀρχ. **ψηλαφίνδα**.

δεῖξος, «ὁ δεῖξος καὶ ὁ ποῖσος», ὑβριστικὴ φράσις ἀπευθυνομένη κατ' ἀπόντος προσώπου. Ἐκ τοῦ «ὁ δεῖξων καὶ ὁ ποιήσων» (1).

δέλνει (τὸ μάτι), κινεῖνται σπασμωδῶς τὰ βλέφαρά τινος.

δεμοσιὰ, δημοσίαι, εἰς τὴν φράσιν «ἔς τὴν δεμοσιὰν τῆς στρατιάς». εἰς τὸν δημόσιον θρόνον.

δέντρος (ὁ), ἡ θρύς, ὡς τὸ κατ' ἐξοχὴν δένδρον.

δένω (Βυζ.), καὶ εἰς τὴν φράσιν «ἔδωκε τὸ δέντρον», ἐσχημάτισε καρπούς. μετὰ τὴν ἐξάνθησιν.

δεξιμὸ (τό), ὑποδοχή.

δέρνομαι καὶ **παραδέρνομαι**, σφιδάζω, διατελῶ εἰς νευρικὴν ταραχὴν, «ἀλλοιὰ ἔς τὸ νιὸ ποῦ θέρνεται, ἔς τὸ γέρο ποῦ κοιμάται» παρ.

δευτέρωμα (τό), ὁ δευτερός γάμος. «Καλὰ εἶν' τὰ δευτερώματα. ἂν λάχῃ, κ' ἐπιτύχουν» παρ.

διαβατὰ (τά), αἱ εὐρεῖαι ἰδιοί, λεωφόροι.

διαγέρνω, διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ ἐπιστρέφω, γυρίζω.

διαδίκος, τιμωρός. «Διάδικον νά ᾗχω τὸν θεόν, ἂν δὲν πονῶ γιὰ σένα» δ. ῥ.

διάζω ἢ **διάζομαι**, ἡ σχετικὴ ἐνέργεια πρὸς ὕψην, καὶ **διασίδι** ἢ **γιασίδι**, τὸ ἔργον.

διακονόθρεμμα (τό), ὁ δι' ἐπιμελείας ἀνατραφεὶς.

διακρίνω, εἰς τὴν σημασίαν τοῦ διακρίνω. «Ἄν σὲ διακρίνουν οἱ γέροντες», ἂν σοὶ ἀποδώσουν τὸ δίκαιον οἱ πρεσβύτες, οἱ ἀγαγέροντες (οἱ κρίνοντες ὡς δικασταί).

διάμα (τό), δικνομή, κυρίως διαρπαγή.

διαλοῖζομαι, σκέπτομαι, διανοοῦμαι. **Διαλογίζομαι**.

διάνεμα (τό), σκιὰ διαφεύγουσα ἀστραπηδόν.

διανεμίζω, ἐκθέτω πρὸς ἀποξήρανσιν. Ἰδίως ἐπὶ ρευστῶν.

διανοζώνομαι, ἀντιλαμβάνομαι τινος καθ' ὕπνου καὶ ἐξυπνῶ.

διάομαι, ἐπιμελοῦμαι, περιποιοῦμαι, καλλιεργῶ. «Ποιὸς διαέται τ' ἀμπέλι του, τρώει ἀπ' αὐτὸ σταφύλια» παρ.

διαρραχο (τό), ἡ κορυφὴ λόφου, ράχης.

διάστρα, ἡ ἐργασία, ἥτις συνενώνει τὰ νήματα πρὸς ἐνερῆν ὑφάνσεως. Τοῦτο παρ' ἀρχ. ἐκαλεῖτο **διάσμη**.

διάσωνας, δοθιήν, ὁ ἀλλαχοῦ μυξίτης καὶ καλόγερος. Λέγεται προσέτι καὶ **γλάσωνας**, ὅπερ τινὲς πράχοντες ἐκ τοῦ «ἰάων»

ἐσχημάτισαν τὴν πρόληψιν ὅτι ἔαται, διασφίξει τὸ σῶμα ἐξ ἐπικειμένης νόσου ἐξαντλουμένης διὰ τῆς κακοχόμου ὕλης, ἥτις δι' αὐτοῦ ἐκρέει.

διατιμάζω, ἴδε **ἀνατιμάζω** «σάν τί με ἔβριζεις, Βασιλεῖα, σάν τί με διατιμάζεις;» δ. ῥ.

διβλί (τό), ἐργαλεῖον γλυπτικῆς.

δίγγοно, τὸ διασέγγονον.

διγόνοι, τὸ ἐψευγενὲς ἄρνιον. Ἐκ τοῦ διγενέος. διότι μετὰ τὴν ἀποδολὴν ἐτέρου ἐμβρύου γεννᾷ αὐτὸ ἢ ἄμινάς. Τὸ ἐπιθετικὸν **δίγονος** διδεται καὶ εἰς τὴν οἰκίστικον περιστεράν διὰ τὸ τρυφερόν τοῦ κρέατος αὐτῆς.

διγόφι, ἐργαλεῖον τοῦ ἁλιέως ὁστράκων.

δικάει, ἐξᾶραι. ἱκανοποιεῖ τὴν ἀνάγκην. «Κι' ἂν δὲν δικήσουν τὰσπρά μου, πολλὰ καὶ τᾶλογό μου» δ. ῥ.

δικέντρα (ῥ), ἴδε **βουκέντρα**

δικοσύνη (ῥ), ἡ συγγένεια καὶ **δικὸς** ὁ συγγενής.

δικουπιὰ (ῥ), ἡ παρ' ἐνὸς ναύτου διὰ δύο κωπῶν γινομένη κωπηλασία καὶ διεύθυνσις τῆς λέμβου, ὡς ἐκωπηλάτου καὶ παρ' ἀρχαίοις οἰοῖσθε καλούμενοι, διότι καὶ ἀντὶ περὶ αὐτοῦ ἐχρησιμοποιοῦν τὰς κώπας.

δίκουσο (ἄρνι), τὸ δις κουρευόμενον.

δίλογο (ὑφασμα), διπλὴν ἔχον ὥψιν.

δίπατο, τὸ δῶμα.

διπλάρι, ὑφασμα διπλῆς ὕψης. Καὶ δοκὸς ἐντεθειμένη ἄνωθεν τῶν φαλίζων τῆς στέγης.

διπλάρια, σκεπάσματα ὕπνου μάλλινα.

δίπλατο, εὐρύχωρον, πλατὺ. «Δίπλατο κραδᾷτι».

διπλοκένταυρα καὶ **διπλοκίμερα** (τά), αἱ ἄκραι, πρόσγειοι, τῆς γεφύρας ἀψίδος.

δοκᾶω, ἀντιλαμβάνομαι, καταλαμβάνω. Ἐπίσης καὶ **δοκεοῦμαι**.

«Δὲν τὸ δοκῆθηκα», δὲν τὸ ἀντελήφθην.

δομῇ (ῥ), τὰ οἷλα.

δοντίτσια, τὰ εἰς τὴν ἄκραν τοῦ μηχανηλίου τῆς κεφαλῆς ἢ τοῦ φορέματος ἐπιρραπτόμενα μικρὰ κεντήματα, ἐξέχοντα, ὡς μικροὶ ὀδόντες.

δοράκινο, ροδάκινον, κατ' ἀναγκραμματισμόν.

δόχρα (τά), ταῦτόν τοῦ **βρόχια**. Ἐκ τοῦ δέχεσθαι ἢ ἐκ τοῦ λόχος. Ἐπίσης καὶ ἡ θέσις ἐν ᾗ ἐνεδρεῖται ὁ κυνηγὸς τὸ θήραμα, τὸ **καρτέρι**. Ὁ λόχος.

δράγκωμα, ἰσχυρὸς ρευματικὸς πόνος.

δραγκώνω, αἰσθάνομαι πόνους εἰς τὸ σῶμα.

δράκαινα καὶ **δράγκαινα**, λεπιδωτὸς πετραῖος ἰχθύς, ὁ παρ' Ἀριστοτ. δράκων, οὗτινος τὸ κέντημα εἶναι ὀδονηρόν.

δρεβενίτσα (ή), άγγειον δι' ύδωρ, χρησιμεύον εις ύδαιοπορίαν.

δρένιο, ξύλον δρυός.

δρόγκος, ιχθύς έγγελουσειδής, ή γόγγυρος.

δρογκώνει, έξογκούται, **πρήσκεται**. Καί **δρόγκωμα**, έξόγκωσις, βαλκανίδωσις του λαίμοδ. Ίσως εκ του ύδρόγκωμα.

δρόλαπας ή δρολάπια (τά), οί από βορρά πνέοντες άνεμοι, οί ψυχροί εκ των όρέων έπερχόμενοι· ρίζα δρίμη, ψύχρα.

δρομάρι (τό), λεπτή δοκός.

δρομόνι (τό), κόσκινον εκ λευκοσιδήρου με μεγάλης όπάς. Καί **δρυμόνι**.

δρυσάγκαθο, κρόμμυον άρωματικόν και γλυκύ.

δρυσίνα (ή), ιχθύς ποτάμιος, λεπιδωτός.

δρυσολογζοῦμαι, δρυσίζομαι· έντρυνώ υπό δρυσεράν σκιάν δένδρου.

δρουγα, ήλακάτη, δι' ής γνέθονται χονδρά έρις, και ιδίως ή μεγάλη άτρακτος του άργαλειού.

δρυμόχωλο, δρυρίς, κίφνιδιος άνεμος. Το Ίταλ. *borrasca*.

δυναμάρι και δυναμυτάρι, τό πκρά του τεχνίτου προστιθέμενον τεμάχιον ξύλου ή μετάλλου προς ένδυνάμωσιν του κατσκευαζόμενου έργου.

δυτό (τό), δεύτερον.

δωδεκάρια (τά), οί κυνόδοντες, διότι περί τό δωδέκατον έτος φύονται.

δῶσα και ντῶσα (ή), επί γυναικός άχρείας, άτίμου. Ίσως εκ του ένδιδουσα ή διδουσα, εύάλωτος δηλ.

E

Έγκρεμός, κρημνός.

είδη, ή όψις· «καλός 'ς τήν είδή του», καλλίμορφος, εύειδής.

είδήματα, τά άνήκοντα εις τινι διαφόρων ειδών πράγματα, είδη. είνορο, όνειρον.

έλιξη (ή), καλοῦσιν οὔτως εις τινος έπαρχίας τής Ήπειρου τήν φθίσιν.

έλισσα (ή), δένδρον έμογενές τῃ λεπτοκκρύφ, με φύλλα μεγαλείτερα, εκ του φλοιού του έποίου πκράγεται κιτρίνη βαφή.

έμπα (τά), έμβάσματα και μεταφορικώς εις τήν φράσιν «τόν έχει 'ς τά έμπα και 'ςτά έβγα», λίαν οίκαζον, έμπιστον.

ἐμπασιά, ἡ χρονικὴ περίοδος, καθ' ἣν τὰ θαλάσσια ὕδατα ἐπανερχονται εἰς τὴν προτέραν αὐτῶν θέσιν, καὶ **ἐβγαλσιὰ**, τὸ ἀντίθετον. Παλίρροια καὶ ἄμπωτις.

ἔνε, εἶνε, «ἐκεῖ τον ἔνε».

ἐννηγωνιούσω (ῆ), λέξις κατάρως ἀπευθυνομένη κατὰ γυναικός, «ποῦ νὰ προβατήσῃ τὲς ἐννιά γωνιές καὶ τὰ δώδεκα κατοίκια», νὰ ἐπαιτῇ δηλ. εἰς τοὺς δρόμους.

ἐντολή, πρόποσις ἐν συμποσίῳ. «Ἐσήκωσε ἐντολή», ἤγειρε πρόποσιν. ἔξόν, ἐκτός· «ἔξόν καὶ δὲν μπορέσω», ἐκτός ἂν δὲν δυνηθῶ.

ἐπίσημος, εἰς τὸ δημ. ἥσμα «... μιὰ ἑπίσημην ἡμέρα», ἐορτήν.

ἐργάλειο (τό), σκαנדανοποιός, «εἶνε κακὸ ἐργάλειο».

ἐργοβάνω, ὑποπεύω. Καὶ ραβδουργῶ.

ἔργος (τό), τὸ πρὸς σκάψιμον ἐριζόμενον εἰς τοὺς ἐργάτας τμήμα τῆς ἀμπέλου.

ἔρθει (τό), ἡ ἄφιξις, τὸ ἐλθεῖν.

ἔστρος, ἰδιοτροπία, νευροπάθεια, οἰστρος, «ἔχει τὸν ἔστρο του σήμερα», εἶνε δύσθυμος.

εὐηλος, ὑψηλός, ὀγκώδης.

εὐπραγος (ἄνθρωπος), φρόνιμος, ἔμπειρος, τοῦνκντιον τοῦ ἄπραγος.

ἐφτάκοιλο, εἶδος σταφυλῆς· ἴδε **φταθέρι**.

ἔχος (τό), ἡ περιουσία, ὁ πλοῦτος. Καὶ ἔχει (τό).

ἐχούμενος, ὁ εὐπορος.

Z

Zā (τά), ζῆα.

ζάβια (ῆ), πόρπη, **θηλυκωτάρι** τοῦ ἐνδύματος.

ζαβλιάκος, εὐμεγέθης πολύπους, ὃν ἡ θάλασσα ἔξεμεῖ νεκρὸν πολ-
λάκις· ἡ βολιέταινα καὶ ὄζκιννα, διὰ τὸ ὄζειν.

ζαβοκούταλο, μεταφ. δύστροπος.

ζαβοτοπιά, τόπος δύσβατος.

ζαβρακισμένος, μακραιμένος.

ζάθος, ἐντομον ἐμφωλεῖον ὑπὸ τὸ δέρμα τῶν αἰγῶν. Ἴδε καὶ **κού-
βρη** καὶ **γκουῖβρος**.

ζαλιάρης, ὁ χληρός, προξενῶν ζάλην.

ζαλίκι (τό), φορτίον ξύλων, ὅπερ θύναται εἰς ἄνθρωπος νὰ φέρῃ ἐπὶ τῶν ὤμων.

ζαλικώνομαι, ἀναλαμβάνω φορτίον ἐπ' ὤμων. Ἴσως ἐκ τουρκικῆς ρίζ. ἢ λέξις.

ζαλοβροντισμένος ἢ ζαλοκουνισμένος, ὁ ἐξ ἀπροόπτου ἀτυχήματος προσβληθείς. Καὶ ὁ φρενοπαθής.

ζάλογγα (τά), πυκνὴ θάλασσα, ἐκ τοῦ ἐπιτακτικοῦ **ζα** καὶ **λόγγος** = θρυμός, θάλασσα καὶ θέσεις θαψώδεις. Ἐκ τούτου καὶ τὸ διάσημον **Ζάλογγον** τοῦ Σουλίου.

ζαμπόχελο, μικρὸς ἐγγελευς θαλάσσιος. Καὶ **καθαρόχελο**, διότι ἀλλεῖσεται εἰς καθαρὰ ὕδατα.

ζάντσα (ἦ), ἰδιοτροπία «ἐβγάλε πολλές ζάντσες».

ζαρακάνα καὶ σαρακάνα (ἦ), ἰχθύς λιμναῖος.

ζαρίζει (ὁ ἥλιος) καὶ **ταιντισιρίζει**, φλέγει.

ζαρκόκωλος, ὁ πενέστατος.

ζάρκος καὶ ζόρκος, γυμνός.

ζαρκώνω, ἀπογυμνῶ τινὰ ρίζ. σάρξ.

ζαροκοῦκκι (τό), μεταφορ. λεγόμενον διὰ γυναῖκα ἐρρυτιδωμένην, ριπήν, δηλ. ἔχουσαν ρυτίδας, ὡς ὁ βραχεῖς κύμας.

ζάφτω, οἶνοποτόν.

ζαχαρολείμονο, εἶδος κίτρου μὲ γλυκὺν φλοιόν.

ζαχουλιὸ (τό), λάχνον ὑπόπικρον.

ζέγκοινας, πικρὸν καὶ ἀκνηθὲς λάχνον.

ζελενιά (ἦ), δένδρον ἀειθαλὲς παραπλήσιον τῇ πρίνῃ, ἀλλ' ἔχον φύλλα στενωτέρα ἐκ τῶν κλωνῶν του κατσκευάζονται ἰσχυρόταται ράβδοι.

ζέον (τό), μικρὸν μεταλλινὸν ἀγγεῖον, ἐν ᾧ θερμαίνει ὁ ἱερεὺς τὸ ὕδωρ, ὅπερ θέτει εἰς τὸ ξύγιον ποτήριον.

ζέρδελο, τὸ βερίκοκκον.

ζερβά (τά), αἱ κλιτύες λόφου αἱ πρὸς ἀνατολάς.

ζέχνει, ἴδε **ζωκοπάει**.

ζηγοῦρι, τὸ νέον πρόβατον. τὸ μόνον ἀποχλακτισθέν, ὁ παρ' ἀρχαίως πρητήν.

ζηλόφτονος, κατὰ πλεον τοῦ **ζηλιάρης**.

ζιάμπα (ἦ), ὁ χειρᾶτος βάρπαχος, ὁ φρύνας.

ζιάρος (ὁ), ἡ υπερβολικὴ θερμότης.

ζιόγκος, ἐξόγκωμα, ἰδίως ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ὄγκος.

ζιουμπώνω, πιέζω, ἰδίως περὶ μετὰλλων. Καὶ στομώνω, περὶ αἰχμῆς μαχίρας.

ζούδιο και **ζούδι**, έκτρωμα, γάλακτος, εκ του ζώδιον. Ἰδίως μικρόν
δυσειδέες ζῷον.

ζούξα (ή), περιφρονητικόν ἐπίθετον δι' αὐτελές γύναιον.

ζουζουλικό, αὐτελές τι, ἀχρεῖον, βρωμερόν. Ἰσως εκ ρίζ. ὄζειν.

Καί τὰ φωνητικα, **στοιχεῖά**

ζουλίτσα (ή), εἶδος καλοῦ τίτου.

ζουλφι (τό), πτηγόν ποιικιλόπτερον. ὀλίγω μικρότερον τρυγόνος.
ἐδωδισμόν. Σίλφι ἡ σίλφισιν. ἂν ἡ λέξις δὲν εἶνε τουρκική.

ζιουπλιάζω, συνθλίβω τι, καταπλάκωνω. Ἀλλὰ γὰρ **ζουλίξω**.

ζούρα, ἡ ὑποστῆθις, τοῦ ἐλαίου. Ἐκ τοῦ **σουρώνω**. Λέγεται καί
ζούτσα, εκ τοῦ ἰζάνω.

ζούφος καὶ **ζούφιο**, τὸ κενόν, τὸ καὶ **κούφιο**, ρίζ. κοῦφον. **Ζοῦ-
φος** (τό), λέγεται ἐνίοτε καὶ τὸ σκότος. Ἐκ τοῦ ζόφος.

ζοφή (ή, μέρα), ζοφώδης.

ζυγώνω (Βυζ.), καὶ μετὰ. διὰ τὸν ἐρχόμενον εἰς σχέσεις ἀθεμί-
τους πρὸς τινα γυναικα. Ἐκ τοῦ ζυγός, ὅψ' ὅν συνυποβάλλονται οἱ
συναρροήρες ῥόδες.

ζυγόσταυρος, ἡ εκ σκνίδος ῥάβδος, ἐφ' ἣς κτείνονται αἱ ἀψίδες τῶν
γεφυρῶν.

ζυμοτῆρι (τό), ὃ εἰς ζύλινον κάδον συντηρούμενος τυρός, τὸ ἀλλὰ-
χού φέτα.

ζυφτάρι, ὃ διαδροχός· «ἐγὼνα ζυφτάρι».

ζωκοπάει, ἀναδίδει θυσιάζειν, ὄζει. Ἰδα καὶ **ξεκατελώνει** καὶ
ζέχνει.

ζῶντα (τά), ἐν ζῳῇ. Ὡς οὐσιωτικόν. «Νά μ' ἔχῃς καὶ τὰ ζῶντά
σου καὶ τὰ τὸν ἀπεθαιμό σου» β. ἡ.

ζωντάρι (τό), τὸ μὴ κελῶς ὑψημένον, ὠμόν. Ἐπὶ ἄρτου ἡ μαγει-
ρεμένητος ρίζ. ζῶν.

Η

Ἠγκαίρο, ἔγκαίρο· «ἡγκαίρο ψωμί», νοπών.

ἡλόγεννη, ἐπὶ κόρης ἐξόχου καλλονῆς, οἶοναί εκ τοῦ ἡλίου γεν-
νηθείσης. Ἐπίσης **ἡλιογραμμένη**.

ἡλοκρούγομαι, προσβάλλομαι ἀπὸ ἑκτερον.

ήλιοστάλαγμα (τό), ή μεσημβρία, τό μεσουράνημα τοῦ ἡλίου.

ήλιοτῆρι, τό ἄνθος ήλιοτρόπιον. Διότι «τηράει τόν ἥλιο».

ήμ, ή κτητική ἀντωνυμία μου, μεταβαλλομένη χάριν εὐφωνίας εἰς ήμ. «Ὁ ἄνθρωπος ήμ», «ὁ πατήρ ήμ», ὁ ἄνθρωπος μου, ὁ πατήρ μου.

ήμορο, τό ἀνάλογον μέρος τῶν σιτηρῶν, ὅπερ ὁ καλλιεργῶν ξένην γῆν ὀφείλει· γὰ ἀποδώσῃ τῷ ἰδιοκτήτῃ κατὰ τόν θερισμόν. Γεώμορον, γήμορον, ή μορτή.

Θαφτικό, νεκροταφεῖον.

θέλα, θά. «θέλα φύγω». ἀντί θά φύγω. «θέλα σέ κάμω παθερά καί μή μέ κατακρίεσαι» θ. ή. Ἐκ τοῦ θέλω. «θέλα φέρω» θέλω φέρεи.

θελέσης, περιφρονητικόν ἐπίθετον ἀνθρώπου μεγαλοσώμου, ἀλλά γυθροῦ.

θελέσπιο (τό), ὀγκῶδες, παρμέγεθες. «Θελέσπιος βράχος», «θελέσπιο θερίδι».

θεόβρετος, λέξις ἀπευθυνομένη ὡς ἀρά. Δηλ. «γὰ τό ἔργον ἀπό τόν Θεόν». Θεοτιμώρητος.

θεοτικά, ἐπίρ. «μίλησε θεοτικά» κατὰ Θεόν ἐλάλησε. «Θεοτικά σ' τό λέω», εἰλικρινῶς.

θεοτούμπης, ἴδε **θεόβρετος**. Ἐκ τοῦ **τοῦμπα**, πτώσις, δηλ. γὰ τόν κατακρημνίσῃ ὁ Θεός.

θεριακωμένος, ισχυρός, βίαιος. Ἰδίως ἐπὶ ἀνέμου ισχυροῦ, σφοδροῦ.

θέσια (τά), τὰ χαρακτηριστικά τοῦ προσώπου. «Τοῦ περιγράψε ἔλα τὰ θέσια του».

θετό (τό), τό ἐν τῷ πρωκτῷ τοῦ πάσχοντος ἐντιθέμενον ἱατρικόν· παρὰσκέασμα πρὸς πρόκλησιν κενώσεως.

θηάμα (τό), θαῦμα.

θηαμαίνομαι, θαυμάζω, ἀπορῶ.

θήκη (τά), δυσφγητικὰ ἐπίθετα.

θηλειάζω, σφίγγω τόν λαχμόν τινος, τόν ἀποπνίγω. Ἴδε καί **πληγουρίζω**.

θηλυκωτάρι (τό), πόρπη. Ἴδε καί **ζάβια**.

θιάσο (τό), ὀροσιτικόν παρὰσκέασμα ἐξ ἀποστάξεως ἀμυγδαλῶν· διζόμενον εἰς τήν λεχόν· ρίζ. ἰάω. ἰάσων, ἱατρός.

θλαφτή (ή), θερμή, ζεστή, «κουλλοῦρα θλαφτή» ρίζ. θάλλω.

θρακιά και **θρακωνιά**, ή εισέτι θερμή σιάντη, άνθρακιά, ή και **χόβολη** και **θράκα**· **θράκα** δέ τάνχμμένα κάρβουνα.

θρασεύω, άνδρουμι· άναπτυσσόμενος. Έπίσης νεανισκεύομαι· ρίζ. θράσος.

θρασίμι (τό), θρασύδειλος. Και ό παχύς και νωθρός.

θρασκιᾶς, άνεμος βορειοανατολικός. Έκ τοῦ θρακικός, καθό έκ θράκης πνέων, ή θρασκίας τῶν αρχίων.

θρασομανάει, επί τῶν οίστηγλατουμένων εις συνουσίαν· «θρασομχισμένος καλόγερος».

θραπερό και **θρασερό**, επί δενδρυλλίου ή κλάδου δένδρου, χίσίως άναπτυσσομένου.

θρός, ό θροῦς, αλλά κυρίως ή θόρυβος.

θρουμπιά, τά έκ τοῦ σεσηπότος λιναρίου σχηματιζόμενα δερμάτια, ίνα τριφθῶσι διά τοῦ στύπου (κοπχνιστήρος)· ρίζ. θρύπτω. «Έλγές θροῦμπες», συντεθλασμένοι.

θύγω, ή θυγάτηρ, υποκοριστικῶς. «Κυρά, ἔχεις θύγω ν' ὠμορφή, θύγω καμαρωμένη» δ. φ.

I

Ίδεῖ (τό) και **ιδῆ** (ή), ή ὄψις.

ἰσκιος (Βυζ.), και εις τήν σημασίαν προστασία. «Ζοῦμε 'ς τόν ἰσκίο του από κάτου», υπό τήν προστασίαν του. Έπίσης και επιδημική τις νόσος τῶν αἰγῶν.

ἰσκιωμα (Βυζ.), και φάντασμα, φάσμα, ὄπτασία και «ἰσκιωμένος τόπος», όπου επικρατεῖ ή πρόληψις, ότι παρυσιάζονται φαντάσματα· ρίζ. σκιά.

ἱταμος, δένδρον ταχέως αὔξανον και άνδρούμενον. Αποδίδεται κυρίως ὡς ἐπιθετον εις τό **μαόνι**. Έκ τοῦ ἱταμός.

ἰσκιωτικός, ό ἀξιοπρεπής. Και εὐμενής.

Κ

Καβαλλαρώνω, ἀνέρχομαι εἰς τὴν κορυφὴν τῆς στέγης.

καβαλλίτσα, παιδί· ἀνεκτελούμενη δι' ὑπερπηδύσεως τοῦ συμπαχίου κτορός.

καβουρομάννα ἡ, Βουρ., ὁ μέγας πάγουρος. Μαῖα καὶ φαλάγγιον.

κάγκαλο τό, χρηματικὴ ἀμοιβή. Ἐκ τοῦ κᾶν-καλόν.

καγκανένας, οὐδεὶς ἀπολύτως, οὔτε ψυχῇ.

καγκελλοφρύδα, ἡ ἐχούσα ὀρθίως ὄφρυν. κυρτὰς καὶ ὡς κυκλίθως περικλειούσας τοὺς ὀφθαλμούς. Ἐκ τοῦ κάγκελλον. λατινικῆς λέξεως = δρόφακτον ἢ ἐκ τοῦ κυκλίς καὶ ὄφρυν.

κάζεται, εἰς τὴν φράσιν «μοῦ κάζεται πῶς τὸν εἶδαν», νομίζω ὅτι τὸν εἶδον· ρίξ. εἰκάζω.

κάθαρα ἡ, καὶ ἐν τῇ σίτῃ ἀκκθαρσίαι.

καθάριο (ψωμί), ὁ σίτινος ἀπυρριθισμένος ἄρτος καὶ πᾶν τὸ ἀμυγρὸν. Ἐπίσης μετὰ τὸ εἰληκρινῶς. «Σ' ἀγαπῶ καθάρια».

κάθαρος τό, ἡ ἀργασία τοῦ βλαστολογήματος τῶν ἀμπέλων.

καθητή ἡ, εἶδος δικτύου, ὅπερ διὰ κρεμασμένων τεμαχίων μολύβδου σύρεται καὶ ῥιπνύται εἰς τὸν βυθόν.

καί, ἀντὶ τοῦ διότι· «ἔλα καὶ χάθηκα».

κακαῖδοῦ ἡ, πτηνὸν ἰχθυοφάγον. δύσμορφον. Καὶ μετὰ γυνή· θυσεῖδης, ἀπαχθής.

κακανήβαστο τό, δυσανάδατον. Ἰδίως ἐπὶ δένδρου.

κακίζει, γίνεται κακός, ἐπὶ κικροῦ ἰδίως. «Κί' ἂν χιονίσχῃ καὶ ἂν κακίσχῃ» δ. ἄ.

κακκαβώνω, μετ. ἐξῆκαστῷ τινι, οἶονεῖ τὸν χώνω μέσθαι εἰς τὸ κακὸν λέδεται. Ἦδε καὶ **κουτουπώνω**.

κάκκουμη ἡ, τετραπουν ἄγριον ζῷον. οὗτινος τὸ δέρμα εἶνε περιζήτητον πρὸς κατασκευὴν σιούρας (γούρας). Ἰκτίς ἡ ἀρκτοφά.

κακόγκρανος, ὁ μαλθακός, εὐπαθής κατὰ τὸ σῶμα. ὁ καὶ **καλομαθημένος**.

κακοέργατος, ὁ κακοποιός.

κακοζώητος, ὁ ἐν δυστυχίᾳ ζῶν.

κακόθωρος, θυσεῖδης.

κακοκαίρης, κικρός ἄγριος, ἄχρειος.

κακοκούρμαγο· παιδί, τὸ μὴ ἀκούον τὰς συμβουλὰς τῶν μεγάλαιτέρων· ἐκ τοῦ ἀκουρμαίνομαι, ἀκροῶμαι.

κακόλαχνος, ἡ λέξις ἐν χρήσει ὡς ἀρά. Κακὸς λαχνός, κακὴ μοῖρα γὰ τοῦ τύχῃ.

κακομάντζαλος, ρυπαρὸς, ἀτημέλητος. Ἴδε **μάντζαλα**.

κακομερῶ, ἔσθ' ὅταν χασομερῶ.

κακορρέντζελος, κατεσχισμένος, καὶ ρακενδύτης.

κακόσκοπος, δόσινος, ἄσκοπος.

κακοσύναχος, ὁ σκαλιός. Καὶ ὁ φίλερις.

κακοτράχαλα τὰ καὶ ἀπτόσιμοι τοῦ ἔρους κλιτύες.

κάκοφα (τά), ἐπὶ ὀσπρίων. τὰ δυσκολόδραστα· ῥίξ. ἔψω. Ἴδε καὶ Ἀθηνάσιον Διάκον Βυλαωρίτου «Ἐχω τὴ σάρκα κάκοψι...»

κάκω (ή), οὕτω καλοῦσιν οἱ ἄνθρωποι τὴν γράμιν χωρικὴν. (Τὸ ἄρσε-νικὸν **μπάσος**).

καλαμένος, μετὰ. ὁ κάτισχνος.

καλαμοβύζω (ή), ἡ καὶ ἡς οἱ μαστοὶ εἶνε μακροί.

καλαμοτάρι (τό), ἡ ἐκ καλὰμιων πρῶτον καὶ εἶτα ἐκ **λυγαριᾶς** σχη-ματίζομένη θεσμός. ἥτις ἐντίθεται ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ κορυφῆρος τῶν πλοικρίων. Εἶλερ παρ' ἀρχαίους.

καλεστής, ὁ ἀμειψύων.

καλέστρα, ἡ πρόσκλησις εἰς γάμον ἢ συμπόσιον.

καλή, ἡ μνηστὴ.

καλημερούδια, χαιρετισμός ἐκδηλωτικὸς τρυφερὰς ἀγάπης. «Κα-λημερούδια χώρια του».

καλιῶρα του, ἐπὶ προσφιλοῦς προσώπου ἀπόντος, οὕτως ἐμνήσθη-τις κατὰ τὴν συνδιάλεξιν. Καὶ ἡ φράσις «κόβει χοντρές καλιῶρες», ἐπὶ μεγαλαυχούντος ἢ μορολογούντος.

κάλλεσα (ή), οὕτω καλοῦσιν οἱ ποιμένες τὴν λευκὴν ἀμνάδα, ἥτις φέρεται ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτῆς μελανά τινα στίγματα καὶ μαῦρον περί-ζωμα περὶ τοὺς ὀφθαλμούς.

κάλλια, ἐπὶρ. κάλλιον· «κάλλια δέκα κάρδουνα, πᾶρα χίλια πρό-βατα». Καὶ ὡς ἐπιθετον εἰς τὴν σημασίαν κάλλιστος, ἀριστος. «Τὴν κάλλιαν του τὴν κόρη». (Τὴν κάλλιαν του φοράδαν).

καλλίγαν (τά), ἔθλινα ὑψηλὰ σάνδαλα, ἅτινα φέρουσιν αἱ ὑπερήτριαι ἐν τῇ οἰκίᾳ ἢ οἱ βαλανεῖς. Τὸ παρὰ Βυζαντινοῖς «καλλίγαν» ἢ «καλλίκιν». Παρεμφερὲς τῷ παρ' ἀρχαίους κοθόρνῳ. Ἐκ τοῦ λατινικοῦ «calliga».

καλλιγοπάπουσα (τά), γυναικεῖον ὑπόδημα ἐν χρήσει κατὰ τὴν Βυζαντινὴν ἐποχὴν.

καλλιγοσφύρια, τὰ ἐργαλεῖα τοῦ πεταλωτοῦ.

καλιοντζήδες, ἴδε **καρκάντζαλα**.

καλνάω καὶ καλνῶ, προσκαλῶ εἰς τοὺς γάμους, «ἐκάλεσε τὴν κλε-
φτουργίαν, τὰ θώδεκα πρωτᾶτα» δ. ζ.

καλογρήτσα (ῆ), ἰχθύδιον μέλαν, ἀκκνωτόν, ἀνούσιον τὴν γεῦσιν.

καλοκινήματα, τὰ παρὰ τῶν συγγενῶν ἀποστελλόμενα κατ' ἔθος
ἐν Ἑπαύρῳ γλυκίσματα εἰς τὸν ἀποδημοῦντα.

καλολογιάζω, ἐρευνῶ ἀκριβῶς, σκέπτομαι μετ' ἐμβριθείας, καὶ
σταθμίζω πρὸς τινος.

καλομαρζιά, ἐπὶ ἀνθρώπου ἐνδοτικῶ καὶ ἄνευ θελήσεως, παρὰσυρο-
μένου εὐκόλως παρ' ἄλλου. Καλῇ—Μαρζία.

καλομορφώνομαι, ὑποκρίνομαι τὸν καλόν.

καλόποντρη, ἡ καλὸν συνάψασα γάμον.

καλοπέσσουλος, ὁ εὐκόλως ὑποπίπτων. ἐνδίδων εἰς τὸ παρ' ἄλλον
αἰτούμενον. Ἦε **καλομαριά**.

καλούδια (τά), γυναικεῖα κοσμήματα ἢ, διὰ τοὺς παῖδας, τὰ προσ-
φερθέντα αὐτοῖς ἀθύρματα ἢ γλυκίσματα κλπ. ὑποκοριστικὸν τοῦ **καλά**.

κάλοπα (τά), ἀντίθετον τοῦ **κάκοπα**.

καματερή, ἡ ἐργασία ἡμέρας.

καματίζω, τοκίζω τὰ χρήματά μου, καὶ

κάματος, ὁ τόκος· «ἔχασα καὶ κεφάλι καὶ κάματο»· εἰς δὲ τὴν φρά-
σιν «ἔδωκε τὰ γρόσια του ἔς τὸν κάματο», ἐτόκισε τὰ χρήματά του,
ἀποδίδει· ἡ λέξις αὕτη ἀκριβῶς τὴν πλουτολογικὴν σημασίαν τοῦ τόκου,
ὅστις εἶνε τὸ δεδουλευμένον τοῦ κεφαλαίου προῖόν. Ἀλλὰ τοῦ **διάφορο**.

καματοῦρι (τό), ἡ διὰ τῶν βοῶν καλλιέργεια τοῦ ἀγροῦ.

κάμνω, (Βυζ.), καὶ εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐκκινῶ, ἀρχίζω νὰ κινουμι.
«Σὺν ἔκαμε καὶ χούμησε ἔς τὸ Τούρκικο τ' ἀσκέρι» δ. ζ. Ὅταν δηλ.
ἐπεχείρησε τὴν ἔφοδον. Ἐπίσης καὶ εἰς σημασίαν τοῦ προκάμνω. «Κάνε,
κυρά καὶ πεθερά, γιὰ μιὰ σταλιά νεράκι» δ. ζ., ἦτοι πρόκαμα, σπεῦσον,
πρόλαβε.

καμοῦχο, τὸ ἀλλοχοῦ δαμασκή.

κάμπαλος (ὁ), προθεσμία τιθεμένη παρὰ τοῦ προϊσταμένου εἰς τὸν
ἐργάτην πρὸς περάτωσιν ἐργοχείρου τινός. «μοῦ βάνει κάμπαλο».

καμώνομαι, (Βυζ.), καὶ ὡς ἀρά. «Νὰ τοῦ καμωθῇ, νὰ σκάσῃ».

καναβή, Ἦε **γλέσιος**.

κανονίζω, ἐπιβάλλω τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ποινὴν τοῦ κανόνα.

κάνουρα (ῆ), τὸ στημόνι τοῦ ὑψάσματος.

κάνταρος, πινακίον, τρύβλιον βαθύ καὶ εὐρύχωρον.

καντήλα (ῆ), τὸ κανδήλιον, καὶ ἡ ἐκ τῆς καύσεως προκλουμένη
φλεγμονή τοῦ δέρματος. Καὶ **καοῦρα**.

καπάσα, πῖθος πῆλινος, ἐν ᾧ τίθεται τὸ ἔλαιον.

καπνιά (ή, φυτόν, ὅπερ τουρκιστὶ καλεῖται «συχτί».

καπνολόγος (ὁ), ἡ ἐν τῇ στέγῃ ἀνεφηγμένη ὁπὴ πρὸς διέξοδον τοῦ καπνοῦ.

καπρὶ (τό), **κάπρος**. Κυρίως τὸ ἐρίφιον. καὶ **κάπρα**, ἡ αἰῶ.

καρδαρόοταση, ἡ θέσις ἐνθα τοποθετοῦνται τὰ ξύλινα ὑδροφόρα ἀγγεῖα, καὶ καρδαῦραι.

καρέλι (τό), ἡ τροχίλεια.

καρκαλέισι (τό), ὁ κοκκίτης βήξ.

καρκάλι, βράτρυχος· λέξις πεποιημένη. Καὶ **κάρλακας**. Ἐπίσης τὸ **λειρὶ** (καρδαρία) τοῦ ἀλέκτορος.

καρκαλιέται, ἐπὶ θρηνος ἐτοιμαζομένης νὰ γεννήσῃ· λέξις πεποιημένη.

καρκάντζαλα, τὰ νυκτερινὰ φαντάσματα ἢ δαιμόνια, περὶ ὧν ἐπικρατεῖ ἡ πρόληψις, ὅτι ἐμφανίζονται κατὰ τὰ Δωδεκαήμερα. (Ἴδε καὶ *παγανᾶ*).

καρκώνομαι, μοῦ στικατῶ μόνον τροφῆς εἰς τὸν λάρυγγα, ἐνθ' τρώγω. Καὶ **κουμπιάζω**.

καροῦτα (ἡ), σκάφη πρὸς πλύσιν.

καρπέτα (ἡ), γυναικεῖον ἐσωφόριον, κατσκευαζόμενον ἐκ λευκοῦ λινοῦ ὑφάσματος· ὁ καρπωτὸς χιτῶν τῶν ἀρχαίων.

καρπολόγος, ἐργαλεῖον διὰ τὸ **λίχνισμα**.

καρπουῖνι (τό), εἶδος θρυός. Ἴδε **ἡμεράδι**.

καρτσιμᾶς, καρκίνιον, μαλάκιον ὀστρακόδουτον, ὅπερ περιγράφει καὶ ὁ Ἀριστοτέλης (Περὶ ζῴων ἱστορίας Δον) χρησιμοποιοῦμενον ὑπὸ τῶν αἰσίων ὡς δόλωμα. Κύλλαρος, κοχλιοθύτης.

κασσάρι, γεωπονικὸν ἐργαλεῖον. Ἴδε **κόσσα**.

καταβοθνιάζω, καταβροχθίζω.

καταβολάδα (Βυζ.), καὶ μεταφορικῶς «τὸν ἄφησιν καταβολάδα», τὸν ἔθαψιν εἰς ξένην γῆν.

καταβολή, ὁ θάνατος, εἰς τὴν φράσιν «ἐξόν καταβολῆς», ἐκτὸς θανάτου. Ἐκ τοῦ καταβάλλειν.

καταγὸς (ὁ), τὸ μέρος ὅθεν ἐκπηγάξει (κατάγεται) ὕδωρ. Τὸ ἀλλοχρὸς **μάννα**, **κεφαλάρι**.

καταδίκη (Βυζ.), καὶ ἄφθονία· «γῆρε ψάρι καταδίκη», ἄφθονίαν, πλησμονήν.

καταγλιζοῦ, ἐπὶρ. πρὸς τὸν ἥλιον.

κατακαμπῆς καὶ **κατάκαμπα**, ἐν μέσῃ τῇ πεδιᾷ.

κατακλείδια (τά), αἱ σιαγόνες.

καταλαχοῦ, ἐπὶρ. κατὰ σύμπτωσιν. Ἐκ τοῦ ἐλαχε.

κατ' ἀνέμου, εἰς τὴν φράσιν «πῆγε κατ' ἀνέμου μάννα», ἐξηφανίσθη, κακὸς κακῶς ἐχάθη.

καταξυλὴ ἡ, τὸ πτόμα· ἄφηκε τὴν καταξυλὴ του ὅς τὸ δρόμος· διότι τὸ πτόμα γίνεται ἄκαμπτον ὡς ἔυλον.

καταπαίδι, ἴδε **κατάποδο**.

καταπατῶ, κατασκοπεύω.

κατάπιασμα (Βυζ.), καὶ ἡ ἐν τῇ μήτρᾳ σύλληψις.

καταπιώνας, ὁ φάρυγξ· ἐκ τοῦ καταπίνειν.

κατάποδο τό, ἡ ἀμέσως μετὰ τὸν τοκετὸν ἐκτὰ πόδας, πίπτουσα ἐκ τῆς μήτρας μεμβράνη, ἡ ὑστέρα.

καταπόντι τό, βροχὴ ραγδαία.

καταπωτῆρας, ἀνεμος θυελλώδης, σίφων.

κατάρραχα, εἰς τὴν κορυφὴν τῆς **ράχης**, λόφου. Καὶ **κατορραχῆς**.

καταρροή, ἀποπληξίς. «Κακὴ καταρροή νὰ τῶρθη».

καταρρύχωμα, τὸ ἄνω, τὸ ὑψηλότερον μέρος τῆς στέγης.

κατασάρκι, τὸ ἐπὶ τῆς εἰκόνας τῆς Ἀγ. Τριάδος ὕψασμα. Καὶ ἡ ψλανελλὰ.

κατάσταση ἡ, τὸ ἀπὸ τῆς ὁσφύος μέχρι τοῦ τραχήλου τμήμα τοῦ γυναικείου φορέματος.

κατάστρατα, εἰς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ. «Τὸν σύντυχα κατάστρατα».

καταχυτὸ τό, ἡ κυρία δοκὸς τῆς στέγης τῆς καλύψεως τοῦ ποιμέ-
νος, καὶ **καταχυτά**, αἱ σκνίδες ἐφ' ὧν στηρίζονται οἱ κέραμοι τῆς στέγης.

κατάχυτο, κατωφερές, κεκλιμένον ἐπίπεδον.

κατάψηχος, μέρος σκιερὸν, δροσερὸν. Πικρὰ τὸ καταψήχειν.

κατελώνει, ἴδε **ζωκοπάει** καὶ **ξεκατελώνει**.

κατέλω, ἡ ἀπόξουσα γυνή.

κατοίκια τὰ, συνοικισμοί, κατοικίαι, οἰκοδομαί.

κατσουλώνω, ἐπικαλύπτω τινα. Κατσούλα, σκέπασμα τῆς κεφαλῆς.

κατσουῦπι τό, αἰγίος ἄσκός πρὸς μεταφορὰν οἴνου.

κατσιποδιάζω Βυζ., ἐπανέρχομαι εἰς τὴν προτέραν μου γνώμην, μεταγίνωσκω.

κατσκάρι, μικρὸς χάλιξ, πετράδιον.

κατσώνω, κρύπτω τι κλοπιμαίον.

κατσουλόπετος, ἀγριοπετεινός, ἐκ τοῦ λοφίου τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ.

Καὶ **κατσουλογράνης**· ἀλλαχοῦ τσαλαπετεινός.

κατωτερεύω, ἀφίγω ἄλλον ἐκ σεβασμοῦ γὰ λάβῃ τὰ πρωτεία.

καυκί (Βυζ.), καὶ τὸ πλεκτὸν κοίλωμα τῆς σφενδόνης ἐνθα τίθεται

ὁ βῶλος.

καῦκος ὁ, ὁ ἐραστὴς ὑπάνδρου γυναικός.

καυλομανάει, πρὸς συνουσίαν ὀργᾶ, «ἄλλος ψυχομαχάει καὶ ἄλλος καυλομανάει» παρ. Καὶ **καυλομαχάει**.

κάχτα (ῆ), τὸ κάρυον.

καψαλή (ἀμνάς), ἡ ἀραιὸν ἔχουσα τὸ ἔριον.

κενταυρώνει, εἰς τὴν φράσιν «τὸν ἐκενταύρωσε», ἀόρατός τις ἐνέργεια τὸν ἐπληξεν θανασίμως.

κέπα (ῆ), ἰχθύς μικρός, ἀκκνῶδης.

κεροδοσιᾶ, ἡ ἐν τῇ γαῖᾳ διανομῇ λαμπάδων κατὰ τὴν κηδεῖαν.

κεροδόχι, τὸ κηροδοχεῖον· τουρκιστὶ **σαμντάνι**.

κεροπάني, πκνίον ἐμβαπτιζόμενον εἰς κηρὸν καὶ ἔλαιον καὶ ἐπιτιθέμενον εἰς τινὰς πληγὰς.

κεροπάτι, τὸ κρασί, ὅπερ σύρεται ἐκ τοῦ πίθου προτοῦ ζυμωθῆ μετὰ στέμφυλα.

κέρος (ῆ), τὸ μέρος τοῦ ἀρότρου, ἐφ' οὗ προσδέουσι τὸν ζυγόν.

κεφαλοδένω, δένω τὰ ἄνω βλασταρόφυλλα τοῦ κλήματος.

κεφαλώνω, διπλασιάζω τὸ κεφάλαιον ἐκ τινος ἐπιχειρήσεως. Παρὰ δὲ τοῖς νηυτικοῖς διέρχομαι ἀκρωτήριον τι μετ' ἐπίπονον κατὰ τοῦ ἀνέμου ἰστιοπλοῦσαν.

κεφαλοχώραφο, τὸ μεγαλείτερον καὶ γονιμώτερον τῶν περικειμένων χωραφίων.

κεφαλοχωῖρι, χωρίον ἀνῆκον εἰς τοὺς ἐνοίκους καὶ οὐχὶ εἰς ξένον ἰδιοκτητήν.

κηρήθρα, ἡ μελικηρίς, ἡ ἀλλαχοῦ μελόπιττα.

κζαπέ, καὶ ἐπειτα. Καὶ—ἀπὸ. «Νὰ φᾶμε κζαπέ φεύγεις».

κιγκίδι, ἔδε τιτριμίδα.

κίλελας (ῆ), πτηνὸν σαρκοφάγον, ἔχον τὸ μέγεθος καὶ τὸ χρώμα τῆς τρυγόνης, δικιτώμενον δὲ εἰς τὰς ὁπὰς τῶν τοίχων καὶ ἐρεπίων. Λέξις πεποιημένη. Ἴσως ὁ **κίρκος**.

κινάει, εἰς τὴν φράσιν «ἐκίνησεν ἡ δεῖνα», κατέστη ἔγκυος.

κίνημα (τό), ἡ ἀναχώρησις.

κίσσαρης, ὁ κισσός.

κιτρολέμονο, εὐμέγεθες λεμόνιον, ἔχον φλοιὸν πικρὸν, ὥς τὸ κίτρον.

κλαπατάρια, τὰ χονδρὰ πτερὰ τοῦ ἀετοῦ.

κλάρα (ῆ), ὁ ἐπιμονος κλαυθυρισμός τοῦ βρέφους. Ἐκ τοῦ κλαίω.

Καὶ μέγας κλάδος δένδρου.

κλαροκοπῶ, ἀτοκόπτω τοὺς κλώνας δένδρου.

κλάψα (ῆ), μεταφ. τὸ δι' ἀναφορᾶς ὑποβαλλόμενον εἰς τὰς ἀρχὰς παράπονον.

κλεῖσμα, κτῆμα περίφρακτον. Ἐν Ἰωννίνοις λέγεται κλεῖσμα ἡ

διὰ πολλῶν πλοικρίων ἀποτελούντων ἄλυσιν γινομένη ἐν τῇ λίμνῃ
θήρα τῶν νησῶν καὶ φαλκρίδων.

κλείσιος (δ), σιδηροῦν κρεμαστᾶρι, ἡ ἀγκύλη.

κλεφτοπάτημα, ὁ δι' ἄκρου ποδὸς βηματισμός.

κληματίδα, ἡ κισσάμπελος ἢ κισσάνθεμος.

κλήρα (ῥ), τὸ τέκνον, ὁ κληρονόμος.

κλίτσα ἢ **ἀγγλίτσα**, ἡ ῥάβδος τοῦ ποιμένου.

κλισί, τὸ παρὰ κνήμιον. Ἐκ τοῦ κλιτός, κλιτίον, ὅστων τῆς κνή-
μης. Πληθυντ. τὰ κλισιᾶ.

κλόδα (ῥ), τοῦ ἄρτου ὁ ψλοῖός, ἡ ἐπιφάνεια. Ἐκ τοῦ ψλοῖός, ψλόδα.
Ἵδε καὶ **κόρα**.

κλόσσα (τά), οἱ κροσσοί. Ἀνγκραμματισμός.

κλώθει, (Βυζ.), «ἀπὸ 'δῶ κλώθει ὁ δρόμος», στρέψει· «ἐκλωσ' ὁ
ἥλιος», ἐτρέπη πρὸς τὴν δύσιν.

κνήμια (τά), ἴδε κλισί.

κόθρα (τά), οἱ ἐκ ξύλου κύκλοι, ἀφ' ὧν ἐξαρτῶνται οἱ κώδωνες
τῶν προβάτων.

κόθρος, (Βυζ.), καὶ τὰ μικρὰ ἐκ χόματος ὑψώματα περὶ τοὺς ποτι-
ζομένους κήπους. Ἐπίσης ἡ περὶ τὴν πίτταν πτυχή τῆς ζύμης.

κοιλαρένω, ἀνακαλύπτω τι κρυπτόμενον.

κοιλᾶτο (τό), ἐπίθετον ἀροτῆρος βοός, ἔχοντος τὴν κοιλίαν προέ-
χουσαν.

κοιλιορρεύει, πάσχει δυσεντερίαν καὶ

κοιλιόρρεψι, ἡ δυσεντερία.

κοιτάζομαι, διατελῶ κατὰ κοιτος ἐκ βραδείας νόσου.

κοκκίδα (ῥ), κοκκίς, ἡ στίβος ἐν τῇ γραψῇ.

κοκκίζω, λεπτῶς ἀλατίζω, ἐπιπάσσω δι' ἄλατος.

κοκκινολαίμης, μικρὸν πτηνὸν ἐρυθρόλαιμον, ἴσως ὁ βασιλίσκος.

κοκκινόψαρο, ἴδε **κουκκος**.

κόκκοτας, ἀλέκτωρ, καὶ **κόκκορας** καὶ πετεινός. Λέξις πεποιημένη.

κοκκωτοῦσα, ἀγρία ἀνεμώνη. Ἐκ τοῦ **κοκκωτός**.

κοκλᾶνος, ἰχθύς τοῦ γένους τῶν κεφάλων, οὗτινος τὸ θῆλυ λέγεται
μπάφα, ἐξ ἧς παρὰγονται τὰ αὐγοτάραχα.

κόκορος, αἱ χονδραὶ πλεξίδες τῆς γυναικείας κόμης. Ἐκ τοῦ χορ-
δεύω, συμπλέκω.

κολλάστρα καὶ **γλοιάστρα**, τὸ πρῶτον γάλα τῆς ἀμνάδος μετὰ τὸν
τοκετόν, εὐγευστον ὥς ἐκ τοῦ πάχους αὐτοῦ.

κολλόρριζα (τά), αἱ περὶ τὴν ρίζαν τοῦ βένθρου προσκεκολλημένα
παρὰ φύλιν· ριζόφυτα.

κολόβι (τό), βραχεία ἀναξυρίς (βρακί), μὴ ἀρχομένη ἀπὸ τῆς ὀσφύος, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ὀμφαλοῦ.

κολοκυνθίζει, ἐπὶ πλοίου, ὅπερ ἔνεκα ἡρεμίας ἀκίνηται, κυλινδούμενον ὡς κολοκύνθη.

κομπιάζει, στομοῦται, ἐπικάθεται βλωμός (χχιὰ) εἰς τὸν λάρυγγά του. Ἐκ τοῦ **κόμπτος**. Καὶ μεταφ. δυσκολεύεται εἰς τὰς ἐκφράσεις του, ἐμπερδεύεται.

κόμπλος, κάδος. Ἴσως ἐκ τοῦ γαῦλος, ἢ ἀλλαχοῦ **τάλαρος**. Ἴδε καὶ **ντρούμπαλος**.

κομπρολάχανον, ἡ κράμβη.

κονάκι (τό), ἰσθόλος ὄφιν κολοβός ἔρπων καὶ ἐμπρός καὶ ὀπισθεν, ἐξ οὗ ὑπετέθη ὡς δικέφαλος· ἡ ἀμφίσβαινα. Τὸ δῆγμα αὐτοῦ θεωρεῖται θανατηφόρον, διό καὶ ἡ φράσις «ἂν σὲ φάῃ τὸ κονάκι, τοίμασε τὸ σκαβάκι». Κρατεῖ ἡ πρόληψις, διὲς κτυπούμενον συντρίβεται ὡς ὕαλος.

κοντόβραδο, τὸ δαίλι, **σούρουπα**.

κοντοθάλασσο (τό), τὰ μικρὰ καὶ πυκνὰ κύματα.

κοντοκαρτερῶ, περιμένω τινὰ ἐπ' ὀλίγον, «κοντοκαρτέρει κ' ἔφθασα». Καὶ **κοντοκρατῶ**, βαδίζω ἀργά, ἵνα περιμένω τινά.

κοντομαζωμένος, ἢ νᾶνος καὶ

κοντοπίθιακας, (ἐκ τοῦ πίθηκος), καὶ **κοντοπίθαρος**.

κοντοπλευρία (τά), αἱ κατώτεραι πλευраί.

κοντορραχιά (ῆ), μικρὸς λόφος καὶ **κοντορραχοῦλα**.

κοντρί (τό), κορμός δένδρου.

κοντυλογραμμένη, ἡ ὥραία, ὡς ζωγραφιστή.

κόξα, ἡ ἄνω κλίσις τοῦ γόνατος.

κοπαδιάζω, χωρίζω, κατατάσσω τὰ πρόβατα, ἵνα ἀποτελέσουν κοπάδι.

κοπάνα (ῆ), ὁ ἑυλίνοσ δίσκος ἢ ἄβαξ, δι' οὗ οἱ κτίσται μεταφέρουσιν ἐπὶ τῶν ὤμων τὸν πηλὸν τῆς ἀσθέστου. Ἀλλαχοῦ πηλοφόρι.

κόπελος, ὁ θεράπων. «Ἔχει ὁ κόπελος κοπέλι» παρ.

κοπή καὶ κοπάδι, ποίμνιον, ἀγέλη. Ἐκ τοῦ κόπτω, διότι πρὸς σχηματισμὸν τῆς ἀποκόπτονται, χωρίζονται τὰ ζῷα.

κόπια (τά), οἱ πόνοι, κόποι· «ἔχασα τὰ κόπια μου».

κοπιασμένος, ὁ σεληνιαζόμενος.

κόπος, (Βυζ.), καὶ ὁ σεληνιασμός.

κόπτισας, ὁ σῆξ, σκῶρος. Ἐκ τοῦ κόπτω.—**Κόπτισα** (ῆ), θηλυκωτήρ.

κορακῶνομαι, παθαίνω ἐκ κρυολογήματος συστολὴν τῶν νεύρων τοῦ τραχήλου.

κορδέλες, (Βυζ.), καὶ εἶδος πεδίλων. Καὶ ἡ κλιμακωτὴ ἐδός, τὰ καὶ **καγκέλια** (zig-zag), δι' ὧν γίνεται ἡ εἰς ὄρος ἀνάβασις.

κορίτος, μικρὸν ἀλιευτικὸν σκάφος λίμνης, μόλις δι' ἓνα ἐπιβάτην. Ἐπίσης σκάφη ἐκ κορμοῦ δένδρου ἐσκευασμένοι.

κορμαριά (ἡ), ἐπὶ ἀνέμου βιαίου καὶ ἰσχυροῦ, ἱκανοῦ ν' ἀποσπάσῃ καὶ κορμούς δένδρων.

κορίθι (τό), εἶδος σταφυλῆς. Κορίνθιος βότρυς.

κορφέγγι, τὸ ἀφρόγαλα. Τουρκ. καϊμάκι.

κορφιάζεται, πηγαίνει προπετῶς καὶ κάθηται εἰς τὴν κορυφὴν τῆς ἐρητύρου.

κόσα (ἡ), βόστρυχος, πλεξίς. Ἐκ τοῦ κόσυμδος.

κοσμοβοή, ἡ κατακραυγὴ τοῦ κόσμου.

κοσσεύω, τρέχω. Ἰδε **ἀρεντεύω**. Ἴσως ἐκ τοῦ Αἰολ. κόσσω, κόπτω, δηλ. κόπτω δρόμον.

κοσσὴ (ἡ), τὸ τρέξιμον.

κότσα (ἡ), ἰχθύς, ἡ ἀλλαχοῦ **τσιπουῖρα**. Ἴσως ὁ κόττος.

κότσινα (ἡ), προσωνύμιον ἀμνάδος λευκῆς με κεφαλὴν ὑπομέλιναν.

κοτσώνω, εἰς τὴν φράσιν «τὰ κότσωσε», ἀπέθανε, περιφρονητικῶς λεγόμενον.

κοττόρος, τὸ ἐλάχιστον τῶν νομισμάτων. «Κοττόρο δὲν ποτᾶζει», εἶπε ἀπένταρος.

κοττοφώλης, ὁ ἀρεσκομένος νὰ οἰκουρῇ ἀδιαιτέτως, ὡς ὁ **φῶλος** εἰς τὴν φωλεάν τῆς **κόττας**.

κούβρη (ἡ), σκώληξ τοῦ δέρματος τῶν τράγων. Ἰδε καὶ **ζάθος**.

κουγιάμπαλο (τό), ὁ καλίμπκις.

κούδαρος, ὁ βάρβαρος, καὶ ἀισχροδίας.

κουδουνᾶτος, εἶδος ἀγρίου νήσσης, ἧς ἡ πτῆσις παράγει ἤχον κώδωνος.

κουκάλωγο, πτηνὸν τοῦ γένους τῶν ἱεράκων, ὁμοιάζον τὴν πέρ-
δικα. Τοῦ κούκκου τᾶλογο.

κουκκαρίκι (τό), ὁ πυρὴν τῆς ὀπώρας, κόκκος.

κούκκος, (Βυζ.), καὶ ἰχθύς ὁμοιος τῷ ὄνῳ τῶν ἀρχαίων, με κεφα-
λήν ὀγκώδη καὶ λίαν δυσανάλογον πρὸς τὸ σῶμα.

κουκκοῦδι (τό), ὁ λοιμός, ἡ πνιγνὴς. Ἐκ τοῦ θανατηφόρου κόκ-
κου (σπυρί), ὅστις παρυσιάζεται εἰς τὸ σῶμα τῶν προσβαλλομένων.

κουκκουκίελα (ἡ), παιδιὰ, καθ' ἣν ὁ κρυπτόμενος κρᾶζει πρὸς τοὺς συμπαίκτορας «κούκκου κί' ἔλα».

κούκκουμα (ἡ), ἀγγεῖον πρὸς βράσιν, ἰδίως καφέ. Ἡ λέξις κουκ-
κούμιον εὑρεται καὶ παρ' Ἀρριανῶ.

κουῦκλος, ἡ κάλυξ.

κουκλωτή, θολωτή. «Ἐκκλησιᾶ μου κουκλωτή, κουκλωτή, καμαρωτή» β. ζ. Ἐκ τοῦ **κουκουῖλα**, θόλος.

κουκουμάδι (τό), μικρὰ ἀγριόνησσα, ἥς αἱ πτέρυγες ἔχουσι κατὰ τὸ ἥμισυ πτέρωμα πράσινον.

κουκουσοῦλα (ῆ), πτηνὸν ὀλίγον μεγαλείτερον τοῦ σπουργίτου.

κουκουῖτσα, ἡ ἀγριαγκινάρα. Σκόλυμον.

κουκοφρύγγια, γλυκισμα κατασκευαζόμενον ἀπὸ **κολλάστραν**.

κουλέντω (ῆ), γυνὴ ἐπαυτικῶς περιφερομένη ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν.

κουлтаκίζει (τὸ πλοῖον), κυλίνεται, κλίπερ νηνεμίας οὔσης.

κούμπουλο, ἀγριοδαμάσκηνο, τὸ ἀλλαχοῦ κοροῦμλον.

κουνάρια, ἡ ἀνατροφή.

κουναρίζω, ἀνατρέφω. Ἐκ τοῦ **κούνια**, λίκνον.

κούπωμα, κάλυμμα, σκέπασμα. Ρίζ. πῶμα.

κοῦρβα, ἡ πανοῦργος, μοχθηρὰ γυνή. Καὶ ἡ πόρνη.

κουρεμάδι, τὸ ἄθλιον, εὐτελές τι. Ἐκ τοῦ κουρεύω, κουρά. Καὶ **κουρεμαδιὰ** λέγεται ἡ χήρα.

κουρέτα (ῆ), μάλλινον ἐπανωφόριον πολύπτυχον, ὁμοιάζον μὲ τὴν φλοκάταν.

κουρηᾶς, ὁ κουρεύς.

κουρι (τό), μικρὸν δάσος, οὔτινος τὰ δένδρα περιοδικῶς κλαδεύονται (κουρεύονται).

κουρνιαχτός, ὁ κονιορτός.

κουρόμαλλο, τὸ εὐτελέστερον μαλλίον τῶν προβάτων, τὸ καὶ κωλόκουρο.

κοῦρος (ὅ), τὸ κούρευμα τῶν προβάτων.

κούσαλο (τό), ὁ ὑπέργηρος. Ἐκ τοῦ **κούφαλον** ξύλον.

κούτουλος, περιπεπλεγμένος. «Ἐγίναν κούτουλος κουδάρι», περιεπλάκησαν. Καὶ ξύλινον κύπελλον, ἕκ τοῦ κότυλος.

κουνουνί, σκληρὸν μεταξωτὸν ὕφασμα.

κουντουπώνω, ἐξαπατῶ τινα. Ἐκ τοῦ κούτος.

κουντουφλῶ, ἀναζητῶ τι ψάων ἐν τῇ σκότει.

κουντρουλιὰ (ῆ), εἶδος λευκοζύμου σίτου, ὑποστρογγύλου τὸ σχῆμα.

κουντρουμπαλάς, ὁ ἔχων εὐρὺ καὶ ἰσχυρὸν τὸ μετωπικόν ὄστρον (μπάλα).

κουτσάκι, τὸ ἐπίσθιον ὕψωμα τοῦ σάγματος.

κούτσικος, μικρός, μικρούτσικος.

κουτσοῦνα, ἡ πλαγγὼν, κουκλα.

κουττουρεῶ, ἀποτολμῶ. Παρὰ τὸ κότος.

κουφή (ή), ὅφιν ἰσθόλος, ὁ κωφίς καὶ τυφλός. Ἀλλαχοῦ τυφλίτης.
κουφὸ ἢ **κουφά**, ἡ ὀσφύς.
κουφοβράζω, μεταφορ. συγκαταῶ τὴν ὀργήν μου.
κουφοδρομεῖ, ἐπὶ πληγῆς, ἥτις ἀφανῶς ἐξαπλοῦται.
κουφοκαίεται, καίεται σιγά, χωρὶς νὰ φέρῃ ἐξέψιν, τὸ μόλυσμα.
κουφόπετος, ἄκριος ἀλεκτρυών.
κουφοσοδειά, ἐπὶ ἐλαικοῦ κέρπου βεβλαμμένου καὶ μὴ ἀποδίδοντος ἀρκετὸν ἔλαιον.
κόφα (ή), ξύλινον ἀγγεῖον οἶνου· ἡ καὶ πλόσκα καὶ **τσιότρα**. Κοῦφον.
κοψόχρονος, ἀρά. Νὰ κοποῦν τὰ χρόνια του.
κράκουρα (τά), τρῦπαι εἰς βράχους, καταφύγια ὀρνέων.
κραμπι (τό), ἡ κρήνη. Ἴδε **κομπρολάχανο**.
κράνο, ὁ κερπὸς τῆς **κρανηᾶς**, τῆς παρὰ Βαρίνφ κρανείας.
κρασοβαβάνα (ή), ὁ οἶνοπότης.
κρασόπαρο, ἰχθὺς ἐκ τῶν ταριχευομένων, τῶν λεγομένων **παλου-
 κωτῶν**.
κρατηροπότηρο, κρασοπότηρο μέγα, σχήματος κρατήρος.
κρεββάτα (ή), ὁ διάδρομος.
κρεββατοστρώση (ή), τὰ προκῆα εἰδη τοῦ νυμφικοῦ θαλάμου.
κρείτιστος, ὁ εὖρωστος, ὁ ἄριστος. Ἐκ τοῦ κρείττων·
κρεμάθα, σκῆψ διὰ σχοινίων ἡρτημένα ἀπὸ δοκοῦ τῆς στέγης, πρὸς
 τοποθέτησιν τροφίμων.
κριαρώνονται, οἱ κριοὶ ὄταν συμπλέκωνται.
κροκάρι (τό), οἱ πρὸς μεταφύτευσιν βολβοὶ τῶν κρομμύων, ὁ φυτός.
Καὶ κροκάρι, ἐκ τοῦ κόκκος.
κρόκος, ἡ μαλλίνη ταρινία, ἣν ἐξαρτῶντες ἀπὸ τοῦ ὤμου αὐτῶν οἱ
 ἄλλοις σύρουσι δι' αὐτῆς τὴν σαγγήνην (τράτταν).
κροῦτα (ή), θασύμυχλος ἀμνάς κερκασφόρος.
κρυφαγκάλιαστο (τό), ἡ ἀποπλανηθεῖσα κόρη.
κυβέρετι (τό), κυψέλη, τὸ κύβεθρον.
κυκλώνω, εἰς τὴν φράσιν «κυκλώνουν δεῖπνον», κάθηνται περὶ τρά-
 πεζαν, ἵνα φάγωσιν. Ἐκ τοῦ κυκλώνω.
κυπροκούδουνα, τῶν ποιμνίων οἱ χάλκιοι κώδωνες.
κυραμάννα, ἡ προμήτωρ. Ἴδε καὶ **βάβω**.
κύταλα (τά), οἱ πυρῆνες, τὰ **κουκκούτσια**.
κύττος (τό), τὸ ὕστερον. Βλέπε καὶ **κατάποδο**.
κωκεύω, τοξεύω, σκοποβολῶ. Ἐκ τοῦ ἀκωκή (βέλος).
κωλιὰ (ή), τὸ ἄλλα ὅπερ κάμνει ὁ σύρων τὸν κλέφτικον χορὸν κατὰ
 τοὺς ζωηροὺς τῆς μουσικῆς ρυθμοῦς.

κωλιανίτσα, δυσεντερία.

κωλιαντέρης, ὁ γυμνητεύων.

κωλοκάθομαι, κάθημι· καταγῆς.

κωλοκαψίδα, στενοχωρία, ἀνάγκη, ὑποχρέωσις.

κωλοκουρεύω, κείρω τὸ εἰς τὰ ἐπίσθια τῶν προβάτων μαλλίον. Ἴδε **κουρόμαλλον**.

κωλοσβαρνίζω, σύρω τινὰ κατὰ γῆς.

κωλοσφίχτης. Ἴδε **κωλοκαψίδα**.

κωρονιά (ή), πόλτος ἐξ ἀλεύρου ἀραβοσίτου.

κωρονιάζει καὶ **κουρνιάζει**, ἰδίως διὰ τὰς ὄρνιθας, ὅταν ἀποσύρωνται γὰ κοιμηθῶν. Μεταφορ. δὲ ἡ φράσις «δὲν κουρνιάζει» λέγεται διὰ τὸν ζῶντα ἄσχετον πρὸς τοὺς οἰκείους αὐτοῦ, ἐπίσης καὶ διὰ τὸν συνεχῶς ἀλλάσσοντα τέχνην. Ρίξα οἰκουρῶ.

Λαβδός, ὁ ἔχων τὰ σκέλη ἀφεστῶτα ἀλλήλων εἰς τὰ κάτω ἄκρα.

Ἴσως καθὼς ἐμοιᾶζοντα πρὸς τὸ σχῆμα τοῦ γραμμатος Λ.

λαβώνω, (Βυζ.), καὶ συλλαμβάνω, ἰδίως πτηνόν. Ἐπίσης μαίνομαι, τρελλαίνομαι, τὸ ἀλλοχοῦ παλαβώνω.

λαβοῦτι (τό), ἔγγλιον δοχεῖον, ἐν εἶδει πτύου βαθέος φέροντος λαβήν, δι' οὗ οἱ γαῦται ἐξάγουσι τὰ ὕδατα ἐκ τῆς τρόπιδος τῆς λέμβου. Ρίξα λαβή.

λάγανα, τὸ σῆλα τοῦ ἵππου, **λάγανο** δὲ νοσηρὸν φῦμα, παρουσιάζόμενον ὑπὸ τὴν γλῶσσαν τῶν ἡμιόνων.

λαγαρά, τὰ περὶ τὰ κίδοις εὐκίσθητα μέρη τοῦ σώματος, «τὸν ἡτύπησε ἔς τὰ λαγαρά».

λαγγρόλι (τό), πτυχή, λωρίς τῆς φουστανέλλας. «Τοῦ λείπει μάννα καὶ λαγγρόλι» παρ.

λαγγονίζω, τρώγω ὑπερβολικά, γεμίζω τὰ λαγγόνα. Λέγεται κυρίως ἐπὶ ζώων.

λαγγουρίζω καὶ **λαγγουρεύω**, ἐφίεμαι, νοστιμεύομαι φαγητόν τι.

Ἴσως ἐκ τοῦ λάρυγξ.

λαγάζει, διημερεύει, ἐπὶ ἰδοιπόρου. Ἐκ τοῦ λαγός, ἀνταπαυόμενος ἐν τῇ λόχμῃ αὐτοῦ.

λάγιο, τὸ ὑπόμελιν πρόβατο, «πήρανε τὸ λάγι' ἄρνι!».

λαγοκοιμοῦμαι, κοιμῶμαι ὑπνον διακεκομμένον, ὡς ὁ περιδεής λαγός.

λαδοφωτιά, ἡ δι' ἐλαίου καίουσα πολύφωτος ὀρειχαλκίνη λυχνία.

λαζῆ, ἐπίρ. ἀγεληδόν. Ἴσως ἐκ τοῦ ἱλαδόν.

λάζινα (ῆ), ὁ τόπος εἰς ὃν θέτουν τὰ πρόβατα πρὸς βοσκήν κατὰ τὴν ἄνοιξιν.

λαιομαργιά, ὁ βρογχωτῆρ τοῦ γυναικείου φορέματος, ἡ καὶ τραχηλιά.

λακινιά, ἀγέλη ἵππων καὶ ἡμιόνων. Ἐκ τοῦ λακίω, θορυδῶ.

λακνεύω, τρυπῶ διὰ ξύλου τὴν γῆν, κάμνω λάκκον, πρὸς ἐμφύτευσιν φυτῶν.

λάκκουρας, αὐχὴν, ὁ καὶ **σβέρκος** καὶ **κούτικας**. Ἴσως διότι ἐκεῖ σχηματίζεται μικρὸς λάκκος.

λάλα (ῆ), ἐντομον τριχωτόν, φυλλοφάγον. Κάμπη.

λάμνωμα (τό), αὐλάξ. Ὅπως οἱ διὰ κωπῶν **λάμνοντες** (ἐλαύνοντες) ἀλλοκλώνουν τὴν θάλασσαν. Λέγεται οὕτω καὶ ἡ μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν ὑδάτων ἀπομένουσα ἰλύς.

λαμπάξω, κατατρομάζω, φοβίζω τινά.

λαμπατίνα, ἡ πυρά, ἣν ἀνάπτουσιν οἱ παῖδες κατὰ τὴν παραιοτήν τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου (24 Ἰουνίου), τοῦ **λαμπατάρη**. Λέγεται καὶ **τζιαμάλα**.

λαμπήθρα, ἡ κόρη τοῦ ὀφθαλμοῦ.

λάμπινα (ῆ), ἰχθύς πετραῖος, τοῦ σχήματος τῆς πέρκης, ὑποπράσινος. Ἴσως ὁ ψύλων ἡ τίλων.

λανάρι καὶ **λαναράς**, (Βυζ.). Ἐκ τοῦ λῆγος καὶ λανός, Δωρικῶς τὸ μαλλίον.

λαντιζοδέρομαι, ἀγωνιῶ.

λαντιζονεῖα (ῆ), ἡ ἐξ ὀγκώσεως στομαχικῆς δυσφορία.

λάπατο (τό), παρκαφορά. Εἰς τὴν φράσιν «τοῦ ἦρθε τὸ λάπατο».

λαρωμός, καθησυχασίς, ἱλαρωμός.

λαρώνω, καθησυχάζω. Ἰλαρὸν ποίω τινά· «λάρωσέ το τὸ παιδί».

λασιῶ (ῆ), φραγμός πλεκόμενος ἐκ λεπτῶν καὶ πυκνῶν ράβδων.

Λάσιος.

λαφομόσχι (τό), μικρὰ ἔλαφος. Μέσχος τῆς ἐλάφου.

λαχίδι, τμημα μικρὸν χωραφίου. Ρίζ. λαχνός.

λαχνιάζω, ρίπτω λαχνόν, κλήρον.

λαχτάρα, ὁ αἰφνίδιος τρόμος.

λαχταρίζω, (Βυζ.), καὶ τρομάζω.

λαχτίζω, λακτίζω.

λάχτισμα (τό), λάκτισμα.

λαχτισμένος, ὁ δεινοπαθών.

λεικάζω, μολύνω τι, ἐκ τοῦ λειχάζω, λείχω.

λειμασμένος, μεμολυσμένος.

λειψάδα, τὸ ἐκ τῆς ἀφαιρέσεως τεμαχίου ἀπὸ στερεοῦ σώματος σχηματισθὲν κενόν.

λειψή, ἡ ἀλλαχοῦ λειψόπιττα, ἄζυμος ἄρτος.

λέλε μ', ἐπιφώνημα σχετικιστικόν· «λέλε μ', τί μ' εὔρε».

λέφα, ἡ ἔμεσις αἵματος.

λευτερίδα, χρυσαλλίς, πεταλοῦδα.

λευρό, λείον.

λεχομανάω, ἀσθμίνω, τὸ ἀλλαχοῦ **λαχανιάζω** καὶ **λοφάζω**.

ληόστα (τά), οἱ ἐλαιοπυρῆνες, ὅστ' ἔχουσιν κόκκαλα τῆς ἐλαίας.

ληαγκρίζουν (τὰ μάτια του), λαμπυρίζουν.

ληακά καὶ **ληάκατα**, τὰ ἐντόσθια. Κατὰ συγκοπὴν τοῦ κοιλιᾶκ.

ληακό (τό), ἡ ἑλικόξ, ἡ «ταράτσα».

ληανό, εἶδος ἀραβοσίτου, μὴ παράγοντος τὸν καρπὸν ἐντὸς λοβοῦ στάχυος. Καὶ **ληανοκαλάμπουκο**.

ληανοπλούμιστο, τὸ ἐπιχαρίτως πεποικιλμένον.

ληάνωμα (τό), ἡ ὀβελίς ἀμνός, ἀλλ' ἰδίως τὸ φημένον μικρὸ βε-
τοῦλι Ἐπίσης τὸ κοπᾶδι τῶν ἀρνιῶν καὶ κατσίκων ἑμοῦ. Ἐπίσης τὰ
χρήματ.

ληάρα, ἡ χονδρόμαλλος λευκὴ κάππα. Ἰσως ἡλικρήξ τοῦ ἡλιάζειν,
θερμάνειν τὸν φέροντα.

ληάρος (ὁ), λευκός. Ἰδίως περὶ κυνός.

ληατρίζομαι, ἐθύρομαι, κόπτομαι.

λιβανός, ἐπιθυμητός. Ἐνίοτε καὶ εἰς τὴν σημασίαν ὥραιος.

λιγένη (τό), ὑδροχόη μεταλλίνη, λάγνηνος.

λιγκέρι (τό), μέγα πινάκιον χάλκινον ἢ ἀλλαχοῦ ἀπλάδα.

λιγόνμερος, ὁ ὀλιγόζωος. «... τὰ δεκοχτὼ τ' ἀδέρφια τὰ λιγόν-
μερα» δ. ῥ.

λίζα (ἡ), τὸ ὑφάλλμυρον καὶ ὀρεκτικόν φαγητόν. Ἰδε καὶ **λιχούδης**.

λιθιά (ἡ) καὶ **λιθότοιχα** (τά). ἡ λιθότοιχος, δι' οὗ περιφράσσονται
αἱ ἄμπελοι ἢ τὰ περιδόλια.

λιθοπέτι (τό), τὸ γυμνασματῆς λιθοβολίας, τὸ καὶ λιθάρι λεγόμενον.

λιθοσώρια (τά), σωρός λίθων.

λιμνώνω, κατὰκλύζω, πλημμυρίζω.

λίμπα (ἡ), τρύβλιον πῆλινον, ἡ λοπάς.

λιμπά (τά), οἱ ὄρχεαι.

λιναροσκουλίδα, τολύπη ἐκ λίνου.

λινιά (ή), σχοινίον λεπτόν. Ἐκ τοῦ λίνου.

λιοβόρρι (τό), ὁ ἐν εὐθείᾳ ἡμέρᾳ πνέων ψυχρὸς βορρᾶς.

λιόκαυτο, ἰχθὺς τριχευτός ἑλκυσόμενος ὑπὸ τὰς ἡλιακὰς ἀκτίνας, τὸ καὶ **πετάλι**.

λιόκρουσι (ή), ὁ ἱκτερος. Καὶ **λιοκρουσμένος**, ὁ προσβληθεὶς ἐξ ἱκτέρου.

λιόπρο (τό), καὶ

λιοπύρια (τά), οἱ μεγάλοι καύσωνες, τὰ κυνικά καύματα.

λιोटῆρι (τό), ἴδε **ἡλιοτῆρι**.

λιπασιά (ή), πάχος, λίπος, τὸ ἀλλαχοῦ ξύγγι. Καὶ τὸ λίπασμα ἀγροῦ.

λίππα (ή), τὸ ἀλλαχοῦ φλαμοῦρι, ἡ φιλύρα.

λίσβας (ὁ), γῆ ἀμυώδης.

λίτσα (ή), ἰχθὺς ποτάμιος. Τὸ ἀλλαχοῦ γουμπρί.

λιχμιστής, ὁ λιχμιστής.

λοβοδο (τό), τὸ χρυσολάχνον· ἡ ἀτράφαξ· ἀγριοσπανακιά.

λογάρι, τιμαλφές.

λογγιά (ή), θάσος πυκνόν.

λογιαστό, ἐκλεκτόν, καὶ ποικίλον.

λογιούμαι, καλοῦμαι, λέγομαι· καὶ λογίζομαι.

λογισμένος, ὁ νουνεχής, καὶ φρόνιμος.

λόθρα (ή), μικρὸν ἄχρηστον τεμάχιον σιδήρου. Ἰδίως ὑπόλοιπον ἡλου ἀπὸ τὰ πέταλα τῶν ἵππων.

λολάδερφος καὶ **μελάδερφος** καὶ **ἀλλάδερφος**, ὁ ἐτεροθαλής ἀδελφός.

λομπάρια (τά), αἱ λόχμαι.

λοῦλα, ἡ προμήτωρ, ἡ καὶ **καλή**, ἐξ οὗ **καλοῦλα** καὶ **λοῦλα**. Ἴδε καὶ **βάβρι**.

λουλουδι (τό), (Βυζ.), τὸ ἄνθος, ἀλλὰ τὸ ἄοσμον, διότι τὸ εὖοσμον λέγεται ἂν **ῥι** ἢ καὶ **μοσχολούλουδο**.

λουμάκια (τά), κλωνάρια δένδρων.

λουρίτης, ὄψις μέγας, ἀλλ' ἀδελφής.

λοῦτος (ὁ), ἐκλεκτὸν χῶμα, κατὰλληλον διὰ φυτείας ἀνθων. Ἀλλαχοῦ μπομπότα.

λοῦφα, ἡ σιωπή.

λοῦφκος, πετηνὸν ἰχθυοφάγον, φέρον λόφιον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

λουχωμένο (τό), ιδίως ἐπὶ ἀμπέλου πλήρους πρᾶσιτων φυτῶν ἐμποδίζόντων τὴν βλάστησιν αὐτῆς.

λοχεύει (ἡ μέλισσα), καντεῖ λοχεύει.

λοχώνω, πυκνώνω φυτεῖαν. Τὴν καθιστῶ λόχμην.

λυγὰ (ῆ), θάμνος ἡ καὶ **λυγαριά**, λύγος.

λύγκρεμα (τό), ὁ νευρικός πηλμός τοῦ βλεφάρου. Προσιωνίζεται τὴν ἀφιξίν συγγενοῦς ἀποδημοῦντος.

λυγκιάζομαι, με καταλαμβάνει λύγξ. Ἐπικρατεῖ ἡ πρόληψις, ὅτι κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην φίλος τις ἀπὼν ἐμίλει περὶ τοῦ **λυγκιάζομένου**.

λυγκρὶ (τό), ὃ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀλέκτορος ἐρυθρὸς λόφος. Τὸ ἀλλαχοῦ λυγρί.

λυκινιά, ἐπίρ. ἀγεληδόν· μεταφ. ἐξ ἀγέλης λύκων.

M

Μαγγάνα, φωνὴ διάτορος.

μάγγλαβα (τά), φιλονικίαι, ἔριδες.

μαγκλάρας, ὁ ὑψηλὸς καὶ κηκόσωμος. Ἴσως ἐκ τοῦ μονόκλαρος.

μαγουλιὰ (ῆ), τὸ ἥμισυ τῆς κεφαλῆς τοῦ σφαγίου.

μαγουλοσέρνεται, ἐπὶ γυναικὸς ὀδυρομένης, ἥτις σύρει, τραβᾷ καὶ ἐνίοτε σχίζει τὰ μάγουλά της.

μαθαίνω, εἰς τὴν σημασίαν τοῦ ἀναγινώσκω. «Σὲ παρακκλῶ, μάθε μου αὐτὸ τὸ γράμμα».

μαθέ, ἐπίρ. τῷ ὄντι, δηλαδὴ. Προστακτικὴ τοῦ μανθάνω· γινώριζε.

μαῖδα, μικρὸν δοκάριον.

μάϊδε, μῆτε.

μαινίδα καὶ **μαίνουλα**, ἰχθὺς λεπιδωτός, ἡ ἀλλαχοῦ στρογγύλα.

Ἡ μαινίς.

μακελλεμένος, ἐπὶ ἀνθρώπου ἀξίου νὰ **μακελλευθῇ**, ὡς ἐκ τῆς κηκουργίας του, νὰ σφαγῇ.

μάκρεμα (τό), βραδύτης, παράτασις καὶ ἀπόστασις.

μακροκόνταρο (-τό), τὸ οὐράγιον τόξον, ἡ ἱρίς.

μακροσχοινίζω, παρκατείνω, μακρύνω τὸν λόγον.

μάκω, ἡ προμήτωρ.

μαλαθράκι (τό), ἐξάνθημα τῶν παιδῶν.

μαλαῖς ἢ **ὀμαλαῖς**, ἐργαλείον, δι' οὗ ὁ κτίστης στιλβώνει τὸ ἐπὶ τοῦ τοίχου ἀλειμμά, στιλβωτήρ, ἐμλωτήρ.

μαλαχταριά (ή), μᾶζα ἐκ κόπρου βοῶν μεμιγμένη μετ' ἀχύρων, δι' ἧς χρίουσι τὸ ἔδαφος τῆς ἀλωνοῦ.

μαλλιά (ή), ὑδριστική προσωνομία κακῆς μητροῦ.

μαλλιάζω (Βυζ.), καὶ εἰς τὴν φράσιν «τοῦ μάλλιασε τὴν καρδιά», τὸν κατεπίκρανε.

μάμμα (ή), ὁ πρῶτος στόμαχος, ὁ πρόλοχος τῶν πτηνῶν, καὶ **μποῦμπος**· ἀλλὰ τοῦ λέγεται σγάρα καὶ γκοῦσα.

μαμμουριάζω, κάθημαι συνεσταλμένως, σιωπηλῶς.

μανιώνομαι, προσκολλῶμαι ἐμμανῶς πρὸς τι.

μανιώνω, θυμῶνω, ἐρεθίζομαι. Ρίξ. μανία. Ἀλλὰ τοῦ μανίζω.

μανόπυλα (ή), ἀστακὸς μικρόπους καὶ ἀκανθώδης. Ὁ κάδουρας.

μανός, ἀδρανής, χυνός. Τὸ ἀρχαῖον μανός.

μανάτζα, τὰ ὑπὸ τοῦ ὕδατος κινούμενα ἔξυλα, δι' ὧν τύπτονται ἰσχυρῶς κατὰ τὴν κατασκευὴν αὐτῶν τὰ μάλλινα ὑφάσματα.

μαντεύομαι, προσπαθῶ δι' ἐπικλήσεως τῶν πνευμάτων νὰ μαντεύσω τὸ μέλλον. «Μαντεύονται ἢ κοπέλλαις ποιά θὰ πικνερυτῇ».

μάντζαλο, τὸ εὐτελές· ἐπὶ ἐνδύματος ἢ ἐπίπλου. Καὶ ἡ φράσις: «τσάντσαλα, μάντζαλα».

μαντράκι, λιμενίσκος χειροποίητος. Ὑποκορ. τοῦ **μάντρα**.

μάρα, ἔφσεις, ἡμέρος. «Ἐχω μάρα νὰ τὸν ἰδῶ».

μαργώνω, ριγῶ, ἀποψύχομαι. «Πέφτω 'ς τὰ χιόνια καίγομαι καὶ 'ς τὴ φωτιά μαργώνω...» δ. ἦ.

μαρίτσι (τό), λιμναῖός ἢ ποτάμιος ἰχθὺς σχήματος λάδρακος. Τὸ ἄρρεν λέγεται **στριγκοῦσι**.

μαρκαλίζω, ὀχεύω, (ἐπὶ αἰγῶν ἢ προβάτων).

μαρκάλος (ὁ), ἡ περίοδος τοῦ ὄργασμοῦ τῶν κριῶν ἢ τράγων, καθ' ἣν ἐγκλείονται ἢ ἀφίνονται, ἵνα συμμιχθῶσι μετὰ τὰς ἀμνάδας ἢ αἰγας.

μαρκούπια (τά), ἐμδάδες γυναικεῖαι.

μαρμάρα (φοράδα), στείρα. Ἐπίσης ἡ οὐδέποτε ἐγκυμονήσασα ἀμνάς.

μασσίνι (τό), ἀσκὸς ἐκ τραχείου δέρματος.

μάστακας, εἶδος ἀκρίδος. Μάσταξ.

ματίζω, ἐνώνω δύο κλωστὰς διὰ κόμβου.

ματσαλίζω καὶ **ματσαλάω**, μασῶ. Καὶ **ματσάλισμα**, ἡ μύσησις.

μαυλῶ, προσελκύνω ζῶόν τι διὰ θωπευτικῶν προσκλήσεων. Ἀλλὰ τοῦ **μαυλίζω**.

μαυραγαθιά (ή), δένδρον ὕψους 2-3 μέτρων, οὗτινος οἱ κλώνες,

ισχυρότατοι ὄντες, χρησιμοποιοῦνται εἰς κατασκευὴν ράβδων. Ἴσως ράβδοις ἢ μέλαινα.

μανράκι (τό), ἰχθὺς ὁμοιάζων τὸν κέφαλον.

μεδά, ἐπίρ. μήπως, «μεδὰ τὸν εἶδα;» Τὸ ἀλλαχοῦ μνηγαρίς. Ἴδε καὶ **μήνα**.

μελάδερφος, ἴδε **λολάδερφος**, ἡμιᾶδελφος, κατὰ τὸ μελίχλωρο ἐκ τοῦ ἡμίχλωρον.

μελέτημα, ἐπαινος.

μελετινή (ῆ), φυτὸν θαμνώδες, ἀρωματικόν, τὸ παρ' ἀρχαίοις ἀβρότονον.

μελετῶ, (Βυζ.), καὶ ἐπαινῶ. «Ἔχεις ἄλογο; νὰ τὸ μελετᾷς» παρ. Ἐπίσης μνημονεύω, «καλομελέτα κ' ἐρχεται» Καὶ βλασφημῶ, «τοῦ μελέτησε τὰ γονικά».

μελισσολόι (τό), ἐσμὸς.

μελίχλωρο, ἡμίχλωρον, ὑπόχλωρον. Ἐπὶ ἰχθύος ἢ τυροῦ.

μελλούμενο, τὸ εἰμαρμένον. Τὸ καὶ γραμμένο.

μελουδα, ἐντομον ἐπιβλαβὲς διὰ τὰ φύλλα τῶν δένδρων. Ἴσως ἐκ τοῦ μελιάς, ἢ μικρὰ νύμφη τῶν δένδρων.

μελουδι (τό), ὁ ἐν τοῖς ὀστέοις μυελός, καὶ **μεδοῦλι**.

μέμφομαι, παρὰδόξως μόνον εἰς τὴν σημασίαν τοῦ εἰκάζω. «Μοῦ μέμψεται πῶς θὰ ἔρθῃ».

μενιτευτής, ἴδε **μηνυτής**.

μεριά (ῆ), (Βυζ.), καὶ τὸ ἡμισυ φορτίον τοῦ ζήνου· «εἶχαμε μεριά κ' ἔγεινε φορτίο» παρ.

μεσάνταρας (ὲ), ἐρμάριον, ἀποθήκη κλινοστρωμνῶν μεταξὺ δύο δωμάτων κατασκευαζομένη ἐντὸς τοίχου.

μεσίινι, καταβολάδα, τὸ νεόφυτον δένδρον. Ρίζα μοσχεύω.

μεσοδρομῖς, ἐπίρ. ἐν μέσῃ ὁδῷ, «ποὺ καθελαίει ξέν' ἄλογο μεσοδρομῖς πεζεύει» παρ. Καὶ μεσοστρατίς.

μεσοκαιριάω, φθάνω εἰς τὴν μέσῃ ἡλικίαν. Καὶ **μεσόκαιρος**, ἡ μεσηλιξ, ἀλλαχοῦ μεσόκοπος.

μεσοκαιρίς, ἐπίρ. προώρως.

μεσοκόβομαι, κάμπτομαι ὑπὸ τὸ βαρὺ φορτίον.

μεσόσκελα, ἐπίρ. μεταξὺ τῶν σκελῶν.

μεσουρανίς, ἐπίρ. εἰς τὴν φράσιν «μεσουρανίς τὸ ρίχνει», βάλλει τις, ἐξακοντίζει εἰς ὕψος μέγα.

μεσοπάλιδα, αἱ πλαγίως ἐπὶ τοῦ διατονίου προσηλούμεναι δοκίδες.

μεσάλλι, (τό), ἡ ἐπιτραπέζιος ὀθόνη. (Ἐκ τοῦ μάσσω;).

μέστιος, εἰς τὴν σημασίαν τοῦ **μεσόκαιρος**. Ἐπίσης ἐπὶ καρπῶν καὶ σίτου. ὦριμος, πλήρης, μεστός.

μηλάω, κυλῖω ἀντικείμενόν τι μεταξὺ γλώσσης καὶ οὐρανίσκου.

μηλιόρι, τὸ μεσαιᾶς ἡλικίας, διετές, πρόβατον. Ὑποκοριστικόν τοῦ μῆλον. πρόβατον.

μήνα, ἐπίρ. μήπως, «μήνα ἔχω ἄλλο νὰ σοῦ δώσω;» «Μήνα μὲ καίς μὲ τῇ φωτιά, ν' ἀνάψω καὶ νὰ σβύσω;» δ. ῥ.

μηνυτής, ὁ καταμηνυτής, εἰς τὴν παροιμ. «ψεύτης, κλέφτης, μηνυτής καὶ καλὸς ἄνθρωπος», ὁ καταδότης.

μικρομάννα, ἡ γαλακτοτροφούσα μήτηρ.

μικροπαντρεμένη, ἡ συζευχθεῖσα ἄνδρα προεβηκυῖας ἡλικίας. Οὐχὶ ἡ εἰς μικρὰν ἡλικίαν ὑπανδρευθεῖσα.

μίρζα (ῥ), πλέγμα πυρρόχρουν, μετὰξινον κατ' ἀπομίμησιν πλεξίδος τῆς κόμης, ὅπερ προστίθεται εἰς τὸν κεφαλόδεσμον πρὸς ἐξόγκωσιν αὐτοῦ. Ἴδε **κόκορος**.

μισολάγνυο (τό), μέτρον οἴνου (2 ¹/₂ λίτρα).

μισοπήγαδο, πηγάδι ἀνῆκον ἐξ ἡμισείας εἰς δύο γειτνιαζούσας οἰκίας.

μισότριβος, ὁ μεσῆλιξ. Ἴδε καὶ **μεσόκαιρος**.

μνέγω, ὁμνῶ. «Μνέγει ᾧ ὄνομά του», «ᾠμενεῖα τὸ γάλα τῆς μάννας μου». ἐπὶ διεξαγωγῆς δυσχεροῦς ὑποθέσεως.

μνιά, ἀντὶ μία.

μοξὸς (ῥ), ἡ μικρὰ ὀπή ἐκάστου ἐγκοιλίου, δι' ἧς τὸ ὕδωρ συρρέει εἰς τὴν «σεντίναν» τοῦ πλοίου.

μοίρεται, ὀδύρεται, μοιρολογεῖ.

μοιρ-μοίρι, φράσις σημαίνουσα τὴν βραδύτητα, τὸ ἀναποφάσιστον, τὰς ἀναβολάς.

μολεψιά, ἡ κρεοφαγία ἐν νηστευσίμῳ ἡμέρᾳ. Διότι ὡς ψυχικόν μόλυσμα λογίζεται τοῦτο.

μόλκος, ὁ μεσῆλιξ, ἡμιῆλικος.

μονανεπνιᾶς ἐπίρ. μὲ μίαν ἀναπνοήν, ἀπνευστί.

μονάντερος, ὁ ἀδηφάγος.

μονᾶτο, ἀμιγές.

μοναύτα (ῥ), χύτρα πηλίνῃ μίαν μόνην ἔχουσα λαβὴν (αὐτή).

μονῶς, ἄνθρωπος ἡ ζῷον δικαιώμενον διαρκῶς ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ. Καὶ **μονῶ** ἡ κρύπτῃ ἀγρίου ζῴου.

μονοβύζα (ῥ), ἐπὶ ἀμνάδος καὶ ἀγελάδος κυρίως. Ἡ ἔχουσα ἓνα μαστόν.

μονοκοῦπι, ἐπίρ. εἶδος κωπηλασίας. Ἐπίσης μικρὸν πλοίαριον διὰ μιᾶς κόπης κινούμενον ἐκ τῆς πρύμνης.

μονομερίδα, ισοβόλος διφς μικρός. Ἐκ τοῦ ὅτι **μονομερίς** θνήσκει ὁ ὑπ' αὐτοῦ δηχθεῖς.

μονοτάρι, ἐπίρ. διὰ μιᾶς, μιᾶ καὶ καλή.

μόρα, ὁ ἐπιτάτης.

μοριάζουν, τὰ δι' ἀνεπαρκοῦς ὕδατος βρασθέντα λάχανα.

μότι, ἐπίρ. ἄμικ, «μότι χαράξῃ, θά φύγουμε». Καὶ πρό ὀλίγου, μόλις, «μότι ἔφυγε».

μουζῆς, ὁ θύσκολος, δύστροπος, σκαῖος. Ἴσως ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ **muso**, πρόσωπον.

μουκιάζει, εὐρωτιᾷ.

μουνουῦχι (τό), πρόδατον μηκέτι ὀργῶν πρὸς συνουσίαν ἐννοῦχος.

μουντζοῦρι (τό), μέτρον σίτου χωρητικότητος εἰκοσι ὀκτῶν. Τὸ κοιλόν.

μουργκος, θολός, ἀμυδρός.

μουρσιάζω, ψειριάζω.

μουσκιά (ῆ), ἱουλος, «βιολέττα». Τουρκ. «σερμενεξές».

μουσκλώνω, σκυθρωπάζω.

μουσμουλεύω, ἴδε **κουτουφλώ**.

μούσουλον, διθυρον ὕστρακον, παραπλήσιον μυθίῳ, τριχυτόν. Ἴσως ἐκ τοῦ μῦς, μῦδι.

μουστάνω, κορέννημαι. Ἐκ τοῦ μεστός. Ἐπίσης προσηλοῦμαι εἰς τι, ἀποκτῶ ἔξιν τινα, ἐξοικειοῦμαι εἰς τὴν χρήσιν πράγματός τινος.

μουσφακίδι (τό), ὁ ἐλελίσφακος.

μουτεύω, τίλλω, μαδίζω. Ἐκ τοῦ μοτόν.

μουχτερὸ (τό), ὁ χούρος, μοχθηρόν, διὰ τὴν βλάβην, ἣν προσενεὶ διὰ τοῦ ρύγχους του εἰς τὰς φυτείας.

μοχός (ός), βρύον, λειχήν.

μόχτα, ἐπιφώνησις, ἀπευθυομένη ὑπὸ τοῦ ζευγηλάτου πρὸς τὸν ἀροτριῶντα βοῦν. Μόχθησον.

μπαξαρκάνα, γύναιον ἀγκιδές. Ἴσως εἶναι Τουρκικῆς ρίζης.

μπάλα (ῆ), μέτωπον, ἐκ τοῦ βάλλω, ὡς τὸ **κοῦτρα** ἐκ τοῦ κρούω ἢ ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ **balla**, σφαῖρα.

μπάλλος, στυκτός, περδαλός. Ἰδίως περὶ ἵππου. Βάλιον ἐκάλει ἐνα τῶν ἵππων αὐτοῦ ὁ Ἀχιλλεύς.

μπάμπαλο, τὸ εὐτελές καὶ τετριμμένον σκαῖος. Ἴσως ἐκ τοῦ πκμ-πάλιον.

μπαμπανάτσα (ῆ), ἄρτος ἐξ ἀραβοσίτου ἢ λέξις φαίνεται ἑσινική.

μπάρα, ἔλος, βοῦρκος.

μπαρμπαρίζω, φλυαρῶ, βαρβαρίζω.

μπάσταινα (ή), ἔκτασις γῆς, ἥτις δύνανται δι' ἐνὸς ζεύγους βοῶν ν' ἀροτριῶται κατ' ἔτος, λαμβάνοντος τοῦ ἰδιοκτῆτου τὸ *ἥμορον*. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἥμορον παρὰ Βυζαντινοῖς ἐλέγετο ἐμβάτικιον, ἴσως ἐκεῖθεν ἐσχηματίσθη ἡ λέξις ἐμβάσταινα, μπάσταινα.

μπατσαριά, ζύμη μετὰ λαχάνων κατσκευαζομένη ὡς πίττα.

μπάφα (ή), ἴδε *κοκλᾶνος*.

μπάχανα, εἰς τὴν φράσιν «τρέχει 'ς τὰ μπάχανα», 'ς τὰ χαμένα, μάτην.

μπίμητσα, ὑπόγειον.

μπινάρι (τό), δοκίς χρησιμεύουσα διὰ τὰ δέματα τῶν τοίχων.

μπιστροῦ, ἐπὶ πιστώσει.

μπιτσικάβουρας, ὁ σκορπίος. Καὶ μικρὸν θαλάσσιον ὄστρακον, τὸ παρ' Ἀριστοτέλει καρκίνιον.

μπλάθρι, τὸ ἀλλαχοῦ μπλάστρι, ἐμπλαστρον.

μπλέτσι, γυμνότης, τὸ ἀλλαχοῦ *τούτσιδος*· ἡ λέξις ἑνεκῇ πιθανῶς.

μπλετσώνω, πληρῶ τροφῇ τὴν γαστέραν μου. Ἴσως ἐκ τοῦ ἐμπλήμι.

μπλζαρίζω, φλυαρῶ.

μπόκολο (τό), μικρὸν ἰχθυοφάγον πτηνόν.

μπολάκι, εἶθε. Ταυτοσημον τῷ ἄμποτε. «Μπολάκι σὲ λικνίσουνε 'ς τὴν πόρτα μ' ἀπὸ κάτω» δ. ἄ. Ἔχει καὶ τὴν σημασίαν τοῦ ἴσως.

μπόλζα (τά), οἱ ποικίλοι σιτηροὶ καρποί, οὓς ἐμοῦ βραζομένους τρώγουσι κατ' ἔθος κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ Ἀγ. Ἀνδρέου (30 Νοεμβρίου), ἥτις συμπίπτει κατὰ τὴν ἐναρξίν τῶν σπαρμῶν. Τὰ ἀλλαχοῦ πολυσπόρια. Ρίζ. ἐμβόλια.

μπόμπολος, ὁ κοχλίας, ἀλλ' ἰδίως ὁ ὀγκώδης θαλάσσιος κοχλίας, οὗ τὸ κέλυφος οἱ ἀλείεις τρυπῶντες εἰς τὸ ἄκρον χρησιμοποιοῦσιν ὡς σάλπιγγα, βομβύλιος, ὁπόθεν καὶ ἡ λέξις.

μπότυς (ὁ) καὶ **μπότυ** (τό), πῆλινον δοχεῖον οἴνου εὐμέγεθες μὲ στενὸν λακμόν.

μπουλώνομαι, (Βυζ.), καλύπτομαι τὴν κεφαλὴν.

μποῦμπα (ή), ἡ καὶ λάμια (ἐμπουσα) λεγομένη. Τέρως μεγαλόσωμον. «Ἐξῆς πού εἶδε τὴν ψεῖρα μποῦμπα», φράσις λεγομένη ἐπὶ ὑπεργήρων.

μπουμποῦλι, ἔγτομον τῶν ὀσπρίων. Βομβύλη.

μπουράει (τὸ βῶδι), ἐπιτίθεται διὰ τῶν κεράτων.

μπουρδουνάρι (τό), ἡ δοκὸς ἐφ' ἣς στηρίζονται τὰ τῆς ὀροφῆς δοκάρια.

μπορμπουλήθρες, αἱ ἀνερχόμεναι εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος ψυσαλλίδες.

μπούρμπουνας, ὁ ἀλλαχοῦ μπούμπουρας, μεγάλη σφήκα· ἡ λέξις ἐκ τοῦ ἤχου, ὃν ἀποτελεῖ ἱπτάμενος.

μπούτυνα καὶ **μπουτυνέλος**, τὸ ὑψηλὸν ξύλινον ἰγδίον, ἐν ᾧ τὸ γάλα κτυπούμενον ἐξαφρίζει τὸ βούτυρον. Πυτίνη, γαῦλος.

μπούχαβον, τὸ καχεκτικόν. Καὶ ῥῆμα **μπουχαβιάζει**, οἰδαίνεται.

μποχός, ὁ λεπτὸς κογιоротός, κόνις. Ἴσως ὑπόχους, τὸ λεπτόν χῶμα.

μπροκαλιέται, ὁλολύζει, κλυθμυρίζει τὸ βρέφος, τὸ ζῶον.

μπροστιλεύω, ἐνδυναμοῦμαι· «μπροστίλεψ' ἡ καρδοῦλά μου», ἀνέλκων δυνάμεις. Καὶ προβάλλω, ἐμφανίζομαι.

μπροστογυρίζει, ἐπὶ τοῦ ἐνεκα πενίης ἀναστρέφοντος τὴν ὄψιν τοῦ τριβέντος ἐνδύματός του.

μπυρίζει, ἀνχθρῶσκει ἡ πυρά. «Νὰ κάψῃ, νὰ μπυρίσῃ». Ρίξ. πῦρ.

μυγιάζει, λυμαίνεται. «Τί τὸ μυγιάζεις;» τὸ μολύνεις, διαφθείρεις.

μύγα, (Βυζ.), ἀλλ' εἰς τὸν ἐνικὸν ἰδίως ἡ μολύνουσα τὰ ἐκτεθειμένα κρέατα, ἥτις καὶ **σιρατιώτης** λέγεται. Ἡ εὐλή.

μυλάω, βυζάνω, μυζάνω.

μυλλωνᾶς, ἰχθύς ποτάμιος, καλούμενος καὶ **μουστακαῖτος**, ὁ μύλλος.

μυξάρι (τό), ἰχθύς, εἶδος κεφάλου· ὁ μύξων.

μυριάζω, ἐπὶ ποιμένων. Ἴδε **χιλιάζω**.

μυριανθεῖ, πληροῦται ἀνθέων.

μύρομαι, θρηγῶ, μυρολογῶ.

μύρος (ὁ), τὸ ἄρωμα· «... καὶ τῆς μυρτιάς ὁ μύρος» θ. ᾱ.

μύρπλο, ἐπίρ. πλησμονή, πληθύς, «ἦταν ὁ κόσμος μύρπλο», ἔεργετο κόσμου. Μυρμηκιά, μυριοπληθεῖς.

μῶκο, ἐπιφώνημα προστακτικόν, σίγα, σιώπα.

μῶκος, τὸ νεογνόν. Ἴδε καὶ **δράκος**.

μώρα (ἡ), κακοποιόν φάντασμα. Ἐπίσης παιδιά διὰ τῶν θακτύλων ἐκτελουμένῃ, ἐν χρήσει μετὰ τῶν γυναικῶν ἰδίως. Ἐπίσης χανώνισ, ὑπηγλίξ.

μωρογαρίζει, ἀνχβάλλει, βραδύνει τὸ ἔργον του, περισπᾶται ἀπὸ τὸ ἔργον του χάνων, ὡς μωρός.

N

Ναματερό, τὸ δοχεῖον, ἐν ᾧ τίθεται τὸ ἀνᾶμα.

νάμι (τό), **φήμη** «ἐβγαλε νάμι», ἐφημίσθη, ἐπηνέθη, ἰδίως ἐπ' ἀνδρείῳ. Ρίξ. ὄνομα. Τὴν λέξιν, εἰς τὴν αὐτὴν σημασίαν, ἔχει καὶ ἡ Τουρκική, παραλαβούσα αὐτὴν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς, ὡς καὶ πολλὰς ἄλλας, οἷον «γιορτοῦ» = ἑορτή, «τσιμπούς» = συμπόσιον, «παναίρ» = ἐμπορικὴ πανήγυρις, κλπ.

ναμοκόπου, ἐπὶρ. ἀδικόπως.

νεκροκόνταλο, τὸ τόξον τῆς Ἰριδος. Ἴδε **μακροκόνταρο**, ὅπερ τὸ ὀρθότερον.

νεραῶγι, ὑδραγωγεῖον.

νέρατα (τά), σχοινοειδῆ φυτὰ λιμνικὰ, ἐκ τοῦ πυθμένος ἀναρχόμενα μέχρι τῆς ἐπιφανείας τῆς λίμνης. Ρίξ. νερόν.

νέργατα (τά), ὑπόνοιαι, εἰς τὴν ψράσιν «βάνω νέργατα», ὑποπτεύω. Ἐπίσης ραδιοεργῶ.

νεροκότσυφας, ὁ κίγκλος.

νεροπάπαλη, νιφὰς χιόνος ὑδατοῦς· τὸ χιονόνερο.

νεροσυρμιὰ καὶ **νεροσυρμή** (ῆ), ἡ αὐλαξ, ἣν σχηματίζουσιν εἰς τὰς κλιτύας λόφου τὰ καταρρέοντα ὁμβρία ὕδατα.

νήλα (ῆ), οἶκτος, ἔλεος· «μ' ἔπικσε νήλα», ἤσθάνθη ἔλεος. Ἐκ τοῦ νηλεΐς.

νηατίξω, τρώγω διὰ πρώτην φοράν ὀπωρικόν τι, ὡς πρωτόλειον, ὡς ἀπαρχήν, ὡς νέον, ἐξ οὗ καὶ ἡ λέξις. Ἴδε **ξεφεγγιάξω**.

νίλακας, θαμνός, ὁ μίλαξ.

νηοβδόμαδο, ἡ ἑβδομάς τῆς Δικαιωσιμίου.

νηόψυχο, εἶδος ἐμπλάστρου ἐπιτιθεμένου ἰδίως ἐπὶ τῆς κοιλίας ἢ τοῦ στομάχου.

νογάω, ἐγνοῶ.

νοῦρκα (ῆ), μικρόν τετράπουν, οὐτινος τὸ δέρμα εἶνε περιζήτητον διὰ τὸ μέλαν καὶ λεῖον τρίχωμά του. Ἰκτίς ἡ ἐνυδρος.

ντάβανος (ὁ), ζώφιον μεῖζον τῆς μύας, βοῦδόμυγα, ὑφ' οὗ καντούμενοι οἱ βόες οἰστρηλατοῦνται. Ἴδε καὶ **οἰστρήγκα**.

νταῦρος, ἰσχυρόν, μόνον ἐν συνθέσει, οἷον «νταυρόσκυλος», «νταυρόπαπας», δηλ. ὁ σφριγῶν ὡς ταῦρος.

νυχοπόδαρα, οἱ ὄνυχες τῶν ποδῶν.

νυχτοκόρακας, ὁ νυκτοκόραξ.

νυχτολούλουδο, κηπίον ἀνθίδιον πορφυροῦν τὸ χρῶμα, ἀνοίγον
τὴν νύκτα τὰ φύλλα.

νυχτόμερα, ἐπίρρ. νυχθημερόν.

νυχτοπάτης, νυκτοκλέπτῃς.

νώπη, ἡ ὑγρασία.

≡

Ξαγγρίζω, ἐξαγγριεύω, ἐξερεθίζω. Ριζ. ἄγγριος.

Ξαγλίδα (σκόρδου), ἡ ἀλλοχτοῦ σκλίδα.

Ξαδειάζω, σχολάζω, εὐκαιρῶ.

Ξαλείφω, ἐξαλείφω.

Ξανάσσα ἢ **Ξανάσσαμα** (τό), ἡ προσωρινή διακοπὴ τῆς θυέλλης.

Ξανάφτω, ὑπερερυθριῶ καὶ ἐξάπτομαι ἐκ πυρετοῦ ἢ ὀργῆς. Ἐπίσης
ἐπὶ πληγῆς ἐρεθισθείσης.

Ξανεμιά, μέρος προπεφυλαγμένον ἀπὸ τοῦ ἀνέμου.

Ξανθίζει, ἴδε **ξεσταχιάζει**.

Ξανταμείβω καὶ **ξαντιμεύω**, ἀνταμείβω.

Ξαπετῶ, ρίπτω τι μακράν, ἐκτινάσσω.

Ξαποθένω, ἀποτίθημι βάρος τι. Ἴδε καὶ **ἀπιθώνω**.

Ξαπόθωμα, ἡ ἀπόθεσις βάρους, φορτίου· ἐπίσης τὸ μέρος ἐφ' οὗ
ἐτέθη τὸ ἀποτεθέν.

Ξαπορνῶ, ἀπορνῶ, ἐκπλήττομαι, «θειαμαίνομαι καὶ ξαπορνῶ μὲ τὰ
φερσίματά σου» δ. ἄ.

Ξαρθυμάω, αἰσθάνομαι σφοδρὰν ἐπιθυμίαν νὰ γευνθῇ ἐδωδιδόν τι
καὶ ἰδίως ὁπώραν τινα. «Ξαρθύμησα τὸ ροδάκινον».

Ξαστοχῶ, λησμονῶ, ἐπιλανθάνομαι.

Ξαχλεύω, τέρπομαι, διακίθεμαι εὐαρέστως, σκεδάζω τὴν ἀχλύν,
τὴν δυσθυμίαν, ψυχῶγοῦμαι.

Ξεγλυτρώνω, ἐκλυτροῦμαι, ἀπαλλάσσομαι. Ἴδε καὶ **γλυτρώνω**.

Ξεγλωσσιάζω, καταναλίσκω μάτην τοὺς λόγους μου, ἀποκάμνω
λαλῶν εἰς ὧτα μὴ ἀκουόντων.

Ξεδίνω, διασκεδάζω τὴν λύπην μου.

Ξεδουλεύω, ἀποζῶ ἐκ τῆς ἐργασίας μου καὶ

ξεδοῦλι (τό), ἡ ἀμοιβή τῆς ἐργασίας.

Ξεκατελώνει καὶ **κατελώνει**. Ἴδε **ζωκοπάει**.

Ξεκαυκαλίζω, ἀνοίγω, ἐξάγω τὸ καύκχλον ὀστράκου, καὶ μεταφορ.
κατεσθίω.

ξηκλειδώνομαι, πρηνεύονται αἱ κλειδώσεις μου ἐκ τοῦ πολλοῦ κόπου.

ξηκλώναρα, ἐξωκλώνωρα.

ξηκόφτω, ἀποσπῶ, ἀποκόπτω. Ἐπίσης ἐκτιμῶ «ἐξέκοψαν τὰ χωράφια γιὰ δέκα ταχάρια». Ἐπίσης ἀπαλλάσσομαι ἕως τινος «ἐξέκοψα τὸ κρασί».

ξηλακκιάζω, ἐπὶ ἐχθροῦ κεκρυμμένου, ὅταν ἐκβιασθῇ νὰ ἐκτοπισθῇ.

ξηλέχω, συζητῶ ἐπὶ διαφορᾶς, ἣν ἔχω μετὰ τρίτου, καὶ **ξηλέμματα**, ἡ σχετική συζήτησις. Ἐπίσης καὶ ἐλέγχω. Ἐξελέγχω.

ξηλωλιάζει, ἀπομωραίνεται.

ξηματόχου, ἐπίρ. ἐπίτηδες.

ξημουτσουνιάζομαι, ἀνγκυλίζομαι νὰ ταπεινωθῶ, ἐξευτελισθῶ ζήτων τι. Ἐντροπιάζομαι.

ξημπουρίζει, εἰς τὴν φράσιν τῶν νηυτικῶν «μᾶς ἐξεμπούρισε», μᾶς ἐξέτρεψε τῆς διευθύνσεώς μας σφοδρὸς ἄνεμος, ἰδίως βορρέας.

ξηνερώνω, ἀνκνήφω ἐκ τῆς μέθης, ξεμεθῶ.

ξηνοβραδυάζω, διανυκτερεύω εἰς ξένον οἶκημα. Ἰδίως ἐπὶ μοιχοῦ.

ξηνογεννῶ, μεταφ. ἐπὶ τῶν πρηνεινόντων τὰ συζυγικά καθήκοντα.

ξηνογγοιαστής, ὁ περὶ τῶν ἄλλοτριῶν ὑποθέσεων μεριμνῶν, πρηνεμένων δὲ τὰς ἰδίας.

ξηνοκρένει, παρρηρεῖ ἐν τῇ ἐξᾶψει τοῦ πυρετοῦ.

ξηνομίζω, στέλλω τινὰ εἰς τὴν ξενιτείαν «ἐξενόμισα τὸ παιδί μου», ἡγνυκάζομαι νὰ τὸ ξενιτεύσω. Καὶ ἐξορίζω τινὰ.

ξηνοψωμίζω, ξένους ὑπηρετῶ, ἢ ἀποζήσω.

ξηντώνομαι, τανύω τοὺς βραχίονας, ἐνεκὰ χάσματος.

ξηπατουριάζω, ἀναγῶ τὰ περὶ τὸ πέλμα (**πατοῦνα**) μέρη τοῦ περιποδίου (κάλτσας).

ξηπελαγίζω, ἀνάγομαι εἰς τὸ πέλαγος Ἴδε **ἀκριζω**.

ξηπουρίζω, ἀφαίρω τὸν πείρον (ἐμβολόν) τοῦ κίδου πρὸς κένωσιν τοῦ οἴνου.

ξηπροντίζω καὶ **ξηπρογκάω**, δι' ἐπιφωνήσεων σκορπίζω, τρομάζω ἀγέλην ζώων, ἰδίως προβάτων. Ἴδε **προντίζω** καὶ **ἀλαγιάζω**.

ξηράδια (τά), μεταφ. εἰς τὴν φράσιν «σήκωσ' τὰ ξηράδια σου», τὰς χεῖράς σου. Ὑβριστικῶς καὶ ὡς ἄρ. ἀρ.

ξηρακας (ς), τὸ ὑπὸ κεραυνοῦ ἀπασβολωθὲν καὶ ξηρανθὲν δένδρον. «Ὅταν ἀνθίσ' ὁ ξέρακας. . .» β. ζ.

ξηρνάει, μεταφ. παρουσιάζει, παράγει, εἰς τὴν φράσιν «νὰ ἰδοῦμε τί ξερνάει ὁ λογαριασμός», τί ὑπόλοιπον δεικνύει.

ξηροκαίρια (τά), οἱ βόραιοι ἄνεμοι, ὅταν πνέωσι διερχόμενοι.

ξεροκούμουντσα (τά), ξηρά τεμάχια ἄρτου, ριπτόμενα εἰς τὸν ἔπακτον.

ξερουχαίνω, ὑποφυχαίνω θερμόν τι ἔδεσμα.

ξεσαρκίζω, ἀποξύω καὶ ἀπορρίπτω τὰ τεμάχια σαρκός, ἀτινα ἀπέμειναν ἐπὶ τοῦ δέρματος τοῦ σφαγίου.

ξεσκαρίζω, κυνηγετική λέξις, ἐξαναγκάζω τὸ θήραμα νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ ἀσφαλές καταφύγιόν του (**σκαρί**), ἐνθα ἐκρύβῃ.

ξεσκουδίζω, καθαρίζω τοὺς ὁδόντας μου ἢ τὰ ὦτα μὲ τὸ **σκουδί**.

ξεσταχυάζει, ἐπὶ σιτηρῶν, ὧν ἐσχηματίσθησαν οἱ στάχυες. «Ἐξεστάχυασαν τὰ σπαρτά». Καὶ μεταφ. ἐπ' ἀνθρώπου διελθόντος τὴν ἡλικίαν.

ξέστρατα, ἐπίρ. ἔξω τῆς εὐθείας ὁδοῦ, ἀτόπως.

ξεστρώνω (Βυζ.), καὶ τρέπω εἰς φυγὴν «μπροστὰ ξεστρώνει τὴν Τουρκίαν...» δ. ῥ.

ξετσανίζω, ἐπιχειρῶ τι παρατόλμω, ἐκτείνομαι πέραν τῶν ἐσκαμμένων. Ἐκ τοῦ τανύω, τανύζω.

ξεβγαλμένη, ἡ ἐκτραπείσα τῆς εὐθείας ὁδοῦ γυνή.

ξεφανερόνομαι, παρουσιάζομαι αἰφνιδίως.

ξεφεγγάζω, γεύομαι διὰ πρώτην φοράν ὀπώραν ἄρτι ὠριμάσασαν, ποιῶμαι τὰς ἀπαρχὰς αὐτῆς. Συφακίζω, ὀπωρίζω.

ξεφράζω (Βυζ.), καὶ εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ παρεκτρέπομαι, «μὴ τὸ ξεφράζης».

ξεχυτό, τὸ στέγασμα, ὅπερ ἔχει τὰς τρεῖς πλευράς ἀνοικτάς.

ξεχωνιάζω, ἀνασκάπτω βαθέως γῆν ἀκαλλιεργήτον.

ξέχωρα (Βυζ.), καὶ τὰ περίχωρα.

ξεχωρίτης, ὁ χωρικός.

ξήψωμα, ἐπίρ. ἄνευ ἄρτου, τροφῆς. «Ἐξήψωμα καὶ χωοὶς ρόγα καὶ ἀπ' τῇ ράχῃ του παπούτσια» παρ.

ξζούρας, ὁ δύσμορφος.

ξομπλιάζω, ὑπόδειγμα λαμβάνω, ἰδίως ἐπὶ κεντήματος. Καὶ ἐπικρίνω. Ἡ λέξις ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς, ἐκ τοῦ λατινικοῦ exemplum.

ξορίζει. Ἴδε **ξεμπουρίζει**.

ξυλιάζω (Βυζ.), καὶ παγώνω **ξεπαγιάζω**.

ξυλοκάτωγο (τό), ἡ ἐν τῇ οἰκίᾳ ἀποθήκη τῶν καυσίμων ξύλων.

ξυλόσοφος, εἰρωνικῶς διὰ τὸν ἐπαγγελλόμενον τὸν σοφόν.

ξυλοχάλασι (ῆ), βιαία θύελλα, ἀποσπῶσα δένδρα (ξύλα).

ξυλόχτενο, τὸ **χτένι** τοῦ ἀργαλειοῦ.

ξύφρασι, ἐξύφρασις. «Μᾶς ἤρθε μέσ' ἑς τήν ξύφρασι». κατόπιν ἐορ-
της. Τὸ τέλος.

ξωθιζός του, εὐχετική ἐπιφώνησις. Ἐξωθέν του πᾶν κακόν.

ξωθιζός (ξ), καὶ **ξωθικά** καὶ **ξωτικά**, τὰ πονηρὰ νυκτερινὰ πνεύ-
ματα. Ἡ δοξασία ἔλκει τὴν κατὰγωγὴν ἀπὸ τῆς σειρήνης τῶν ἀρ-
χαίων. Ἴδε καὶ **καρκάντζαλα** καὶ **καλιοντζήδες**.

ἔωλέστατος, ὁ ἐξώλης, βάρκαρος.

ἔωλοίμικο (τό), ἐπιδημία, λοιμός.

ἔωπαρμένος, ἀφηρημένος. κεχηγῶς καὶ βλάξ. Ἐξω παρμένος ἢ
ἐπηρμένος, κοῦφος.

Ὀβορός, ὁ περὶ τὴν οἰκίαν περίβολος, ἐν ᾧ διανυκτερεύουσιν οἱ
βόες, ἢ **βοῦδομάντρα**, ἢ καὶ αὐλὴ τῆς οἰκίας. Ρίζ. βοῦς.

ὀβρονά, κάκοσμον φυτὸν ἀναρριχώμενον. Ἴσως ἢ βρυωνίς.

ὀζόηρο (τό), θάμνος θύσσομος, ρίζα ὄζω ὁ τῶν ἀρχ. ἀνάγυρος.

ὀτίζει, βρωμᾷ, ὄζει. «Ἀπὸ μακρυὰ ὀτίζει ἑς τὰ ἀγριόγιθα τὸ μπα-
ροῦτι» παρ.

οἶπουρο (τό), ἢ ἐπώρα καὶ τὸ ἐπωροφόρον δένδρον. Καὶ **γοίπουρο**.

οἰστρήγκα, ἢ βοῦδομυγα, ἐκ τοῦ οἰστρός. Ἴδε **ντάβανος**.

ὀκνα (ἢ), τὸ ξύλινον πῶμα τοῦ βυτίου τοῦ οἴνου.

ὀλιγοζώητος, βραχύδιος.

ὀλόβολο, ἐλόκληρον, αὐτούσιον.

ὀλοίσθια, τὰ λοίσθια.

ὀλός (ὁ), ἢ ἀλλαχοῦ κουκοῦλα τοῦ ὀκτάποδος. Παρ' ἀρχ. ὀλός, τῆς
σηπίας ἢ μελάνης.

ὀμάδα (ἢ), εἶδος παιδιᾶς, παιζομένης διὰ λείων ἐπιπέδων τεμαχίων
πλακῶν, ὀμάς.

ὀμνέγω, ὀμνύω.

ὀμπλή, ἢ ἐπλή τοῦ ζφου· «τὸ λύκο γλέπομε, τὴν ὀμπλή γυ-
ρεύομε» παρ.

ὀξέδρα, ἐξέδρα, ἢ αὐλαξ, δι' ἧς μετοχετεύονται τὰ ἀκάθαρτα ὕδατα
τῆς οἰκίας εἰς τὸν δρόμον.

δρασιά (ή), δραμ, «μέ πήρε ή δρασιά», κατεπλάγη» εκ του δράμματος.

δργιό, τὸ ρίγος. «Τὸν ἔπικσε τ' ὀργιό».

δργος (ό), ή αὐλαξ, ήν χαράσσει τὸ ἄροτρον.

δρθοκατουρίστρα (ή), περιφρονητικὸν ἐπίθετον ἀποδιδόμενον εἰς γύναιον ἄθλιον καὶ βδελυρόν.

δρθοποδιάζω, διορθῶ τὰ λάθη μου, παύω τοῦ νὰ παρεκτρέπωμαι.

δρθοχέστης, μεταφ. ὁ δειλός. Τὸ ἐπίθετον τοῦτο δίδεται καὶ εἰς τὸν Μάρτιον μῆνα, ὅταν εἶνε θριμύς καὶ χιονώδης.

δρκωνας, ἰχθύς κινδυνώδης, εἶδος θύννου, δρκυνος.

δρμιδι, ἄγκιστρον προσδεδεμένον εἰς μακρὸ καλάμι, ἀλλαχοῦ ἀρμιδι. Ἴδε καὶ τοννιά.

δρος (ό), ρήτρα, «ἐβάλαμεν ὄρον», οὕτω συνεφωνήσαμεν.

ὀρφάνεια (Βυζ.), καὶ ή πενία. Πολλάκις δὲ λαμβάνεται καὶ ἀντὶ τοῦ συγκεκριμένου: «ἔλα, ὀρφάνεια», ἔλθέ, ὀρφανέ μου. «Δῶστε νὰ φάη ή ὀρφάνεια», ή φτωχολογιά.

δοκρός, τὸ κεντρὶ τοῦ σφηκός.

δομή, εἰς τὴν φράσιν «τοῦ πήραν τὴν δομή», τοῦ ἀνεκάλυψαν τὰ ἱχνη διὰ τῆς δομῆς δηλ. δίκην κυνός.

δοτρέχα, ή αὐλαξ δι' ἧς διαρρέουσι τὰ ὕδατα τῆς στέγης. Τὸ γείσον τῆς οἰκίας. Ἴδε **δξέδρα**. Ρίζ. τρέχει.

δοτρομαχιά, ἐχθροπάθεια, δυσμένεια.

οὔβια, ή ὄα. Ἴδε **προφύλλι**.

οὔβιρα (ή), τὸ ὑπὸ τὸν καταρράκτιν χειμάρρου σχηματιζόμενον κοίλωμα.

οὔρδα (ή), τυρὸς ζυμωτὸς στρογγύλος, ή ἀλλαχοῦ μυζήθρα· ή λέξις εἶνε ξενικὴ πιθανῶς.

ὄφριος (ό), πτηνὸν ἰχθυοφάγον, εκ τοῦ γένους τῶν κύκνων, μέλαν, ἔχον λακιδὸν ἐπιμήκη. Ἐξ οὗ καὶ ή λέξις.

ὄχ, ή πρόθεσις εκ, ἀπό· «Πούθε εἰσι;» «Ὅχ τὰ Γιάννενα».

ὄχτιά, ή ὄχθη.

ὄχτικας (ό), ή φθίσις, τὸ καὶ **χτικιό**. Ἐκ τοῦ ἐκτικός—καχεκτικός.

Π

Παγανά (τά), θεότιτες τῆς νυκτός, Δρυάδες.

παγάνα (ή), ἀνίχνευσις (διὰ ληστὰς κυρίως).

παγανό, τὸ βρέφος. Ἴδε καὶ δρύακος, καὶ μῶκος. Ἐκλήθη οὕτως ἐκ τοῦ παγκνός, ὁ ἐθνικός, ὁ εἰδωλολάτρης, ὡς εἰσέτι ἀθάπτιστον. Διότι παγκνισμός ἐλέγετο ἡ εἰδωλολατρεία κατὰ τοὺς πρώτους τοῦ Χριστιανισμοῦ χρόνους.

παγοῦδα (ή), γάλα παχύ, ψυχρόν.

πάγρα, ἡ ὑγρασία ἐκ τῆς χιόνης, ρίζ. πάγος. Ἐπίσης καὶ τὸ ἐπὶ τινων ὑγρῶν σχηματιζόμενον στρώμα. «Τὸ ξειδί μας ἐπικασε πάγρα».

παιδοποῦλα, ἡ παιδίσκη, ἡ καὶ κοπέλα.

παίρνω (Βυζ.), καὶ εἰς τὰς ἐξῆς ἐννοίας. «Μὲ πήρε σὲ κακὸν ἵσκιον», μ' ἐμίσησε. «Παίρνουν ν' ἀνθίσουν τὰ κλαριά, κι' ὁ πάγος δὲν τ' ἀφίνει» δ. ῥ., ἀρχίζουσιν ν' ἀνθίσουν.

παίρομαι, ἐπαίρομαι, «τί μοῦ παίρῃσαι ἔς τὰ κάλλη, πῶς ἔς τὸν κόσμο δὲν εἶν' ἄλλη» δ. ῥ.

παλάξι (τό), μικρὰ ἀγρίονησσα.

παλαμαρτιά, ἡ λαβὴ τοῦ ἀρότρου. Ἐπίσης καὶ ἡ λαβὴ τοῦ θρεπά-νου, «σέρνει θρεπάν. θαμακί, παλαμακρί' ἀσημένιαν» δ. ῥ. Ρίζ. παλάμη.

παλαμιά (ή), κτύπημα διὰ τῆς παλάμης.

παλαμονίδα (ή), εἶδος ἀκάνθης. Ἴσως ἡ ὄνωνις.

παλαστρίζω, παλαίω. «Παλαστρίζει μὲ τὸ Χάρο».

παλιοχερόπανο, παλαιὸν χειρόμακτρον· πατσαβοῦρα.

παλιάγκα (ή), πτηνὸν λιμνικόν.

παλουκωτό (τό), εἶδος ἰχθύος ταριχευτοῦ.

πανδέκτης (έ), ὀρειχάλκινον ἀγγεῖον τῶν χρυσοχόων, ἐν ᾧ θέτουσι τὴν ζύμωσιν τοῦ πηλοῦ διὰ τὰ προπλάσματα.

παντάξενος. Ἴδε ἀλλόξενος.

παντεχούμενος, ὁ μάτην προσδοκῶν τι. «Ἄλλοιὰ ἔς τὸν παντεχοῦ-μενο ἔς τῆς γειτονίας τὸ δεῖπνο» παρ.

παντέχω, προσδοκῶ καὶ ἀπεκδέχομαι καὶ νομίζω.

πάντοιος, παντοῖος· καὶ ὡς ὕβρις εἰς τὴν φράσιν «ὁ τέτοιος κι' ὁ πάντοιος».

πανώρη (ή), παγκάλη γυνή. Καὶ ὡς ἐπίρ. σημαῖνον ἐξόχως ὠραία. «Γιατί διαδίνεις πάρωρα καὶ τραγουδᾷς πανώρη» δ. ῥ., πάνυ ὠραία.

παπατρέχας, μεταφ. ὁ θρομαίως καὶ ἀσκόπως τρέχων τῆδε κάκεισε.
παπυρένιο, εὐθραυστον. Ρίζ. πάπυρος.

παράβγαλμα (τό), προσωνομεία, πρόσθετον ἐπίθετον ὡς χαρακτηρη-
 στικόν διδόμενον εἰς τινα. Τὸ ἀλλαχοῦ παρατσούκλι.

παραγκῶμι (τό), τῆς αὐτῆς ἐννοίας. Ρίζ. ἐγκῶμιον, κατ' εὐφημι-
 σμόν. Ἐπώνυμον.

παραδάγκαλο, τὸ μεταξὺ γαστέρος καὶ μηροῦ, ἧτοι ἡ παρὰ τοῦς
 βουδῶνας κοιλότης τοῦ σώματος.

παραθύρα (ἡ), μικρὰ χηθιδωτὴ ὀπὴ κατσκευαζομένη ἐπὶ τοῦ
 τοίχου, πρὸς πρόχειρον ἐναπόθεσιν μικρῶν ἀντικειμένων.

παρακλάδι (τό), μικρὸς κλών δένδρου. Ἐπίσης διεκλάδωσις θρο-
 μίσκου ἐξοχικοῦ.

παράκλι (τό), τὸ ἐντὸς τοῦ κιθωτίου (σαντουκίου) τῶν φορεμάτων
 κατσκευαζόμενον μικρὸν κλειστὸν διαχώρισμα, παράκλεισμα.

παράλλαμμα (τό), ὁ ἀπὸ ὠραίου εἰς δύσμορφον μεταβληθεὶς ἕνεκα
 νόσου. Ἐκτρωμα.

παραμπούκι (τό), ἐμπόδιον. Ἐκ τοῦ παρεμπτίπτον.

παραξοφαίνεται, φαίνεται παράξενον.

παραπαίνομαι, παραφέρωμι.

παρασάνταλος, ὁ ἐκλελυμένος, χαῖνος.

παρασαρκίδα (ἡ), ἐξόγκωσις τοῦ φλοιοῦ γεγηρακότος δένδρου.

παρασκαλίζω, παρεκτρέπομαι ἀπὸ τῆς ἰδηγίας ἢ διαταγῆς, ἃς
 ἔλαβον.

παρασποινιάρης, ὁ ἐμιμῶς γεωργός, εἰς ὃν παρέχεται τὸ δικαίωμα
 νὰ καλλιεργῇ πρὸς ἴδιον ὄφελος μικρὸν γῆς τεμάχιον διὰ σπόρου καὶ
 ἀροτῆρων βοῶν τοῦ ἰδιοκτητοῦ. Ὁρθότερον **παρασποριάρης**.

παρασπόρι (τό), ὁ ἀγρός, ὃν οἱ ἀγρολῆται (κολλῆγοι) σπείρου-
 σιν ἄμισθι εἰς ὄφελος τοῦ γαιοκτημόνου.

παρασούσουμος, ὁ ἔχων ὁμοιότητα πολλήν πρὸς τινα ἄλλον. Ἴδε
 σουσουμιάζω.

παραστιᾶς, ἐπίρ. γύρωθεν τῆς ἐστίας, «ἐκάθεισε παραστιάς».

παραταχυνεύω, λίαν πρωτὶ ἐξέρχομαι.

παράφορμος, ὁ ἐξ ἐλαχίστης ἀφορμῆς ὀργιζόμενος ἢ δυσανασχε-
 τῶν. Παράφορος.

παραχαλιαστό (τό), μικρὰ κεραία (**ἀντενάλη**), ἀντικαθιστῶσα πρὸς
 σιγμὴν τὸ συντριβὲν πηδάλιον πρὸς κυβέρνησιν τοῦ πλοίου.

παραχώνομαι, ἐπιμόνωσις πιέζω ἢ ἐνοχλῶ τινα· «πολὺ μοῦ παρα-
 χώθηκες».

παραυήφου, ἐπίρ. παρὰ τὸ πρέπον, ἀτόπως, καθ' ὑπερβολήν.

- παρλιακός**, ἄφρων καὶ μωρολόγος. Ἐκ τοῦ παρλίλογος.
- πασπάλη**, ἡ κατὰ τὸ ἄλεσμα ἐκτιναχθεῖσα κόνις, ἡ πιπιλάλη.
- πασπαλίζω ἢ πιπιλίζω**, κερυκεύω φεγγητόν τι ρίπτων ἐπ' αὐτοῦ κόνιν ἄρωματικὴν ἢ ζυχαρέως, πιπιλάλημα.
- παταγώνω**, μένω ἐνεὸς ἐκ τινος αἰφνιδίου πατάγου, τρομάζω.
- παταγωμένος**, ὁ παθὼν ἐκ ψύξεως, παγωμένος.
- πατάδια**, τὰ κατώτερα φύλλα τοῦ φυτοῦ τοῦ κκπνοῦ. Ἀλλαχοῦ οὔτια.
- πάταμμα**, τὸ ἐξέκτισον, θυμασίον. ἔκτακτον, «γῆρην ψάρια πάταμμα». ἐξόχως πολλά.
- πατάρι**, ἡμιπάτωμα θωματίου ἢ ἀποθήκης.
- πατήθρα** (ἡ), σπινίς, ἣν ὁ ὑψάντης ρυθμικῶς πκτεῖ πρὸς λειτουργίαν τοῦ ἀργαλειοῦ. Ἐπίσης ὁ ληνός.
- παυλοσυνκιά**, ἡ ἀλλαχοῦ φραγκοσυνκιά, ἐρινός. Ἵσως ἀπαλοσυνκιά.
- παφύλια** (τά), αἱ ἐκ κιντρίνου λευκοσιδήρου (τενεκέ) ζῶναι τοῦ κκρυοφυλλιοῦ.
- παχτωτής**, ὁ ἀγρομισθωτής.
- πέβω**, πέμπω, «σοῦ πέβω χαιρετήματα μετὰ τοῦ γιγλοῦ τὰ κύματα» β.ζ.
- πεζοῦρα** (ἡ), ὁ πεζὸς στρατός, «πεζοῦρα καὶ καθάλλα».
- πέλα** (ἡ), τὸ καὶ **πέταυρον**, αἱ σχισταὶ ράβδοι σπινίδος, δι' ὧν γίνονται οἱ ψευδοτόχοι, ἦτοι τὰ διαφράγματα τῶν θωματίων. Ἐκ τοῦ πέταλα.
- πελατεύω καὶ πιλατεύω**, βρσπνίζω τινά. Ἐκ τοῦ Πιλάτος.
- πελέκια**, τὰ σιδηρὰ ἐργαλεῖα πρὸς λιθοτομίαν, «ἐπῆρα τὰ πελέκια μου νὰ στήσω ἔνα κιβόρι» β.ζ.
- περαπεροῦ**, ἐπίρ. εἰς τὸ τέρμα τοῦ σκοπομένου, «ἐδιέβηκε περαπεροῦ».
- περγζέλι** (τό), διαβήτης, περιέλιον.
- περγουλιά** (ἡ), ἀνθενδρὰς ἄμπελος, ἡ ἀλλαχοῦ κληματαριά.
- περδικογέρακο** (τό), ὁ σαρκοφάγος ἱέραξ. Ἰκτίνος.
- περιφανόξυλο** (τό), ὁ οἰηματίας, μεταφορ.
- περιαῦλι** (τό), ἡ αὐλὴ μεγάλης οἰκοδομῆς. ἰδίως Μοναστηρίου.
- περιγραμμένο** (τό), πεποικλμένον, καὶ τὸ ὅραϊον. «Ὁ Χάρος . . . ποῦ παίρνει νειῶτα ὠμορφα, νειῶτα περιγραμμένα» β.ζ.
- περίλεφτη** (ἡ), περίδλεπτος. Ἰδίως ἐπὶ Ἐκκλησίας ἀνεγγηγεμένης ἐπὶ θέσεως περιδλέπτου.
- περισπωμένη**, εἰς τὴν φράσιν «στέκεται μετὰ τὴν περισπωμένην του», τὴν ἔπαρσιν, ἀλαζονείαν του.
- πέρπυρα** (τά), χρυσοῦν νόμισμα Βυζαντινόν, τὰ ὑπέρπυρα. Ἀκούε:

τις ἀπὸ γράϊας διηγούμενας παρκαμύθη τὴν φράσιν «μέ τὸ ταγάρ· τῆχε τὰ φλωρία καὶ τὰ πέρπυρα», προκειμένου περὶ ἀνθρώπου ἐκθειζομένου ἐπὶ πλούτῳ.

πετάλα ἢ **πάτελα**, ἡ λοιπὰς, ὁστρακον μικρὸν προσκολλώμενον εἰς τὰς θαλασσίας πέτρας.

πεταστή (ἡ), εἶδος ἄστρου ἐκ τῆς πρώτης ζῦμης προχείρως ἐψηθέντος. δηλ. πεταχθέντος εἰς τὸν κλίβανον.

πέτομαι, ἐγκυχωῦμαι, ὑπερφηανέομαι. Ἐκ τοῦ παρ' ἀρχ. πέτομαι, ἀφίπταμαι· «πέτεται ἔς τὰ ἄλλα της», ἐπαίρεται.

πετροκαταλούσα (ἡ), ἐπίθετον ἀποδιδόμενον ἰδίως εἰς ὑπερφυσικά ὄντα, «κ' ἐκεῖ ἦρχα μὴ μάγισσα, μὴ πετροκαταλούσα» β. ῥ. Καὶ **πετροκαταλύτης**, σφοδρὸς ἄνεμος, σίφων.

πετρώνω, ἐνεργητ. καταφθάνω τινά· «τὸν ἐπέτρωνε», τὸν κατέφθασε φεύγοντα.

πετροχήβαδο (τό), χήμη πετραία, εἶδος χηβάδος.

πετρωτά, τὰ πετρώδη μέρη τοῦ βουνοῦ, «ἔς τὰ πλάγια καὶ ἔς τὰ πετρωτά καὶ ἔς τὰς κοντορραχοῦλες» β. ῥ.

πετσοκόμματα, εὐτελῆ τοῦ δέρματος τεμάχια καὶ μεταφ. πᾶν εὐτελές καὶ ἄχρηστον.

πέττουρα, τὰ φύλλα δι' ὧν πλάθεται ἡ πίττα. Ἐκ τοῦ πέττω, πλάθω.

πηλαλαί (τό ἄλογο), ζωηρεύεται, ἀνορθοῦται· χρεμετίζον. Ἐπίσης διὰ τὸν τρέχοντα δρομικῶς.

πηλόγι (τό), γῆ πηλώδης.

πηλοπίθι (τό), πίθος ἐκ μὴ ὑψημένου πηλοῦ.

πιγκώνομαι, ἀποπνίγομαι ἐξ ἀγανακτήσεως ἀκούων τι παράλογον. ἴσως ἐκ τοῦ ὀγκοῦμαι.

πιθέματα, τὰ χαρακτηριστικά τοῦ προσώπου, τὰ ἀλλαχοῦ σουσούμια.

πιθωτό (τό), ἴδε **θετό**.

πίκρανος (ς), βοτάνη πικράν ἔχουσα τὴν γεῦσιν.

πικροκαρδίω, πικραίνω τινά ἢ καὶ πικραίνομαι.

πικρόσκοτος, μεταφ. ὁ μοχθηρὸς, «γλυκόστομος καὶ πικρόσκοτος» παρ.

πιλογῇ (ἡ), ἀπάντησις· «... ν' ἀκούσετε μὴ ἡπιολογῇ καὶ ἔναν καὶ νούργιο λόγο» β. ῥ. Ἀπολογία.

πιννοκάβουρας, τὸ ἐντὸς τῆς πίννης καρκίνιον, ὁ πιννοφρουρός.

πισωβόλι, ἐπίρ. ἐκ νέου, καὶ αὐθις. «Μὰς ἦρθε πισωβόλι».

πισόπλατα, ἐπίρ. ὁπισθεν τῶν ὤμων.

πιστόβλιακος, ὁ λαίμαργος.

πιστροφή (τά), ἡ κατὰ τὴν ὁδὸν μετὰ τὸν γάμον ἡμέραν ἐν τῇ οἰκίᾳ τῶν γονέων ἐστίασις τῆς νύμφης ἐπισκεπτομένης τὸ πρῶτον τὴν ἐκυτῆς μητέρα. Ἐπιστροφή, τὰ ἀλλαχοῦ ἀντίχορα.

πιτηδειμῆ (ῆ), ὑπόδειγμα, ἰδίως τὸ τετράδιον τῆς Καλλιγραφίας, εἰς οὗ ἀντιγράφει ὁ μαθητής.

πλανεύω, ἐξαπατῶ, ἀποπλανῶ, ἰδίως ἐπὶ ἀποπλάνησεως παρθένου. «Μὲ πλάνεψε, μ' ἀπάρισκε, ποῦ γῆς νὰ μὴ τὸν λυώσῃ» δ. ζ.

πλανίζω, λεικίνω ἔυλον ἢ σανίδα.

πλάνος (δ), ἀπατεών. Ἐπίσης τὸ θέλεον τοῦ ἀγκίστρου. Ἐπίσης τὸ ἐργαλεῖον τοῦ ξυλουργοῦ, δι' οὗ λεικίνει τὴν σανίδα.

πλαστάρι (τό), κρυκευμένος μέγας ἄρτος, στελλόμενος ὑπὸ τοῦ παρχανύφου πρὸς τέλεσιν τῆς στέψεως.

πλάστης (δ), ἡ κυλινδρική ράβδος, δι' ἧς ἀπλώνονται καὶ κατασκευάζονται τὰ φύλλα τῆς ἑύμης διὰ τὴν πίτταν.

πλεούμενο (τό), καῖκι, πλοῖον, τὸ ἐπιπλεόν.

πλεπλό (τό), δένδρον ὁμοιάζον τῇ λεύκῃ.

πλέρια (τά), πλήρη, στερεά. «Πάτα 'ς τὰ πλέρια», εἰς τὸ στερεόν, ἀσφαλές, πληρὲς ἔδαφος.

πλευρώνω, καταφθάνω τινὰ προπορευόμενον καὶ συμβαδίζω παρὰ πλεύρῳ. Ἐπίσης ἐπὶ ξυλουργῶν, τοποθετῶ ἔυλον τι παρ' ἄλλο πρὸς ὑποστήριξιν αὐτοῦ, πρὸς ἐνίσχυσίν του.

πληγουρίζω, συνθλίβω τινὸς τὸν λαίμονα. τὸν στενοχωρῶ, **θηλειάζω**.

πληστοῦρες (ῆ), τὰ ἐν τοῖς ἐντέροις τοῦ σφαγίου κόπρανα. Ρίζ. πληστός.

πλοκός (Βυζ.), καὶ συστάς θάμνων καὶ παρὰσίτων φυτῶν περίπλοκος. Ἐπίσης ἡ ἀχυραποθήκη.

πλουμπί, τὸ κέντημα.

πλόχερο (τό), καὶ **πλοχεριά** (ῆ), δράξ, δράγμα, ὅ,τι δύνανται ἡ χεὶρ (ἢ χούφτα ἢ φούχτα) νὰ περιλάβῃ.

ποδιά, ἡ μεμβράνη τῶν ἐντέρων, τὸ ἐπίπλοον.

ποδολόγα (ῆ), τεμάχιον χονδροῦ ὑφάσματος πλακόμενον διὰ συστρώσεως εἰς σχῆμα κολλύρας καὶ τιθέμενον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἵνα ἐπ' αὐτῆς στηριχθῇ ἡ ὑδρία. Ρίζ. πούς.

ποδοστράγαλο, τὸ ἀπὸ τοῦ πέλματος μέχρι τοῦ ἀστραγάλου μέρος τοῦ ποδός, «... καὶ τῆς φάνηκε τὸ ποδοστράγαλό της» δ. ζ.

ποθώνω, ἴδε ἀπιθώνω.

ποκοιλᾶς καὶ **προκοιλᾶς**, προγαστρ.

ποκοῖλι καὶ **προκοῖλι** (τό), ὁ δγκος τῆς γαστρός, ὑποκοίλιον.

πολειφάδια (τά), υπόλοιπα, υπολείμματα, απομεινάδια.

πολιίκω (ή), γυνή διεφθαρμένη και περιποιητική πρὸς τοὺς ἐραστὰς.

πολύσπορος, ἡ νόθος.

πονίδι (τό), ὁ πόνος. Ἐπίσης καὶ τὸ σπυρὶ (φῦμα).

ποντιάζω, βρέχομαι ὑπὸ σφοδροῦ ὑετοῦ. Ρίξ. πόντος.

πορδαλᾶς, (Βυζ.), καὶ μεταφορ. ὁ δειλός.

πορδοκοπάει, ἀδικεῖ πᾶσι ἀποπέρδει.

πορείά, ἡ ἀνοιγομένη εἰς τὸν φράκτιν περιβολίου ἡ ἄλλου κτή-
ματος εἰσοδος· πορεία.

πορδοβίτσα (ή), μικρὸς ὄγκος παρουσιαζόμενος συνήθως εἰς τὰ
δάκτυλα ὡς μικρὰ ὑπερσάρκωσις. Καὶ **πορδοβίτσα**.

πόρφυρας, ἰχθὺς κητώδης, πρᾶπλῆσις τῇ ὀρνύφῃ.

πόσι (τό), κεντητὸν καὶ διὰ χρυσῶν παποικιλμένον κάλυμμα τῆς
κεφαλῆς, ὅπερ ἔφερον οἱ ἀρματοῦλοι.

ποσινάδι, τὸ χονδρότερον μέρος τοῦ αἰσίου, τὸ λεπτότερον ἀπὸ
τὰ πίτυρα. Ἴσως ἀποτινάδιον.

ποτάζω, κατέχω πρᾶγμα τι καθὼς καὶ ἀποκτῶ. «Δὲν ποτάζει· κοι-
τόρο», εἶπε ἀπένταρος. «Ποῦ τὸ πόνταξες;» ποῦ τὸ ἀπέκτησες; Ἴσως ἐκ
τοῦ ὑποτάσσω, ἀποκτῶ.

ποταμοί (οἱ), αἱ πρὸς σύνδεσιν τοῦ ὁρύφου τοποθετούμεναι δοκοί.

ποτισμένοι, ὁ ποτισθεὶς τὸ φειδοχόρτι.

πουγγί (Βυζ.), καὶ ὡς μονὰς νομισματικὴ ἀξία 500 γροσίων. «Ἔχε:
δυὸ πουγγιά ἄσπρα», ἦτο· χίλια γροσία.

πουγονίγια, τὰ γλυκίσματα, αἵτινα οἱ γονεῖς ἀποστέλλουσιν εἰς τὴν
ὑπανδρευθεῖσαν θυγατέρα κατὰ τὸν τοκετὸν αὐτῆς. Προφανῶς ἐκ τοῦ
ἀπογονίγια.

πουλεύω, ἵπταμαι, ἐκ τοῦ πουλί· καὶ φεύγω κρύφα.

πούλλα (ή), μικρόν ὡς κόκκος φακῆς μετᾷλλινον ποίκιλμα. ραπτό-
μενον ἐπὶ τοῦ ὑφάσματος τοῦ κεφαλοδέσμου· καὶ ἡ Πλειάς.

πόχερας, βάνυσος, χονδρὸς δῆς.

πόχες (ή), τὰ τσαρούχια. Ρίξ. πούς.

πράζω, πράττω. «Δὲν πράξεις καλὰ». Καὶ εἰς τὴν σημασίαν τοῦ
συνοικεῖσθαι. «Δὲν μ' ἐπράξες, δὲν μ' ἐγνώρισες» παρ.

πρᾶξι (ή), πρᾶ τὸς ἐμπόροις «μοῦ ἔκαμε πρᾶξι», ἡγόρασε παρ'
ἐμοῦ. Μᾶλλον ἐκ τοῦ πρᾶσις καὶ οὐχὶ ἐκ τοῦ πρᾶξις.

πρασίγι (τό), λιμνηῖον πτηνὸν πρασινόπτερον.

πρασουλίδα (ή), μικρόν πρᾶσον. Γηθουλίς.

πρᾶτα, τὰ πρόβατα. κατὰ συγκατάνεον.

πρέκνα (ή), αἱ ὑπομέλαινα· τοῦ προσώπου κηλίδες. Ἐφῆλις, παρ'

Ἡσυχίῳ πέρκνωμα καὶ παρὰ Βαρίνῳ πέρκωμι. Ἐπίθετον **πρεκνιασμένος**.

πρέπιος, ἄνθρωπος εὐπρεπέης, σεμνός.

πρησκάλι, τὸ ὄγκωμι τοῦ λαίμου, ἡ ἀλλαχθεὺς γαργαλήθρα, παρωτίς. Καὶ αἱ χειράδες.

πρητσία (ῥι), ἡ τοῦ τράγου ὁσμή. Ἐκ τοῦ πρητήν ὁ ἐνιχύσιος ἄμνός.

πρόβατα (Βυζ.), καὶ μεταφ. παρὰ τοῖς νυκτικοῖς τὰ κύματα, ἅτινα προηγούνται τοῦ ἀνέμου, ἐξ οὗ καὶ ἡ παρὰ τοῖς νυκτικοῖς παροιμία: «Εἶδες πρόβατα; πίσω εἶν' αὐτὸς ὁ βοσκός», ὁ ἄνεμος.

προβεδούρος, ὁ ἀπεσταλμένος μηνυτής.

προβολές (ῥι), τὰ μεγάλα θυροπαράθυρα τῶν ἐργαστηρίων, ἅτινα ἀνοίγονται ὀριζωντίως, προβάλλονται.

πρόθεισι, ἡ ἐν τῷ ἱερῷ βήματι ἐγκειμένη κοίλη ὀπή πρὸς τέλεσιν τῆς ἱερᾶς μυσταγωγίας. Ἐπίσης ὁ κατὰλογος τῶν ὀνομάτων τῶν κοιμημένων ὁ στελλόμενος πρὸς μνημόνευσιν εἰς τὸν ἱέρα.

προϊάρι, μικρὸν σκάφος, δι' ἀκοντίου κινούμενον. Ἰσως ἡ παρ' ἀρχ. κύμη, πλοίαριον. Ἦε καὶ **κορίτος καὶ προυάρι**.

προκόβι (τό), χονδρὸν μάλλινον ὑπόσχημα, ὅπερ προφυλάττει τὸν ἵππον ἐκ τῆς προστριβῆς τοῦ σάγματος. Ἐκ τοῦ πρό- κόβει.

προμζοῦ, ἐπίρ. πρίν ῥι, προτοῦ.

προντίζω καὶ προντῶ καὶ προγγῶ, διασκορπίζω, ἰδίως ἐπὶ ποιμνίου προβάτων. Ἦε καὶ **ἀλαγιάζω**.

προπόδια (τά), βραχεῖαι μάλλιναι περικνημίδες.

προσβάλλα (ῥι), ὀγκώδης λίθος, πέτρα ριπτομένη κατὰ τινας. Ἐκ τοῦ προσβολή.

προσθηλιάζω, συμμαζεύω τὰ νεογνά ἀρνία, καθ' ἣν στιγμὴν γεννῶνται.

προσκάμνι (τό), ὁ παρὰ τὴν εἰσοδὸν τῆς στάνης ὀγκώδης λίθος, ἐφ' οὗ κάθεται ὁ ἀμέλγων ποιμὴν.

προσοπίδα, ἡ ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ νεογνοῦ ἐπικαθήμενη κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς γεννήσεως μεμβράνη, ἡ καὶ **ταίπα**.

προστελένει, λαμβάνει καλὴν ἔκδοσιν ὑπόθεσις τις, προκόπτει.

προστυχι (τό), ἡ προσυμφωνία ἀγορᾶς τῶν ἐκ τινας κατήματος παραχθησομένων καρπῶν ἢ προϊόντων.

προσφορέτης ἢ προσφυρέτης (ς), κοχλιοειδὲς ὄστρακον λίαν τραχύ.

πρόσχερο, τὸ πρόχειρον.

προσωποπαίρων, ἐπιπλήττω τινὰ κατὰ πρόσωπον, τὸν ἐξευτελίζω.

προφύλλι (τό), περίρραγμα, παρυφή εις τὸ ἄκρον τοῦ ἐνδύματος.
Ίδε καὶ **οὐβία**.

προχάω, περιχύνω.

προνάρι (τό), ἀλιευτικὸν μονόξυλον, ψαρόβαρκα. Λέγεται καὶ **προνά** (ῆ), Ἐκ τῆς ρίζ. πῆρ, πυρρός, διότι ἐπ' αὐτῶν τοποθετοῦσι πυρσούς οἱ ἀλιεύοντες.

πρώνγος (τά), αἱ κορυφαὶ τῶν ὀρέων, ἀκρόρειαι, πρῶνες.

πρωτιάτα (τά), ἡ προσεστηκυῖα ἀρχή, οἱ τὰ πρῶτα φέροντες ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ. «Ἐκάλεσε τὴν κλεψτουριὰ, τὰ θώδεκα πρωτιάτα» δ. λ.

πρωτόλειβο (τό), ἡ ἀπαρχὴ καρποῦ τινος, πρωτόλειον.

πρωτότιμος, ὁ ἐντιμότερος τῶν προκρίτων τῆς κοινότητος.

πυκνάδα (ῆ), τὸ χονδρὸν κόσκινον. Ρίζ. πυκνόν.

πυκνοπαιδοῦσα, ἡ ἀλλεπαλλήλως τίκτους γυνή.

πύρα καὶ **πύρη**, ἡ θερμότης κυρίως ἡ ἐκ τῆς ἐστίης ἐκπεμπομένη.

πυρὸ (τό), ἐπὶ πνευματώδους ποτοῦ.

P

Ραδίξω, φοιτῶ, συχνάζω. «Δρόμος τοῦ ραδίξουν διαβάτης». Ἴσως ἐκ τοῦ ἀραδίξουν, δηλ. περνοῦν ἀράδα-ἀράδα.

ραϊδό (τό), κατωφέρεια ἀπότομος, φάραγξ, ρωξ-ἀπορρώξ, βράχος θασώδης.

ραμματίζω, διὰ λεπτοῦ νήματος (ράμματος) ἀποτίλλω τὰς λεπτάς τοῦ προσώπου τρίχας, πτιλῶ, δρυπανίζω.

ραντό, τὸ ὑδαρές, μὴ πυκτόν. Τὸ ρέον.

ράτα καὶ **ἀράτα**, ἡ ράξ σταφυλῆς, ἡ καὶ ῥᾶγα ἡ **ῥῶγα**.

ρεβένια (τά), λόφοι καλλιεργήσιμοι, λεπτόγαιοι.

ρεζῖνα (ῆ), φυτὸν γένους πακύρου, ψαθίου.

ρεκάζω, φωνάζω ὡς τράγος, ισχυρῶς.

ρέκασμα (τό), ἡ τοῦ τράγου ἀγρία φωνή. Ἐπίσης ὁ κρωγμὸς ὀρνέου.

ρελιάζω, ράπτω διπλῶνων τὴν ἄκραν ὑφάσματος, τὸ ἀλλαχοῦ **μπιμπιλῶν**.

ρέντζελο, τὸ ράκος, τὸ καὶ **ροῦντο**, καὶ **ρέντζελος**, ὁ ρακένδουτος.

ρέπια (τά), ἐρείπια.

ρεύει, καταρρέει.

ρεῦμα (τό), φυτόν ραφανοειδές, με κυλόν ὑποκίτρινον· ἀλλαχοῦ δαυκί.

ρεφοῦδι (τό), ἡ ψοθήκη τοῦ ἰχθύος καὶ εἶδος τι μικροῦ καὶ εὐτελοῦς ψοταρίχου.

ριζά (τά), κί ὑπόκειται.

ριξιμιά, ἡ ἐρριζωμένη καὶ ἀκίνητος πέτρα. «τὸ ριζωμένο λιθάρι».

ρῖμμα (τό), ἀσθένεια τῶν ὀφθαλμῶν.

ροβολάω, κατέρχομαι λόφου ἢ ὑψώματος.

ρόγα (ἡ), τόπος φυτείας ῥόδων.

ρόγγα (τά), τμήμα θάσου πυρποληθέντος. ἔνα χρησιμοποιοιθῆ ὡς βόσκη τῶν ποιμνίων.

ρογιά (ἡ), κλὸν βασιλικῶν φυτῶν· ἰδίως καὶ πικρὸς ὁμοίου ἀρωματικῶν φυτῶν· «ρογές, ρογές βασιλικὸς τῆς ρίχνουν, τῆ ραντίζουν» θ. ἄ.

ρογός (ὁ), τὸ ἐν τῇ σιταποθήκῃ ἐκ σκνίδων διαφραγμα. Ρογὸς ἐκκαλεῖτο παρ' ἀρχ. ὁ σιτοδόλων.

ροδάμι (τό), θένδρον θαμνοειδές.

ροδίξει, ἐμφανίζεται ἡ ἡώς. «Ἐρρόδισε ἡ Ἀνατολή, κ' ἔφεξε μέσ' ὅς τῇ Δύσι» θ. ἄ. Ὡς ἡ ροδοθάκτυλος ἡώς.

ρόκα (ἡ), (Βυζ.), καὶ ὁ ἀραδίσσιος· καὶ **ροῦκα**, ἡν ἴδα.

ροκέτο (τό), μεσοφύσστανον, ἐκ μαύρου ὑψώματος.

ροκόπλετο (τό), κέντημα πλεκόμενον ἐπὶ ρόκας.

ρόμπολο (τό), ἡ ἀγρία πεύκη. θένδρον παρὰ τὸν ἀρίστην ξυλαίν.

ρομπωτό, τὸ ρομέωτόν κάλυμμα τῆς κεφαλῆς (καλπάκι), ὅπερ ἔφερον ἄλλοτε οἱ προύχοντες.

ρονιές, κί ἐκ τῆς στέγης διαρρέουσαι, πίπτουσαι ἐν τῇ οἰκίᾳ σταγόνες. Ρίζ. ρέειν.

ρούβελας (ὁ), εἶδος κίχλης ποικιλοπτέρου.

ροῦκα (ἡ), φυτόν θριμύ τὴν γεῦσιν, τρωγόμενον ὡς σαλάτα.

ρουκλί (τό), ἰχθυῖδιον, ὅπερ τριχευόμενον καλεῖται **τσιρός**· ἡ κερρίς.

ρούμπαλο, ῥόπλον.

ρουμπλιάζει, περιπλέκεται, κάμνει κόμπον ἢ κλωστή.

ροῦντο, τὸ πρὸχτον, οὗτινος τὸ μαλλίον εἶνε λεπτόειον, ἐπίσης τὸ κακῆς ποιότητος μαλλίον, ὡς καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ εὐτελές φόρεμα τοῦ χωρικοῦ, ἐρεπτόν.

ρουπάκι (τό), θρὺς ἐκ τῶν ρωμαλεωτέρων.

ρουπίζει, ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ γίνεται ἄφαντος. Ρίζ. ροπή. «Ἐρρούπισε καὶ πάει».

ρουπώνει, συμπυκνοῦται, ἰδίως ἐπὶ κάδου συσφιγγομένου.

ροῦσε, κάτελθε· μόνον προστακτική ρήματος ἀγνώστου, ἀπευθυνόμενη εἰς τινὰ εὐρισκόμενον ἐπὶ λόφου ἢ ὑψώματος.

ρουσσία (ῥ), εἶδος αἵτου. Ἐκ τοῦ **ροῦσσον**, τὸ ξανθόν.

ρουσφαίει, ἐπὶρ. διάδροχος. «Ἐγὼ ρουσφαίει», κατεδράχην.

ρουτί (τό), μακρὸν γυναικεῖον ὑποκάμισον.

ρούφουλας, τυφῶν, ὁ ἀπορροφῶν τὰ ὕδατα.

ρυάζεται (ὁ σκύλος), ὠρύεται, **οὐρλιάζει**.

ρυάσιμο (τό)· ἴδε **ρέκασμα**.

ρυσομύτης (ὁ), εἶδος ἀγρίας νήσσης, ἐρυθρόρρυγχος.

ρυχή (ῥ), χήμη (χήθᾱα) χρώματος υποφαίου.

Σ

Σάγουλα (ῥ), σχοινίον λεπτόν.

σαγοῦλι, ἐργαλεῖον τεκτονικόν πρὸς στάθμισιν τῶν ἐπιφανειῶν.

σακουλογδύτης, ἐπιθετόν τοῦ μηνὸς Μαρτίου, ὅταν διέρχεται θριμύς· ὁ κενώνων τὰ βαλλάντια.

σαλαγῶ, διὰ θορύβου ἐξωθῶ τήν ποίμνην τῶν προβάτων, «σχαλάγα τὰ πρᾶτα ν' ἀρμέξουμε». Καὶ ὁ γεωργὸς **σαλαγαῖ**, ἐξωθῶν εἰς τὸ ἔργον τοῦ τόν ἀροτῆρα βοῦν. Παρ' Ἑσυχίου **σαλαγεῖω**, κινῶ. Καὶ

σάλαγος, ὁ πρὸς τὸν ἀνωτέρω σκοπὸν θόρυβος.

σαλεμμένος καὶ **σαλός**, ὁ σεσαλευμένος τὸν νοῦν.

σάλμα (ῥ), φυτὸν τοῦ ἔλους, ὡς ὑψηλὸν ἄχυρον, χρησιμεῖον πρὸς στέγασιν τῶν καλυθῶν. Ἰδίως τὸ στέλεχος τῆς **βρείτας**.

σάμμα, ἐπὶρ. ὡσάν νά· «σάμμα κ' ἤλθε», νομίζω ὅτι ἤλθε. Καὶ εἰς τήν σημασίαν τοῦ μήπως. Τὸ ἀλλαχοῦ **σάμματι**.

σάν, ἐπὶρ. ὡσάν. Ἐπίσης καὶ ἀντὶ τοῦ ἔταν, «σάν ἐρθῇς, θά σοῦ τὸ εἰπῶ».

σαρακοφάγος, μικρὸν πτηνὸν διὰ σπράκων τρεφόμενον, ὁ δρυοκολάπτης.

σαργί (τό), μαλλίον λιπαρόν, καὶ **σαργιά** (ῥ), τὸ ἐκ τούτου λίπος.

σάρκα, ἢ σάρξ. Ἰδίως ἡ ἐπιδερμὶς· «ἡλιοκάρηκε ἡ σάρκα του».

σαρκοθρέφτης (ὁ), βοτάνη ἱκματική τῶν πληγῶν.

σαρμανίτσα (ῥ), τὸ λίκνον, ἡ ἀλλαχοῦ κούνια.

σαφή, ἐπὶρ. ἐπὶ βάρους καθαροῦ· «σαφή μιὰ ὀκῶ», θηλ. καθαρὸν, ἑκτὸς τοῦ ἀποθέρου. Ἐκ τοῦ σαφῶς.

σάφαλο (Βυζ.), και ὁ ὑπεργεγηρακῶς και τὸ σακρόν. Ἐκ τοῦ σήψις.
σβανᾶς, τεκτονικόν ἐργαλεῖον, εἶδος πρίονος.

σαγαρλίξει, ἡ ὁρμις, ὅταν ξύη τὴν γῆν διὰ τῶν ποδῶν πρὸς εὕρεσιν τροφῆς.

σγρουμπιάζω, ἐπὶ γέροντος κεκυφότες.

σεγγοῦνι (τό), ἐνδυμα ἐκ χονδρῶν μαλλίνου ὑφάσματος, ἐσώγουνα.

Ἄλλ' ἢ ρίζ. γοῦνα, γκοῦνα, φαίνεται μάλλον Ἀλθιανική.

σειράδι (τό), τακτική κεντητὴ προσωραπτομένη πέριξ σινδόνης.

σέντρα, ἡ ἐχθρότης. Ἐπὶ ζῳῶν ἰδίως δικαιτωμένων εἰς τὸν αὐτὸν σταῦλον. «Ἐχουν σέντρα τ' ἄλογά μας». Ἴσως ἐκ τοῦ ἔρις κατ' ἀναγραμματισμόν.

σέπω, σήπω, σαπίζω· «σέπω μυννάδων τὰ παιδιά, τῶν ἀδερφῶν τὰδέρφια» (ὁ χάρος) δ. ζ.

σερνάρια (τά), οἱ τρεῖς ἐπίτονοι τοῦ ἱστοῦ, ἐξ ὧν ὁ μὲν καλεῖται **πλωριό**, ὁ δὲ **μεσινό** και ὁ τρίτος **σκοτίνα** (ἡ). Ἐκ τοῦ σύρειν.

σέρνει (Βυζ.), και παρὰ τοῖς ναυτικοῖς ἐπὶ λιμένος ἔχοντος πυθμένα ἀμμώδη, ἔπου ἡ ἄγκυρα σύρεται, δὲν πιάνει. Ἐπίσης εἰς τὴν φράσιν «σέρνει αὐτός ὁ μῆνας», ἔχει δηλαδὴ τριάκοντα και μίαν ἡμέραν· ἐπίσης και ἐπὶ τῆς ὀχείας τῶν βοῶν, «σέρνει ἡ ἀγελάδα».

σερπετό, ἐρπετόν.

σέρσινος και **σέρσουνας** (ὁ), ἡ ἄγριομέλισσα. Ἴσως ἐκ τοῦ τανθρήνη.

σημαντοῦρα (ἡ), τὸ χάρτινον πτηνόν, ὅπερ διὰ νήματος ἡρτημένου ἀνίσταται παιδιᾶς χάριν. Ὁ ἀλλαχοῦ ἀετός, τσιρκένι. Ἴσως ἐκ τοῦ σημαντοῦρα.

σηκαποθέτης, ὁ μεταβαίνων ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν και ἀνακοινῶν ἀθυροστόμως ὅτι ἤκουσε.

σηκαποθῶνω, μετατοπίζω, ταξινομῶ τὰ τῆς οἰκίας ἐπιπλά.

σιά (τά), φυτόν ὅμοιον ἀγριοσελίνῳ, τὸ και **νεροκάρδαμον**.

σιάδι, ἔδαφος· «τὸν ἔρριξε ἔςτὸ σιάδι». Ἐπίπεδος χώρος, πλατεῖα.

Ἰσάδιον.

σιάρκα (ἡ), μαλλίνη χλαῖνα· ἡ και φλοκκάτα. Ἐκ τοῦ σάρξ.

σιαστικός, ὁ μνηστήρ. Ἐκ τοῦ **σιάζω**. Ἴδε και **ἀσύβαστη**.

σιάστρα (ἡ), ἴδε **στολίστρα**.

σιδέριχο (ἄλογον), χρώματος σιδήρου.

σιλαρώνω, καθησυχάζω τινά. Ἰδίως ἐπὶ βρέφους. Ἰλαρώ. Ἴδε και **λαρώνω**.

σιναιίδι (τό), ἡ λεπτή βροχή τῆς ἀνοιξέως, ἡ ἐπιβλαβὴς διὰ τὰ σιτηρά, ἐξ οὗ και τὸ ρῆμα **σιναιιδιάζουν** (τὰ σιτηρά).

σιούγκραβος (ὁ), χιονοθύελλα.

σχαύλι (τό), τεμάχιον ἐρίου, κροκῦς. «Δὲν μ' ἀπόμεινε οὔτε σιούλι»
 ἔμεινε πενέστατος ἄλλαχού **τσοῦλι**.

σχοῦτο, τὸ πρόβατον τὸ μὴ ἔχον κέρατα.

σιφνὸ (τό), ἔδαφος ἀνυδρον, στεγνόν, ξηρόν.

σιῶκος (ὁ), ἀνδρεῖος, ἐπιτήδειος. Ὁ Ἑρμῆς εἶχε καὶ τὸ ἐπίθετον
 σῶκος.

σκάζει, σκάνει (Βυζ.), καὶ εἰς τὴν σημασίαν τοῦ ἐμφανίζεται.

«Ὦντας νὰ σκάσῃ ὁ αὐγερινός».

σκαθάρι (τό), ἡ νόσος τῆς ἀμπέλου ἀνθραξ.

σκαλόλουρα (τά), οἱ λωροὶ καὶ οἱ ἀναβολαὶ τοῦ ἐφιππίου.

σκαλώνω (Βυζ.), καὶ περιέρχομαι εἰς ἀμηχανίαν.

σκάλος (ὁ), τὸ σκάλισμα τῶν ἀγρῶν. «Ἐπήγαμε ᾽ς τὸ σκάλο».

σκαλοφρύδα (ῆ), θυρίς ἐπὶ τοῦ τοίχου, ἀντὶ **σκαλοθυρίδα**.

σκανιάζω, δυσκνησχετῶ, στενοχωροῦμαι, θλίβομαι. «Μὴ τὸ σκανιά-
 ζῆς τὸ παιδί».

σκάνιο (τό), ἡ στενοχωρία.

σκανταλιάρης (Βυζ.), καὶ ὡς ἐπίθετον τοῦ Μαΐου, καθ' ὃ εὐνοοῦντος
 τὰς ἐρωτικὰς ἐξάψεις. «Τὸ Μαΐ δὲν τὸν ἀγαπῶ, γιὰτ' εἶνε σκαντα-
 λιάρης» δ. ᾤ.

σκαντοίμι (τό), τεμάχιον λεπτῆς πλακῶς, καὶ **σκάντισκος**, ὁ ἰσχνὸς
 καὶ ἄσκαρος. **Σκαντοίμια** (τά), λέγεται καὶ ἡ παιδιὰ, καθ' ἣν πετῶσιν
 ὀριζοντίως εἰς τὴν θάλασσαν λεπτὰς πλακάς διολισθανούσας καὶ ἐπα-
 νελημμένως ἀνκπηδῶσας ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος.

σκαντζιλήθρα (ῆ), σπινθήρ ἢ καὶ **σπίθα**.

σκαπιεῶ, ἀπορρίπτω τι μακράν, ἐκσφενδονίζω.

σκαρὶ (Βυζ.), καὶ βάσις, στήριγμα. «Δὲν στέκει ᾽στὰ σκαρὰ του», εἶνε
 ἐτοιμόρροπος. Ἐκ τοῦ ἐσχάρα.

σκάρος (ὁ), τὸ μέρος ὅπου **σταλίζουν** τὰ πρόβατα, ὅπου διανυ-
 κτερεύουν.

σκέβομαι, βλέπω, ἀντιλαμβάνομαι. «Μήπως σκέφ' κες διὸ μουλάρια
 ἐδῶθενες ;» μήπως εἶδες ; Καὶ σκέπτομαι.

σκελνάω, τὸ ἀλλαχού σκελλιάζω, πειράζω, ἐρεθίζω, ἐνοχλῶ τινα.

σκέπη (ῆ), μεταφ. προστασία, «σκέπη καὶ βοήθειά σας νὰ εἶνε
 ὁ ἅγιος. . .»

σκευρώνει, κυρτοῦται, ρικνοῦται ἐπὶ ξύλου.

σκῆός, ἰχθὺς ὑπεμέλας σκίανα.

σκληντσα (ῆ), εἶδος παιδιᾶς, καὶ ἡ ράβδος, δι' ἧς ἡ παιδιὰ γίνεται.

σκλητάδα (ῆ), κλησις πατριᾶς ἢ φυλῆς, ἐπὶ κλησις.

σκοιλάβω, σκάπτω κοίλωμα εἰς ξύλον. Ρίζ. κοίλον.

σκολαφνίζω, περισπῶ τὴν προσοχὴν τινος, τὸν ἀπασχολῶ. Ρίξ. τὸ ἀσχολῶ.

σκονταμμένος, ὁ ἀτυχήσας, κακότυχος. Ἐκ τοῦ σκοντάπτω.

σκορδοκαυκιά (ῥ), τὸ ξύλινον σκορδοτριβανον. Καὶ **σκορδογοῦδι**.

σκορδομύτα (ῥ), κροῦσις τῆς ρινὸς διὰ τοῦ ὀνυχος τοῦ δείκτου ἐλαυνομένου ὑπὸ τοῦ ἀντίχειρος.

σκοτεινοβλέφαρος, μεταφ. ὁ φθονερός.

σκουδι (τό), ξυλάριον πρὸς καθαρισμόν τῶν ὀδόντων.

σκούλη (ῥ), τὸ ἀντίθετον τοῦ κοπτεροῦ μέρους (τῆς κόψης) τοῦ ξίφους ἢ τῆς μαχαίρας.

σκοῦντρα (ῥ), πρόσκομμα, τὸ πρὸ Ἡσυχίῃ σκόνδρος.

σκουρετίζω, ρίπτω κληρον, λαγχάνω, «σκουρτίζουν, ξεσκουρτίζουν, ρίχνουν τὸ λαχνόν» δ. ζ.

σκοτῖνα (ῥ), ὁ πρὸς τὴν πρύμνην τρίτος τοῦ ἰστοῦ ἐπίτονος. Ἴδε **περνώρια**.

σκραπατῶ, ἔλκω τὴν σκανδαλὴν τοῦ ὄπλου πρὸς ἐκπυρσοκρότησιν.

σκρουμούδια, φυτὰ ξηρανθέντα ὑπὸ τοῦ καύσωνος.

σκυλόβηχας, ὁ ἐπίμονος βήξ. Tosse canina.

σκύφος (ς), μικρὰ σκαφίς.

σκυφτομμάτης, ὁ πονηρός, ὁ χυμαὶ βλέπων.

σκωταρεῖς, ὁ ἀρεσκόμενος νὰ τρώγῃ συκώτια (ῥπαρ), ἐπίθετον χλευαστικόν ἀποδιδόμενον εἰς τοὺς μεθύσους, διότι ὡς ὀρεκτικόν (μεζέ) τρώγουν τὰ τηγανιστὰ συκώτια.

σμέλτα (τά), τὰ ἀλλαχρῶ ἑπαγιάσματα καὶ νεροκόνιδες, τὰ χίμετλα· ῥ λέξις παρὰδόξως εἶνε ἐν χρήσει μόνον παρὰ τοῖς Ἑβραίοις τῶν Ἰωαννίνων.

σμιγὸς καὶ σμιγάρι, ἐπὶ φυτοῦ ἢ ζώου, γέννημα διαφόρων εἰδῶν, μιγάς. Ἐπίσης ὁ ἐκ κριθῆς καὶ σίτου ἀνάμικτος ἄρτος.

σμπλάχνω, συναντῶ ἀνεπίστως πρόσωπόν τι, ὅπερ ἀνεζήτουν, ἢ καὶ συλλαμβάνω τινὰ ἐπ' αὐτοφώρῃ.

σμποδίζομαι, προσκόπτω, σκοντάπτω, σμποδιζομαι.

σμπόδιο, τὸ ἐμπόδιον, πρόσκομμα.

σούζουμο (τό), ἐπὶ μαγειρεύματος ἢ ἄρτου· ἄψητον, σῶζυμον.

σοῦμα (ῥ), ἡ ἀλλαχρῶ τουλοῦπα, τολύπη.

σουμάκι (τό), δένδρον ὁμοιάζον τῷ κοτίνῳ, οὗ ὁ φλοιὸς χρησιμεύει εἰς τὴν βυρσοδεψίαν, ἀλλαχρῶ ροῦδι. Ροῦς ὁ ἐρυθρός.

σοῦμος (ς), δρυς, ἣς τὸ ξύλον εἶνε πολὺ σκληρόν, ἀλλαχρῶ ἡμεράδι.

σουραῖ (τό), ὁ πυρκαμοειδὴς σωλήν, δι' οὗ ἐκφεύγει (σουρώνει) ὁ καπνὸς ἐκ τῆς ἀμίλης.

σουραῦλι (τό), αὐλὸς ποιμενικός.

σούρδον-μούρδου, ἐπίρ. φύρδην, μίγδην.

σουριστάδα (ῆ), πτηνόν, εἶδος ἀγριοκίσσης, οὗ ἡ πτῆσις πυχράγει συριγμόν.

σοῦρος (ῖ), ἐπιθετον ἀποδιδόμενον εἰς τὸν οἶνοπότην. Ἐκ τοῦ **σούρωνω**, στραγγίζω. Καὶ ἰχθύς, μέγα σταυρίδι.

σούρουπα, ἐπίρ. περὶ τὸ δεῖλι.

σπαθόψαρο (τό), ὃ ξιφίας.

σπαρνάω καὶ σπαρνῶ, κινῶ τι ἢ καὶ κινουμαι· «σπάρνα ἀπὸ τὸν τόπο σου», μετατοπίσθητι.

σπειροκοκκίζω, ἴδε **κοκκίζω**.

σπέρα (ῆ), βάραθρον.

σπερδοκλάρι (τό), ὃ ἀσφόδελος.

σπερδουκλώνω, δεσμεύω τὸν ἵππον ἢ βοῦν διὰ τῶν ποδῶν· ἀλλαχοῦ πεδουκλώνω.

σπετονόχι (τό), ὅστρακον τραχύσκακον, ὅπερ εὑρίσκεται πάντοτε συμπεπλεγμένον πρὸς ἄλλα εἶδη ὁστράκων.

σπληνγιάζομαι, ἀδημονῶ.

σπλονίζω, ἀλειύω διὰ τοῦ φλόμου (γαλατσίδας).

σπουδάξω, ἀντὶ τοῦ ἐπείγομαι, σπεύδω, βιάζομαι.

σπουδή, ἡ βία, μεθ' ἧς ἐνεργῶ τι.

σποῦρδα (ῆ), εἶδος κολοκύνθης ὑπερμεγέθους.

σταβάρι (τό), μέρος τοῦ ἀρότρου.

σταλίκι (τό), στάλιξ. «Τὸ Μάρτη ξύλα φύλαγε μὴν κάψης τὰ σταλίκι» παρ.

στάλος (ῖ), στολισμός (ἀντὶ στόλος). «Τὸ στάλο ποῦχες σπῖτι σου, καχνέας δὲν τὸν εἶχε» δ. ἄ. Καὶ ἐπὶ ζώων, μεσημβριασμός.

σταλωμένος, ἄρτιος, μεστός, εὖρωστος.

στάμενα (τά), (ἄλογα), οἱ φατινιζόμενοι ἵπποι. «Ὅπῳ χει γοργὰ στάμενα, γοργὰ καθαλλικεύει» παρ. Ὡς παρ' Ὀμήρῳ «στατὸς ἵππος».

σταυράδερος, ὁ ἀλλαχοῦ ἀδερφοποιτός, βλάμης.

σταυροπατέρας, θετὸς πατήρ.

σταυρόψωμα (τά), οἱ ἄρτοι τοῦ Πάσχα ἢ τῶν Χριστουγέννων, οἱ φέροντες τὸ σχῆμα τοῦ Σταυροῦ.

σταφνίζομαι, λαμβάνω προπετῇ θέσιν μὴ ἐμπρέπουσάν μοι.

σταφνίζω, τακτοποιῶ· ἐκ τοῦ στάθμη, σταθμίζω.

στάφνος, τὸ μέτρον, φειδῶ. «Ἐώθευε μὲ στάφνο», μετὰ στάθμισιν.

στειροβότανο (τό), βοτάνη θεωρουμένη ὡς ἐπιφέρουσα στείρωσιν.

Ἄλκιξιζέειον φυτόν.

στειρολογῶ, ἀποκόπτω μέρος τῶν βλαστῶν τοῦ κλήματος, ὅπως τὸ κατὰσχήσω γονιμώτερον.

στειροχωρίζω, ποιμενική λέξις εὐνόητος.

στερεύομαι, ὑστεροῦμαι.

στερνοπαῖδι, τὸ ὑστερότοκον.

στερφάδι (τό), ἡ τριετῆς στείρα ἀμνάς.

στερφοκάλλεσα (ῆ), ἡ διετῆς **κάλλεσα** ἀμνάς, ἡ μήπω γεννήσασα.

στερφόπρατα (τά), κοπᾶς στείρων προβάτων.

στεφανοκέρατο (βῆδι), ὁ φέρων μεγάλῃ, ἐν εἵδει στεφάνου, κέρατα ἀροτῆρ βούς.

στηθοχτυπιέται, ἐπὶ γυναικὸς θρηνολογούσης.

στιά, ἡ ἐν τῇ ἐστὶν ἀνιπτομένη πυρά.

στοιβανιά (ῆ), στρωμνὴ ἐκ κλάδων, καὶ σωρός ξηρῶν ξύλων.

στολίστρα, ἡ νυμφοστόλος.

στόλος (ὅ), ἡ στολή, τὰ στολίδια τῆς γυναικὸς.

στοματᾶς, ὁ ἀθυρόστομος.

στραβοκαινίζω, κατὰτρομάζω, πτοηθεὶς τρέπομαι εἰς φυγὴν.

στραβοκατούρησε, μεταφ. διὰ τοὺς ἀνικτίως τιμωρουμένους ἐπὶ τῇ βίᾳ: ἀνυπάρκτου κατηγορίας.

στραβολέκατος, ὁ στρεβλὸς τὸ σώμα.

στραβοξυλή (ῆ), τὰ σχηματίζοντα τὸν σκελετὸν τοῦ σκάφους κυρτὰ ἀγριόξυλα, τὰ ἐγκοίλια.

στραβοισάγουλος, ὁ ἐξηρθρωμένην ἔχων τὴν σιγόναν.

στράγγα (ῆ), ραγίς, ἐκ τοῦ στράγγε.

στράγιστο καὶ **σφράγιστο**, τὸ ἀπὸ τοῦ ὤμου τοῦ χωρικοῦ ἡρτημένον μάλλινον σακκοῦλι, τὸ καὶ ταγάρι.

στράδι (τό), παχὺς ἰχθύς. Ἴσως ἐκ τοῦ στείρος, ἡ ἐκ τοῦ κίρρις-κίρριδιον.

στρατιώτης, ἡ μολύνουσα τὰ κρέατα μεγάλη μύγα.

στρατεύει, τὸ βρέφος ἔσταν κάμνη τὰ πρῶτά του βήματα.

στρατοκόπος, ὁδοιπόρος.

στρατολάτες καὶ **στρατιῶτες**, διαδάται, ὁδοιπόροι. «Διαδάτες ποῦ διαδίνετε, στρατιῶτες ποῦ περνάτε, μὴν εἶδατε τὸ γιόκα μου» δ. ἄ.

στρεφεύει (τὸ πηγᾶδι), ξηραίνεται. Παρ' ἀρχ. στεριφεύομαι.

στρέχα (ῆ), ἡ κύλας δι' ἧς ρέουσι τὰ ὕδατα τῆς στέγης. Ἴδε καὶ **δοτρέχα**.

στρηκιά καὶ **στρηνιά**, (φωνή), ὁξεῖα διαπεραστική.

στρήουρας, ὁ εἰς τὸ κέντρον ἄλωνος ἐμπεπηγμένος πάσσαλος, ἐξ οὗ προσζένεται ὁ ἀλωνίζων ἵππος. Λέγεται καὶ **στήουρας** καὶ **στοῦρος**.

στριγοῦται (τό), ἰχθύς λιμναῖος, οὗ τὸ ἄρρεν λέγεται **μαρίτσι**.

στριζοβολεῖ, βαδίζει ἄρειμανίως, «στριζοβολεῖ καὶ σειέται», πατεῖ καὶ κροτοῦν τὰ κοσμήματα καὶ ὁ ἐπιλισμός του.

στριφολάγκαθο (τό), φάραγξ ἔχουσα περιστροφάς.

στρογγυλά, εἰς τὴν φράσιν «στρογγυλά τὰ λόγια του», ὁμιλεῖ φρονίμως, ἐσκεμμένως.

στρογγύλια (τά), οἱ στρογγύλοι μονόλιθοι, δι' ὧν κατασκευάζεται ἡ στήλη· οἱ σπόνδυλοι αὐτῆς.

στρόπος (ὁ), τὸ σχοινίον ἢ λίσσος, δι' οὗ ἀρτᾶται ἡ κώπη ἀπὸ τοῦ σκαλμοῦ. **Στρόφος**.

στροῦντζες, εἰς τὴν φράσιν «μοῦντζες, στροῦντζες», ὡς ἐπιτατικόν τοῦ μοῦντζες.

στρουφουλίδα (ῆ), ὁ ἀλλαχοῦ σβοῦρος, βέμβηξ, ρόμβος.

στρόφος (ὁ), θριμὸς πόνος τῆς κοιλίας, εἰλεός. Καὶ παρ' ἀρχ. **στρόφος**.

στρονιάζομαι, κατακλαμβάνω ἀυστόλως θέσιν μὴ ἀνήκουσάν μοι, ἰδίως εἰς τράπεζαν.

σύβαλμα (τό), τμήμα τοῦ ἀρότρου. Ἴδε **κέρως**.

σύβασι (ῆ), συμβιβασμός, σύμβασις.

συγγενάδια (τά), οἱ ἀλλαχοῦ ἀνδράδελφοι.

σύγκαιρα, ἐπὶ. εἰς τὴν σημασίαν τοῦ συγχρόνως.

συγκάνω, διάγω μετὰ τινος ἐν ἁρμονίᾳ.

συγκατεβαίνει, εἰς τὴν φράσιν «τί τοῦ συγκατέβηκε», ποία ἀλλόκοτος ἰδέα τοῦ ἐπῆλθε.

συγκαλόκαιρα, ἐπὶ. ἐντὸς τοῦ θέρους.

συγκεριάξω, ἀναμιγνύω ὕδωρ ψυχρὸν μετὰ θερμοῦ, ἢ οἶνον μεθ' ὕδατος, συκιρνῶ.

σύγκλαρο, ἐπὶ. πκνδημεῖ. «Ἐβγῆκε τὸ χωρὶς σύγκλαρο».

συγκλίζεται, ἐπὶ γυναικὸς θνησκούσης σὺν τῷ βρέφει κατὰ τὸν τοκετόν. Ἐπίσης καὶ εἰς τὴν σημασίαν τοῦ βρίθαι, «ἡ μηλιὰ συγκλίζεται ἔς τὰ μῆλα».

συγκλίνω, συγκατατίθεμαι, συναίνῳ.

συγκολνάω, προσκολλῶμαι εἰς τινά.

σύγκορμος, ἐπὶ. ὀλόσωμος.

σύγκρια, ἡ ἀλλαχοῦ συννυφάδα. Ἐπειδὴ αἱ συννικοῦσαι σύννυμφαι ἐρίζουσι καὶ συγκρούονται.

συγκυλάω, σύρω τινὰ ἀνθιστάμενον, κυλίων αὐτόν κατὰ γῆς.

συνῶρια (τοῦ σπιτιοῦ), τὰ οἰκιακὰ σκεύη.

σύδαυλα, τεμάχια ξύλου ριπτόμενα πρὸς ὑποδαύλισιν τῆς πυρᾶς.

συνδανλίζω, υποδανυλίζω τὴν πυράν.

συνδανύλιστρο (τό), ἡ σιδηρᾶ ράβδος, δι' ἧς γίνεται τὸ **συνδανύλισμα**

συνδρομίζω, διευθετῶ ἐργασίαν τινα, ισοδρομίζω.

συνδύο, ἐπίρ. δύο ὁμοῦ, ἀνά δύο.

συνθέμελα (ἐπίρ.), ἐκ βάθρων, ἀπὸ θεμελίων. «Συνθέμελα τὸ κούγῃσε».

συμπροβοδῶ, προπέμπω.

συμπροβόδισμα (τό), ἡ προπομπή.

συμπῶ καὶ **συμπάω** (τῇ φωτιά), τὴν φουῶ, ἔνα ἀνάψῃ. Ἴδε **συνδανλίζω**. «Σύμπα, γρηῃ, τὸ μονοδαῦλι, ὅσῳ νᾶ ῥῥη τὸ τριδαῦλι» παρ. Τριδαῦλι ἔννοε! τὸ τρικέρι τοῦ ἱερέως, ὅστις θὰ τὴν κηδεύσῃ.

σύν, ἡ ἀντωνυμία, εἰς τὴν φράσιν «σύν τρεῖς καὶ τέσσαρες μαζοῦ».

συνάπαλα, ἐπίρ. ἐν ἡσυχίᾳ, σιγά' ρίζ. ἀπαλά.

συνεμβαίνει, τριτοπρ. σσώπως, διὰ τὸν συλλαμβάνοντα ἀπόφασιν ἀμετάπτωτον καὶ ἐμμένοντα εἰς αὐτήν «τί τοῦ συνεμπήκε», «τί τοῦ συνεβόληκε». Ἴδε καὶ σκαρφίζεται.

συνεπαίρνω, παίρνω μαζοῦ μου, παρασύρω, «τὸν συνεπήρε τὸ ποτάμι».

συνέρχο (τό), ἀνατριχιάσας, ρίγος, τὸ καὶ **δεργίό**.

συνόμοιος, ὁμοιος καθ' ὅλα, ἀππράλλακτος.

σύντα, ἔταν.

συντάζομαι, προπαρασκευάζομαι, ἐτοιμάζομαι, διευθετῶν τὰ κατ' ἐμέ' «συντάχτηκε τὸ στρατέμα». «Νοικοκυρὰ συντάζεται νᾶ πάη ῥς τὸν κάτω κόσμῳ» δ. ῥ.

συντέλεια (ἡ), κατακλυσμός, βροχή ραγδαία, τέλος τοῦ κόσμου. Ἐκ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ρητοῦ «ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος».

συντρόφι, τὸ ἐσώδρακον.

συντυχιά (ἡ), συνομιλία' «νᾶ σου καὶ τοὺς ἐπρόφτασε ῥς τῇ συντυχιά ἐπάνω» δ. ῥ.

σύνωρα, ἐπίρ. συγχρόνως.

σύξυλο, (Βυζ.), καὶ πλοῖον διαπλέον με συνεσταλμένα τὰ ἱστία, ἔνεκα τῆς τρικυμίας.

συριά, ἡ γενεά, καταγωγή. «Ἐρχιέται ἀπὸ μεγάλη συριά».

συρμητὸ (τό), ἡ ροή τῶν ἀφθόνων ὁμβρίων ὑδάτων ἐπὶ τοῦ ἑδάφους.

συρτοκοῦντι, πυξίδιον, κουτί, ἐντιθέμενον εἰς σκεῶδες τι.

συνφάμελος, μετὰ τῆς οἰκογενείας του' «ἦρθε συνφάμελος».

σύφερα, τὰ οἰκιακά, καὶ ἰδίως τὰ μαγειρικά σκεῆη.

σύφλογο (τό), ἡ δίνη τῶν συναντωμένων φλογῶν.

συνφτάω, προφθάνω, προλαμβάνω.

συχνοπαιδοῦσα, ἡ πυκνῶς (συχνά) παιδοποιοῦσα γυνή.
σύψωμα, ἐπίρ. διὰ τὸν ἐργάτην ὅταν συμφωνῇται νὰ ἐργασθῇ ἐπὶ
 μισθῷ καὶ μετὰ τροφῆς· ἀντίθετον τοῦ **ξήψωμα**.
σφαγᾶρι, τὸ σφαζόμενον ζῷον, κατ' ἀντίθεσιν τοῦ θνήσκοντος·
 «Κάλλια σφαγᾶρι παρὰ ψοφῆμι» παρ., ἀντίθετον τοῦ θράσους.
σφαγή, τὸ κάτω μέρος τοῦ τραχήλου.
σφαγζὸ (τό), ρευματικός πόνος. Καὶ σφάχτης.
σφάλτης, πταίστης.
σφαχτιᾶς, τὸ Τουρ. χασάπης.
σφεντάμι (τό), δένδρον. Σφένδαμνος.
σφελαχτό, δένδρον θαμνώδες.
σφήκα (ῆ), εἶδος κυνηγετικοῦ ὅπλου, λίαν μακροῦ.
σφοντυλάω, στρέφω τὸν σφόνδυλον τῆς ἀτράκτου.
σφοντυλοκύλιτρο, ὁ σφόνδυλος τῆς ἀτράκτου.
σφράγιση (ῆ), ὁ πρὸς ἱερουργίαν προσφερόμενος ἐσφραγισμένος
 ἄρτος, τὸ καὶ πρόσφορον.
σφυλιάζω, συμπιέζω τὸν ἀντίπικλον κρατῶν αὐτὸν ἀπὸ τῆς ὀσφύος.
 Ρίζ. ὀσφύς.
σφζοῦμενος, ὁ εὐπορος, ὁ περισφίζων ἱκανῇ περιουσίᾳ.
σωθέματα, τὰ οἰκιακὰ σκεύη, ἑπιπλᾶ. Ἦδε καὶ **σύφερα**.
σωμένος (ὅ), κάτισχνος ἐκ νόσου, ὁ ἐξηγνητῆς. Ἐκ τοῦ σύνω,
 ἐξαντλοῦμαι.
σωροβολιάζομαι, πίπτω ἐκτάδην. Καὶ ἐπὶ κατάρρευσης οἰκοδο-
 μῆς. Ρίζ. σωρός.
σώσιμο (τό), σωτηρία, διάσωσις. «Τὸ δόσιμο τοῦ χωριοῦ σώσιμο τῆς
 ψυχῆς» παρ.
σώφεγγα, ἐπίρ. εἰς τὴν φράσιν «σώφεγγα πιάσε τῇ δουλιᾷ», ἐν ὧρα
 καθ' ἣν ἡ σελήνη πληροῦται. Διότι δοξάζει ὁ λαὸς, ὅτι τὸ ἐν σελήνῃ
 μειουμένη ἐπιχειρούμενον ἔργον προσκόπτει.

Τ

Ταγάρι, (Βυζ.), καὶ μέτρον σίτου χωρητικότητος 20 ὀκάδων.
τανάω, σὺρνω τὸ δίκτυον. Ἡ λέξις ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Ἀλιεῦσι.
Τανύω.
τ' ἀπίκουπα, ἐπίρ. πρηνής, πρηνηδόν, ὡς καὶ

τ' ἀπίστομα, τῆς αὐτῆς εὐνοίας· ἐπὶ στόμα. Τἀνάπαλιν τοῦ τ' ἀνάσκελα.

ταρατόφυλο, μαλακόστρακον. Τὸ παρ' Ἀριστοτέλει τήθυον.

ταρναρίζω, κινῶ τινα ἐπὶ αἰώρας καθήμενον, ἰδίως βρέφος ἐν τῷ λίκνῳ.

ταχταρίζω, χορεύω διὰ τῶν χειρῶν μου τὸ βρέφος.

ταχυνά, ἐπίρ. ἴδε **σύνταχα**.

ταχυνεύω, ἄρχομαι ἔργου τινὸς λίαν πρῶτ.

τ' ἀψήλου. ἐπίρ. πρὸς τὰ ὕψη.

τελέσα (ῆ), ὑβριστικὸν ἐπιθετον εἰς γυναῖκα ἄσμενον.

τελλιανός, ἰχθύς ποτάμιος, ἀλλαχοῦ τίγκει. Τίλλων.

τεμονιέρα, τρόπος κωπηλασίας μικρᾶς λέμβου. Ἴδε **μονοκοῦπι**.

τέμπλα (ῆ), λεπτή δοκός.

τετρακαπίνιστος, «ἔφυγε τετρακαπίνιστος», προτροπάδην.

τηρογιάλι, τὸ κάτοπτρον.

τηρομερίζω, ἀναδέλλω τι, ἰδίως τὴν ἐνερῆν ἔργου, καθ' ἡμέραν λογιζομένην (καὶ τηρουμένην) ὡς ἀποφράδα.

τί, (ἐπίρ.) κατὰ συγκοπὴν τοῦ **γιάτι**, διότι. «Τ' εἶνε μικρὸ κι' ἀνήλικον...» β. ῥ., διότι εἶνε μικρόν.

τιτριμίδα (ῆ), ἔντομον, ὅμοιον κωνάρῳ, ὅπερ ἐγκλείουσιν εἰς μικρόν κλωθῖον, ἵνα τὸ ἀκούσῃ γὰ **τριγλύζη**· «τιτριμίδα μου χρυσή, γὰ σὲ βάλω 'ς τὸ κλουδί» β. ῥ. Λέγεται καὶ **τριτόνι** καὶ **κιγκίδι** καὶ **κερκίδι**. Ὁ γρύλλος.

τιτριμίδια (τά), σειρά ἀργυρῶν κομδίων, προσερραμμένων εἰς τὸ ἔνδυμα τῶν χωρικῶν γυναῖκων ὡς κοσμήματα.

τοκάδες, ζεύγος ἀργυρῶν κοσμημάτων χρησιμοποιοιμένων ὡς **θη-λεια** τοῦ φορέματος· ἡ ἀλλαχοῦ κόπιτσα.

τονιά (ῆ), ἄγκιστρον πετακτόν. Ἴδε καὶ **δερμίδι**, ἀλλαχοῦ πετονιά.

τορός (ὅ), τὰ ἴχνη. «Τοῦ πῆρην τὸν τορό».

τὸς καὶ τό, ἀντὶ δεικτικῆς ἀντωνυμίας. «Δὲν ἦτάν τος ἐκεῖ», «ποῦ 'ν τος:». «Μοῦ εἶπε τὸ καὶ τὸ γὰ κάμης».

τοῦμπα (ῆ), συστάς ριζῶν καλάμων, ἀποτελοῦσα ἐν τῇ λίμνῃ στερεὸν ἔδραφος.

τουμπανιός, μέγα περυδατίον ὄργανον ἰχθυοφάγον.

τουρκοπαιδεύει, τυραννεῖ, βασανίζει ἀπηνῶς. Εὐνόητος ἡ προέλευσις τῆς λέξεως.

τουρτουριά (ῆ), ἑμᾶς ἀνθρώπων ἐξερχομένων διὰ τινα ἐργασίαν καὶ εἰδικώτερον ἢ συνοδείας τῶν μεταβιβόντων κατὰ τὴν παραμονὴν τοῦ

γάμου χωρικῶν πρὸς συλλογὴν ξύλων διὰ τὸ ψήσιμον τῶν ἁμνῶν τοῦ γάμου.

τραμὸς (δ), ὄσπριον ὁμοιάζον πρὸς τὸ πῖσον (μπιζέλι).

τραμπάκουλο, εἶδος πλοίου. Ἴσως ἡ λέξις ἐκ τῆς «τραμπιδος», νηὸς βαρβαρικῆς.

τράπανο (τό), τρυπάνη.

τραπάτσαλος, ἀτάσθαλος.

τράστος (δ), ποιμενικὸν ἐνδυμα.

τραφοκοπῶ, ἀροτριῶ βαθέως. Ἐκ τοῦ τάφρος.

τραχηλάτο (τό), ἐπιθετὸν εἰς βοῦν ἀροτήρα, ἔχοντα ἰσχυρόν τράχηλον.

τρέμουλας, ὁ τρέμων, περιδεής.

τρίετικο, τριετές, ἐπὶ ζῳῶν μόνον. Ἰδίως «τριέτικο δαμάλι».

τριμήνι (τό), εἶδος σίτου σπειρομένου καὶ θεριζομένου ἐντός τριῶν μηνῶν.

τριόδα (ῆ), πενιγνίδι πιεζόμενον ἐπὶ ἄδικτος χωριζομένου εἰς πολλὰ τετράγωνα.

τριτόνι (τό). Ἴδε **ιιτριμμίδα**.

τρίψα, ἡ ἀλλαχοῦ παπῶρα.

τροιάω, «δὲν τρομάω νὰ μιλήσω», δὲν τολμῶ.

τροπός, ἡ ἀδύαξ τοῦ πιεστηρίου τοῦ ἐλαιωτριβείου.

τροπωτήρες (αἶ), τμήμα τοῦ ἀρότρου.

τρουκάνια (τά), οἱ χονδροὶ κώδωνας τῶν προβάτων ἡ λέξις πεποιημένη ἐκ τοῦ ἤχου τοῦ κώδωνος.

τρούμπαλο (τό), μέγας κῆδος, ἐν ᾧ κατεργάζονται τὸ βούτυρον.

τροφάλι (τό), στρογγύλος τυρός.

τροφαντὸ (τό), τρυφερόν. Ἰδίως ἐπὶ ὀπώρας.

τροφόνος, ὁ ἀθηφάγος.

τρόχαλο (τό), λείος λίθος ἐκ τῶν παρὰ τὴν ὄχθην ποταμοῦ. Ἐπίσης τὸ ἀποσπορισθὲν στέλεχος τοῦ ἀραβοσίτου, κόχλαξ. **Τρόχαλος** δὲ λέγεται ὁ περὶ τὴν ἄλωνα ἐκ λίθων κύκλος.

τρυφερίτσια (τά), διόχυσες, ἐντρυφῆσις.

τσαγκάδια (ἀρνιά), τὰ προσφάτως ἀπογαλακτισθέντα.

τσακίζω, συντρίβω, θραύω.

τσακλατίζω, ἀνατρεπτικῶς ρευστόν τι καὶ θολὸν αὐτό.

τσάκνα (τά), λεπτοὶ ξηροὶ κλώνες θάμνων χρησιμοποιούμενοι ὡς

προσάναμμα. Ἐκ τοῦ τσακίζω.

τσαμάλα (ῆ), πυρὰ ζωηρά, φλόξ. Ἴδε καὶ **λαμπατῖνα**.

τσαντσαμινιά (ῆ), τὸ ἄνθος ἰάσμινον, τὸ γιασεμί.

τσαντσαρίζομαι, καλλωπίζομαι.

τσάπος, ὁ τράχος. Ἦσως ἐκ τῆς ποιμενικῆς ἐπιφωνήσεως «τσάπ, τσάπ».

τσαρεύει, οἰστρογλαττεται δίκην ὄνου.

τσάρκος, ὁ διὰ φράκτου κατσκευαζόμενος κύκλος, ἐν ᾧ ἐγκλείουσι τὴν νύκτα τὰ πρόβατα. Ἐκ τοῦ Λατιν. *circus*.

τσάφη (ῥι), ἡ πάχνη. Καὶ τὸ ὑγρὸν ψῶχος.

τσάχαλο (τό), λεπτόν μόνον κοκορτοῦ.

τσέρμα (ῥι), ἡ συνολικὴ τῶν νεύρων τοῦ ποδός, ἡ κίφινθως ἐπερχομένη τὴν νύκτα, τὸ καὶ νευροκαβαλλίκευμα.

τσέρως (δι), εἶδος θρύος ἀγρίας.

τσέφλοιο καὶ τσόφλοιο (τό), φλοῖός, ἐξώφλοιο.

τοζαγοῦλι (τό), ἡ σικρὴν.

τοζάτα (ῥι), ῥάπισμα ἐπὶ τῆς περσεῖας. Ὁ καὶ μπάτσος, **φοῦσκος**, κόλαφος.

τοίγαλο (τό), ἀμύγδαλον.

τοιγκρίζω, (Βυζ.), ἐρχομαι εἰς διάστασιν μετὰ τινος. «Τὰ τοίγκρισκα μαζὺ του», διεπληκτίσθη. Ρίξ. συγκρούω. Καὶ **τσουγκρίζω**, συγκρούω τὸ Πασχαλινὸν ἀγνὸν μετ' ἄλλου.

τοίμα (ῥι), ἰχθύδιον λιμναῖον. ὁμοιάζον πρὸς τὴν θαλασσίαν **ἀθερίνα**.

τοιμουτάω, ψιθυρίζω. «Δὲν ἐτσιμούτισε», δὲν ἐτόλμησε ν' ἀρθρώσῃ λέξιν. Καὶ **τοιμουδιά**, ψιθυρισμός. Ρίξ. Ἦσως ἐκ τοῦ Λατιν. *mutio*, ἄλλαος.

τοίμπλα, (Βυζ.), καὶ ἡ λήμη τοῦ λύχνου· σικαλή.

τοίνα (ῥι), ἐρεθισμός, ὀργή, ἰδιοτροπία.

τοινάω, ἔχω ἰδιοτροπία.

τοιντσιριάζω, τρεμουλιάζω ἐκ τοῦ ψύχους.

τοζοῦκα (ῥι), λόφος· ἡ λέξις φάνεται ξενική.

τοζοῦπρα, ἡ κόρη, νεάνις, παρθένος· ἡ λέξις πιθικῶς Ἀλβανική. Ἀλλαχοῦ τσοῦπα.

τοζότσο, ὀλίγον. ἐλάχιστον. «Δὲ μοῦ τοζότσιο ψωμί», τόσο θὰ ψωμάκι.

τοιρίτσα (ῥι), ἴδε διάσωνας. Ἐκ τοῦ σκύρος.

τοιρλόχορτο, φυτὸν κισσοειδές, οὗ τὸ κρόμμυον προκαλεῖ τίλημα.

τοιρόνι, ἰχθύδιον θαλάσσιον. Ἀθερίνος.

τσολιάς, κκοκοποιός, ὑποπτος.

τσολίζω, κτυπῶ, κοπανίζω τὸν ἀρκαδόσιον, πρὸς ἀπόσπασιν τῶν κόκκων ἐκ τοῦ στελέχους.

τσουκνίδα, (Βυζ.), καὶ δένδρον ὑψηλὸν ὡς πλάτανος, οὗ τὸ ξύλον χρησιμοποιεῖται ἰδίως εἰς κατσκευτὴν ἀγγείων, ὡς ἡ πλόσκα κλπ.

τσοῦλα (τή), ἴδε **ἀγλίστρα**.

τσοῦλισμα (τό), κόπρισμα, τίλημα.

τσουλώνει (τ' αὐτιά), προσηλώνει· τὰ ὦτα, ἐντείνει τὴν προσοχὴν· ἐπὶ ζώων ἰδίως.

τσοῦπα καὶ **τσουπί**, τὸ ὑψηλότερον μέρος, ἡ κορυφὴ λόφου.

τσουπωτό, ραχωτόν, ἀναστηκωτόν. «Τσουπωτὸ βυζί».

τσουρομαδιέται καὶ **τσουρομαλλιάζει**, τίλλει τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς ὀδυρόμενος.

τσοῦρος καὶ **τσούτσουρος**, ἀνὴρ σφριγῶν.

τσόμπαλο (τό), ἀνδράχνη ἢ θαλασσία, ἀλλαχοῦ ἀρμυρήθρα.

τσυμποῦσι, εὐωχία, συμπόσιον. Ἐσφαλμένως ἐκλαμβάνεται ἡ λέξις ὡς τουρκική.

τυπόχωμα, τὸ χῶμα ὕπερ ἀντὶ πηλοῦ οἱ χρυσοχόοι μεταχειρίζονται διὰ τὰ προπλάσματα αὐτῶν. Ἴδε **πανδέκτης**.

τυραχνα (τά), ὄργανα βασιανιστηρίων, ἀλλαχοῦ τυράννια.

τυραχνῶ, τυραννῶ.

τύρια (τή), τρύξι.

τυροκόπος, ὁ τυροποιός· καὶ τυροκόμος.

τυχαίνει (Βυζ.), καὶ ἀρμόζει, ἀνέκει. «Δὲν τοῦ τύχαινε τέτοια γυναικα», δὲν ἦτο ἄξιός αὐτῆς.

Υ

ὑπάρχοντα (τά), ἡ περιουσία, τὸ εἶναι του.

ὑποθεσάρεης, διὰδίκος.

ὑτανα, τὰ ὕδνα.

Φ

Φάκνα, ἡ φάτνη, τὸ καὶ παχνί.

φαράγγια (τά), φάραγγες.

φαρμακοντέρης, κακεντρεχής.

φαρομανάει, θορυβεῖ. ἀτακτεῖ, ἀλλὰ κυρίως ἐπὶ ἐρωτομανοῦς οἱ στρηλατουμενοῦ.

φαρσώνω, ἐγείρω δι΄ ἄφραγμα.

φαφαλιάρης, κυχησιόγος, ὁ ἀλλοχού φαπλατῆς.

φειδοζώνομαι, μεταφ. συλλαμβάνω ὑπονοίας περὶ ἀπειλουμένης μοι μεγάλῃς συμφορᾶς.

φειδορροῦτι (τό, τό δέρμα ὑποκάμισον), ὅπερ ἀλλάσσει ὁ ὄψις, σῦφρ. Ἴδε καὶ **ρουτί**.

φελλοκάλλιγα (τά, σάνδαλα ξύλινα μὲ ἐσωτερικὴν ὑπένδυσιν ἐκ φελλου). Ἴδε καὶ **καλλίγια**.

φελονοστοίχαρο, τὸ φελόνι καὶ τὸ στοιχάρι τοῦ ἱερουργούντος.

φέξω (ῆ), λυχνίς, ἡ φέγγουσα.

φέρμελη (ῆ), πολυτελὲς ἀνδρικὸν κολόβιον (γελέκι), χρυσῷ ἢ μετὰ ῥιζῇ παποικιλμένον, ὅπερ φέρεται μετὰ τῆς φουστανέλλας.

φιλοτιμιά (ῆ), τὸ φιλοδόχημα.

φιλουριά, ἡ φιλόρη.

φλάσκας, ψυσίγνηθος. Καὶ **φουσκομάγουλος**.

φλίβερο (τό, ταχίπωρον) «τά φλίβερα μαντάτα», τὸ ἀπείσιον ἄγγελημ. Ἐκ τοῦ

φλίβομαι, θλίδομαι.

φλοκκάτα, γλῆκιν ἀμφίμαλλος ἢ ἑτερόμαλλος.

φλοκκωτή (ῆ), μάκτρον, προσόψιον. Ὡς ἔχουσα ἡρτημένους μικροὺς **φλόκκους** (θυσάνους).

φλώρα καὶ **φλώρινα**, ἡ λευκὴ ἀμνάς.

φλώρω (πρόδατον, λευκόμαλλον.

φλωροκαπνισμένο, τὸ διὰ χρυσοῦ ἐπιχρίσματος καλυφθὲν ἀργυροῦν κόσμημα.

φόνισσα, θηλ. τοῦ **φονιάς**.

φόντας, ἐπίρ. ὄταν.

φόρα (ῆ), ἔσ. **ἀπίδρομος**.

φοερά (ῆ), ἀντί φορεσιᾶ.

φορτιάρικο (ῥῥον, φορτηγόν.

φορτωμένη, ἡ ἔγκυρος.

φορτώστρα, ἡ ἀχθοφόρος γυνή, καὶ ἡ διχαλωτὴ ράβδος, δι' ἧς βοηθεῖται ὁ φορτώνων τὸ ῥῥον.

φούλτακας (δ), φλύκταινα.

φουλτακιάζει, φλυκταίνεται.

φουλτράω, πετώ, ἐκ τοῦ περυγίζω, φτερυγίζω.

φουμίζει, φημίζει, περιποιεί τιμήν. «Ἦρθες κι' ἐφούμισες τὸ φτωχικό μας» δ. ᾤ.

φουντώνει (Βυζ.), καὶ «φούντωσε τὸ σπίτι ἀπὸ καπνόν». Καὶ ἡ μύτη ἀπὸ τὴν συνάγχην.

φουντούλης, ἀλαζών, οἰηματίας.

φουρλαῖδα (ῥι), μικρὸν πτηνόν, ὅπερ ἀδιαλείπτως μετακινεῖται διὰ μικρῶν πτήσεων ἐνθεν ἀκκείθεν. Ἐκ τοῦ **φοῦρλα**=**σβοῦρος** ἢ μήπως ἡ ὑπολαΐς; Μεταφ. **φουρλαῖδα** λέγεται καὶ ὁ ἄστατος, ἐπιπόλαιος.

φοῦσκα (ῥι), ὕδαρες, στρογγύλον μαλάκιον, πλέον ὀλίγον ὑπὸ τὴν ἐπιφανείαν τῆς θαλάσσης εἰς γαληνιαία ὕδατα, καὶ διαλυόμενον ἅμα τῇ προσφύσει, φύσκη, κύστις.

φουτᾶς (ῥι), ἡ ἀλλαχοῦ μπροστέλλα, ποδιά, περιζώμα.

φρακατσᾶνος (ῥι), πρῶϊμον ὀγκῶδες σῦκον λευκόν.

φράξα (τά), οἱ φραγμοὶ τῆς στάνης.

φράξος (ῥι), δένδρον, οὗ ὁ φλοιὸς παράγει βαφήν κιτρίνην.

φρένα (τά), αἱ φρένες· «δὲν εἶναι ᾽ς τὰ φρένα του».

φρενίτης, ὁ πάσχων τὰς φρένας.

φρίξη (ῥι), φρίκη, «τὸν πῆρε φρίξη», ἐτρόμαξε.

φροξυλάνθι (τό), ἄνθος τῆς **φροξυλιάς**.

φροξυλιά, ἡ καὶ κουφοξυλιά, ἐλαφροξυλιά, ἡ ἀκτῆ.

φρύγω, ὡς καὶ τὸ ἀρχαῖον.

φρυμάζει, φυσᾷ ὁ τρομαγμένος ἵππος.

φρύξη (ῥι), τὸ στέγνωμα.

φταθέρι (τό), εἶδος σταφυλῆς, ἥς τὸ κλήμα φέρει κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ ἄνη καὶ ὀμφακας καὶ βότρυς ὠρίμους, ἐνεκα δὲ τούτου οἶοναι ἐφταθέριστον, ὡς ἀλλαχοῦ λέγεται ἐφτάκοιλο, οἶοναι ἐπτά τοκετῶν.

φτερνιά (ῥι), τὸ διὰ τοῦ πτερνιστήρος κέντημα τοῦ ἵππου· «δίνει φτερνιά τοῦ μαύρου του...» δ. ᾤ.

φτουρῶ, ἀντέχω· «δὲν τὸν φτουρῶ τὸν πόνο σου» ἢ λέξις βεβαίως παρήχθη ἐκ τοῦ φθείρομαι ὑπομένων, λαδοῦσα ἀντίθετον ἔννοιαν.

φυλάχτρες, αἱ συγγενεῖς τῆς νύμφης, αἵτινες τὴν συνοδεύουσι καὶ διακυκτερεύουσι παρ' αὐτῇ ὡς φύλακες κατὰ τὴν πρώτην τοῦ γάμου νύκτα.

φύσσαλος (ῥι), μεγάλη τευθίς (καλαμάρι), μὴ ἐδώδιμος.

φωτερά, τ' ἀναπτόμενα φῶτα καὶ οἱ ὀφθαλμοί.

φωτίκι, τὸ παρὰ τοῦ ἀναδόχου προσφερόμενον εἰς τὸ βαπτισθὲν βρέφος φόρεμα.

X

Χαῖμαλὶ (τό), ἀργυροῦν ἐγκόλπιον, ὅπερ ἔφερον οἱ ἀρματωτοί. Ἵσως ἐν:κῆ.

χαϊράμενος, ὁ εὐδαίμων, ὁ ἀλύπητος· «κλαῖν' κ' ἡ χῆρες, κλαῖνε κ' ἡ χαιράμενος» πκρ.

χάλαρα (τά), μεγάλοι πελεκητοὶ ὄγκοι μαρμάρου.

χαλασιά, ἡ καταστροφή· «χαλασιά του καὶ φουρτοῦνά του», συμφορά του.

χαλαστής, ἐπὶ οἰκογενεᾶρχου, οὗ ὁ θάνατος ἀπορφανίζει οἰκογένειαν. Κκὶ **κλεισοσπίτης**.

χαλιᾶς (ὅ), τὸ ἐκ χαλίκων στρώμα τοῦ χειμάρρου. Ἐπίσης ἑκτασις γῆς χαλίκοςπικτος καὶ αὐχημῆρά. Ρίξ. χάλιξ.

χαλὸς (ὅ), ἡ αἰχμὴ τοῦ κάμακος.

χαμάδα (ῆ), τὸ ἀκρόδρυον τῆς βλάνου. Τὸ λεπτότερον καὶ μεῖζονος ἐμπορικῆς ἀξίας. Ἴδε **χάχλα**.

χαμαίδρυον (τό), βοτάνη πικρά τὴν γεῦσιν, χημαίδρυον.

χαμαιειὸς, θημνοειδὲς φυτὸν, ὁ πκρ' ἀρχ. χημαιέων. Τὸ διὰ χημαιεῖον χρίσμα πιστεύουσιν οἱ ποιμένες, ὅτι ἔχει τὴν ιδιότητα ν' ἀποδιώκῃ τὰ **παγανά**, ἢ **καρκάντζαλα**. Διὸ κατὰ τὰ Δωδεκαήμερα ἐπιχρίουσι δι' αὐτοῦ τὸν φράκτην τοῦ **τσάρκου**.

χαμῆνος, ἐπιθετον τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου διὰ τὴν βραχεῖαν διάρκειαν τῆς ἡμέρας· καὶ ἀνόητος.

χαμηλομμάτα, ἡ χημὴ βλέπουσα, αἰδήμων.

χαμηλὸς, εἶδος νήσσης χημαίπετοῦς.

χαμοκλακίδα (ῆ), ἴδε **τριτόνι**.

χαράζω (Βυζ.), καὶ εἰς τὴν σημασίαν τοῦ διδω νύξιν· «τοῦ φρόνιμου χάραξε, τοῦ τρελλοῦ μολόγα» πκρ.

χαρακακλίδα καὶ **καρακουλίδα**, πτηνὸν τοῦ γένους τῆς κίχλης ἐνδοκτιώμενον ἰδίως εἰς τοὺς χαλαμῶνας τῆς λίμνης. Ἴδε **βασιλάκος**.

χαραμπόρι, ἐπίρ. ἐπὶ θυρῶν ὀρθανοίκτων. «Χαραμπόρι εἶνε τὸ σπίτι του», δηλ. ἐν ἀποσυνθέσει.

χαράρι (τό), σκικίον κατεσκευασμένον ἐκ τραγείου μαλλίου.

χαρβαλδοτομος, ὁ ἀκριτόμυθος. Ἐκ τοῦ **χάρβαλον**, ἐσχισμένον ὕψωμα.

χαρδαλούπας, ὁ ἀπλήστως καταδροχθίζων.

χαροκαμμένος, ὁ θρηγῶν τὸν θάνατον προσφιλοῦς συγγενοῦς.

χασομούνης, ὁ ἐγκταλειφθεὶς ὑπὸ τῆς συζύγου του.

χαυγιά (ή), ὁ εἰς τὴν σιαγόνα τοῦ ἵππου δενόμενος διὰ τοῦ καπιστρίου βρόχος ἐν εἶδει χαλινοῦ. Ἐκ τοῦ **χαυώνω**. Καὶ **χαύωμα**. Ρίζ. **χάεος**.

χαυδώνω, διασκελίζω, ἐκ τοῦ Ὅμηρ. χαυδῶω.

χαυομάρα, χαύνωσις.

χαυώνω, χαυνῶω.

χαφτανᾶς, ὁ ἐνεός, ὁ καὶ **χάχας**.

χάχλα (ή), ὁ χονδρός κερπὸς τῶν βαλάνων.

χαχλακίδα, ἴδε **χαμάδα**.

χελιά (ή), ἐπιθετον διδόμενον εἰς ἀμνάδα ἔχουσιν λείον ἔριον.

χελιδονᾶτα (τά), εἶδος χοροῦ.

χελοβίβαρο, τὸ ἐκ καλᾶμων διαχώρισμα, ἐν ᾧ ἐγκλείονται αἱ συλ-
λαμβανόμεναι ἐγγέλεις.

χερακώνω, ἔχομαι ἰσχυρῶς ἀντικειμένου τινὸς διὰ τῆς χειρός, δρᾶτ-
τομαι, τὸ καὶ χουπτῶνω ἢ φουχιῶνω.

χερολάβα (ή) καὶ **χερουλάτης** (ὁ), ἡ λαβὴ τοῦ ἀρότρου.

χερόλαβο (τό), ὁ κόπανος τοῦ ἱγδίου.

χεροσπρίονο (τό), μικρὸς πρίων.

χιλιάζει, ἐπὶ ποιμένος ἔχοντος μεγάλην ποίμνην.

χιούτη (ή), ἡ χαίτη τοῦ ἵππου.

χλαοή, μέγας θόρυβος, πάταγος. Ρίζ. ἤχος. Ἴδε καὶ **ἀχολοή**.

χλωροκοκκινίζω, ἡμιταριχεύω ἐδωδόμεν τι.

χνάρι (Βυζ.), καὶ τὸ ὑπόδειγμα κεντήματος, ἰχνάριον.

χνῶτα (τά), (Βυζ.), καὶ εἰς τὴν φράσιν «τοῦ πῆρα τὰ χνῶτα», ἐνεδᾶ-
θουν εἰς τὰ διανοήματά του. Ἐκ τοῦ ἀχνός.

χολᾶτο (τό), τὸ βιθέως πράσινον φύλλωμα· ρίζ. χολή.

χολέβα (ή), ἴδε **κολόβι**.

χολοή (ή), ἴδε **χλαοή**.

χοντροκοπάνα (ή), μεταφορ. ὁ βιναυσολόγος.

χοντροῦ (τό), σίτος χονδροτριμμένος, τὸ καὶ **κοφτό**.

χοντρομπαλᾶς, χονδρομέτωπος καὶ πολὺσπερκος.

χορδᾶς (ὁ), τοῦ χαλκώματος τὰ τεμάχια. Ἐκ τοῦ χορδαῦω, τέμνω.

χορταριάζει, μεταφ. ἐρημοῦται· «νὰ χορταριάσῃ ἡ αὐλή του», κα-
τ'ἀρὰ **χορταριασμένος** δρόμος, ὁ ἔρημος.

χουγιάζω, κρᾶζω μακρόθεν μεγαλοφώνως. Ἐκ τοῦ Ὀμηρικοῦ ἰάζειν,
«οἱ δὲ ἰάζοντες ἔποντο».

χουμάω, ἐφορμῶ. Ἐκ τοῦ χέω, χῦμα, ρεῦμα.

χουμελιάζει (τὸ φαγητόν), βράζει πλέον τοῦ δέοντος. Ρίζ. χυμός.

χουμπώνει, καταρρέει, ἰδίως ἐπὶ οἰκοδομῇς. Ἐπίσης βυθίζεται,
«ἐχούμπωσε τὸ ποδᾶρι του ἔς τὴν λάσπη».

χούνη, ἡ εἰς σχῆμα χώνης μεταξὺ βράχων σχηματιζομένη κοιλότης.
χουχλάζει, κοχλάζει.

χοῦχλος, ὁ κοχλασμός. «Νὰ πάρῃ ἓνα χοῦχλο τὸ φαί», μίαν βράσιν.
χουχουλίδος (δ), κοχλίτσ.

χρυσοκάπουλη (μοῦλα), ἡ χρυσοῦν ἐφίππιον φέρουσα ἡμίονος.

χρυσοποῦλι (τό), ἴδε **βασιλᾶκος**.

χρυσοχέρης, ὁ λίαν δόκιμος κεντητής ἢ ράπτης.

χρωστημζό, τὸ ὀφειλόμενον.

χιένι (τό), μεταφ. ἡ πλάτη τοῦ ἀρνιοῦ.

χυμός (δ), διάρροιαι.

χωρισιώνας (δ), διαζευξίς ἀνδρογύνου.

Ψ

Ψαλίδα (ῆ), (Βυζ.), πτηγόν λιμναῖον. Ἐπίσης τὸ ἐρπετὸν σκορπίος.

ψάνα (ῆ), ὁ ἔτοιμος πρὸς θερισμόν, ἡψημένος στάχυς. Ρίζ. ἔψω.

ψανίζει, τὸ εὐκόλως βραζόμενον ὕσπριον, τὸ καὶ **κάλοψο**.

ψαρολογῶ, ἀλιεύω.

ψαρουλιᾶς, ἐπίρ. «μυρίζει ψαρουλιᾶς», ἔχει τὴν ὁσμὴν ψαριοῦ.

ψάχαλο, ψιχίον. Καὶ τὸ σκύβαλον.

ψαχνίζω, ψηλαφίζω, ψάω.

ψεμματίζω, ψεύδομαι καὶ ἐπιορκῶ.

ψευδός, ὁ μὴ δυναμένος νὰ προφέρῃ τὰ σύμφωνα ρ καὶ θ.

ψηλοκρατιοῦμαι, ἐπαίρομαι.

ψίκι (τό), ἡ νυμφικὴ συνοδεία· ἡ λέξις ἀπέμεινεν ἀπὸ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, σχηματισθεῖσα ἐκ τοῦ Λατιν. obsequium.

ψιλογνεσμένα, μεταφ. εἰς τὴν φράσιν «μὴ τὰ λές ψιλογνεσμένα», στρυφνὰ· μὴ λεπτολογῆς.

ψιλόγνωμος, ὁ λεπτὴν ἔχων κρίσιν.

ψιμάρνητα, τὰ ὀψιγενῆ ἀρνία, ὄψιμα.

ψῖχα, ἐπίρ. ὀλίγον· ἐκ τοῦ ψίξ, ψιχίον.

ψόγος, ὡς καὶ παρ' ἀρχαίοις· «ῖμᾶς ἡ νύφη μας ψόγον δὲν ἔχει».

ψολόγια (τά), ἴδε **ψολογῶ**.

ψολογῶ, καταρῶμαι τινα ἀπόντα, ἢ ἀναθεματίζω νεκρόν· «τοῦ ψολογοῦν τὰ γονικά». Ἐκ τοῦ πίσω-λέγω, ἢ ἐκ τοῦ ψέγω, ψόγος.

ψοφολογáει, καταφρονητικῶς ἐπὶ ἀνθρώπου βχθέως καιμωμένου.

ψυλλῖα (ή), ἀφηρημένον τοῦ φύλλοι, πληθὺς φύλλων.

ψυχικάρης, ὁ ἐλεήμων.

ψυχοχάρετι, τὸ διδόμενον εἰς τὸν ἱερέα πρὸς μνημόνευσιν σημείωμα τῶν καιμωμένων.

ψωμί (Βυζ.), καὶ εἰς τὴν φράσιν «τοῦ ἔδωκε ψωμί», τὸν διώρισεν εἰς ἔμμισθον θέσιν.

ψωμίζει, ἐπὶ σιτηρῶν, ὠριμάζει ὁ στάχυς.

ψωμοζῶ, ἀποζῶ.

ψωμοπάτης, ὁ ἀπιστίαν δείξας πρὸς τὸν εὐεργέτην του ἢ τὸν κύριόν του.

ψωμοχορταίνω, μόλις κατορθώνω νὰ πορίζωμαι τὸν ἄρτον μου.

᾽Ωϊμένα, οἱμοι, ἀλλοίμονον εἰς ἐμέ.

ὠμός, μεταφ. ὁ ἀδρανής.

ὠργισμένος, ὁ ἐπάρατος, ὁ ἄξιος τῆς θείας ὀργῆς.

ὠρηο (τό), ὠραῖον, «πῆρα τὸ στρατί, τ' ὠρηο μονοπάτι...» δ. ᾱ.

ὠρηόπλουμη (ή), ἴδε **πανώρηα**. Καὶ περικέντητον· «ὠρηόπλουμο μαντήλι».

ΑΛΛΟΙΩΣΕΙΣ ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΙΔΙΑΖΟΥΣΑΙ ΕΝ ΤΗ, ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ, ΔΙΑΛΕΚΤΩ.

Αὐγέρης—Αὐγερινός

Βγένω—Εὐγενία

Βίτος—Βίκτωρ

Γάκης—Γεώργιος

Γούλας—Γεώργιος

Γούσιας—Γεώργιος

Γίτσα—Γεωργία

Δῆμος—Δημήτριος

Δάμος—Ἀδάμ

Δόσιας—Θεοδόσιος

Ζαφείρω—Σαπφειρινή

Ζήκος—Ζώσιμος

Ζήσης—Ζώσιμος

Ζῶτος—Ζώσιμος

Ζούλας—Κυριαξής

Καλούσω—Καλή

Κασσιούλα—Κασσιανή

Κέντρος—Ἀνδρέας

Κήκω—Ἀγγελική

Κολούσης—Νικόλαος

Κολζός—Νικόλαος

Κούλα—Βασιλική

Κύρκος—Κυριακός

Κυρούσης—Κυριακός

Λέγκω—Ἐλένη

Λέτσος—Ἀλέξιος

Λούσω—Χαρίκλεια

Λούσιας—Χαρίλαος

Λζάκος—Ἥλιος

Λάκης—Μιχαήλ

Λιοντάρης—Λέων

Λῶλος—Θεόδωρος

Μάντσιος—Ἀδαμάντιος

Μάνος—Ἐμμανουήλ

Μήλιος—Μιχαήλ

Μπίτσιος—Δημήτριος

Νάκος—Ἰωάννης

Νάσιος—Ἀθανάσιος

Νάστος—Ἀναστάσιος

Νούλης—Ἰωάννης

Νούσιας—Ἰωάννης

Νοῦτσος—Ἰωάννης

Νότης—Παναγιώτης

Ντάφλος—Τριαντάφυλλος

Νοῦλα—Ἀναστασία

Ντούλας—Κωνσταντίνος

Ντῆνος—Κωνσταντίνος

Πάντος—Παντολέων

Παράσκης—Παρασκευᾶς

Πύλιος—Σπυρίδων

Ρήγκω — Εἰρήνη
Ρίνα — Αἰκτερίνη
Ρούσιω — Αἰκτερίνη

Σιάννα — Σωσάνη
Σιόζιος — Θεόδωρος
Σιούλας — Ἀναστάσιος
Σιώμος — Θωμάς
Σῆμος — Συμεών
Στασινή — Ἀναστασία

Τασά — Ἀναστασία
Τάσιος — Ἀναστάσιος
Τάτης — Ἀναστάσιος
Τασούλας — Ἀναστάσιος
Τσίλης — Βασίλειος

Τσιάντος — Ἀλέξανδρος
Τσάπος — Ἀπόστολος
Τάκος — Πανχιώτης
Τέγος — Στέργιος
Τόλης — Ἀπόστολος
Τούσιος — Ἀναστάσιος
Τούσιω — Ἀναστασία
Τσιόλης — Ἀπόστολος
Τσιέφος — Στέφανος
Τσιάβος — Σταῦρος
Τσιάκος — Ἀναστάσιος
Τσιέβω — Παρασκευή
Τώνιος — Ἀντώνιος

Φίλιος — Φίλιππος
Φύλλης — Τριαντάφυλλος

ΤΟΥΡΚΙΚΑ ΟΝΟΜΑΤΑ (1)

Ἀλζούσης — Ἀλῆς
Ἀμπιος — Ἀβδούλ

Βελήκος — Βελῆς

Κάλιος — Καλέμ
Κάπος — Καπλάν
Κάσιος — Κασήμ

Μάμιος — Μαλίκ
Μερούσης — Ἰμέρ

Μπράχος — Ἰβραήμ
Μοῦχος — Μουχαρέμ
Μοῦρτος — Μουρτεζᾶ
Μετλῆς — Μωαμέτ
Μέσιος — Μωαμέτ
Μέμος — Μεχμέτ
Μπέκιος — Μπεκίρ

Νέλιος — Ζεϊνέλ
Ντῖνος — Νουρεδδιν
Ντούλης — Ἀμπτοῦλ

(1) Γνωστὸν εἶνε, ὅτι τῶν ἐν Ἠπείρῳ Μωαμεθανῶν καὶ Ἑβραίων μητρικὴ γλῶσσα εἶνε ἡ Ἑλληνικὴ.

Ράπος—Ρακίπ

Τσιέλιος Τζελήλ

Σιάνος Χασάν

Χάλιος Χαλήλ

Χάμος Χαμήτ

Τάχος Ταχτήρ

Χόντος Χαμήτ

Τζιάφος Τζι:αφέρ

ΕΒΡΑΪΚΑ

Γιάκος—Ίακώβ

Νταβούλιας—Δαβίδ

Λιάχος—Ήλίας

Σέμος—Σαμουήλ

Μοσιδόν—Μωϋσῆς

Τσάκος—Ίσαάκ.

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

- Χρονογραφία τῆς Ἡπείρου*, Ἀθῆναι, 1856,
τόμοι 2, μέγα 8^{ον}, σελ. 844. (Ἐκδοσις ἐξη-
ντημένη).
- Πραγματεία περὶ Δωδώνης*, Ἰωάννινα, 1861,
μέγα 8^{ον}, σελ. 140, ... Δρ. 3.—
- Συλλογὴ παροιμιῶν Ἡπειρωτικῶν*, Ἰωάννινα,
1861, μέγα 8^{ον}, σελ. 183, ... » 5.—
- Συλλογὴ δημοδῶν ἁσμάτων τῆς Ἡπείρου*,
Ἀθῆναι, 1880, μέγα 8^{ον}, σελ. 383. (Ἐκδοσις
ἐξηντημένη).
- Ἱστορία Ἀλῆ Πασᾶ τοῦ Τεπελενλῆ*, Ἀθῆναι,
μέγα 8^{ον}, σελ. 680 (κατὰ συμπλήρωσιν γενο-
μένην ὑπὸ Σπ. Π. Ἀραβαντινοῦ)..... » 10.—
- Μονογραφία περὶ Κουτσοβλάχων*, Ἀθῆναι,
1905, μέγα 8^{ον}, σελ. 52 ..... » 1.—

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

- Περιγραφὴ τῆς Ἡπείρου, τρίτομος, συγγραφεῖσα κατὰ τὸ πρό-
γραμμα τοῦ Ζωγραφείου διαγωνισμοῦ.
- Ἐθιμογραφία τῆς Ἡπείρου.
- Βιογραφίαι λογίων Ἡπειρωτῶν.
- Πραγματεία περὶ τῆς καθ' Ἑλληνας ναυτικῆς.
- Μονογραφία περὶ τῆς φυλῆς τῶν Σκιπετάρ, ἥτοι Ἀλβανῶν.
- Πραγματεία περὶ τῶν Ἑλλην. γραμμάτων κατὰ τὸν μεσαῖωνα.

Τιμᾶται δραχ. 2.50

